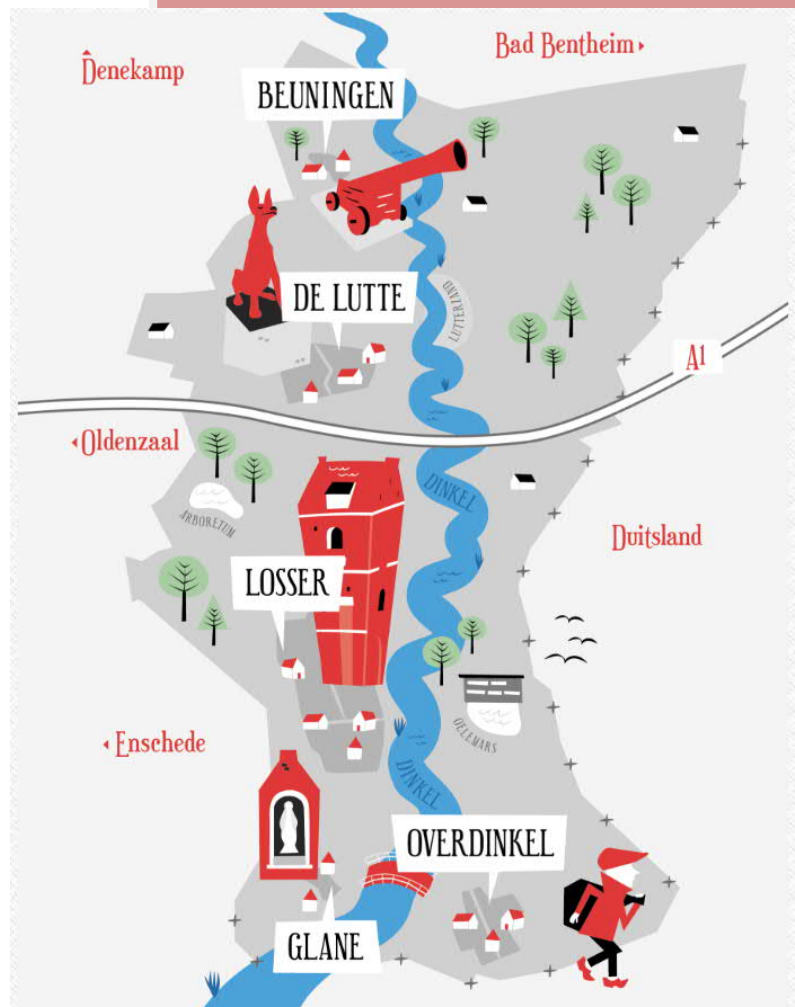


Gemeente Losser



Programmabegroting

2021-2024



Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Leeswijzer	4
1. Financieel perspectief	6
1.1. Financieel perspectief.....	7
1.2. Verloop incidenteel en structureel saldo	9
Beleidsbegroting	10
2. Programmaplan	11
2.1. Programma Sociaal.....	13
2.2. Programma Fysiek	26
2.3. Programma Bestuur en Dienstverlening	38
3. Paragrafen	47
3.1. Lokale heffingen.....	48
3.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	53
3.3. Onderhoud kapitaalgoederen	60
3.4. Financiering.....	66
3.5. Bedrijfsvoering.....	70
3.6 Paragraaf Verbonden Partijen	72
3.7 Grondbeleid.....	80
Financiële begroting	84
4. Financiële positie	85
4.1. Overzicht van baten en lasten	86
4.2. Geprognosticeerde balans	87
4.3. Algemene risicoreserve	92
4.4. Staat van reserves en voorzieningen.....	93
4.5. Incidentele baten en lasten.....	101
5. Bijlagen	102
5.1. Beleidsindicatoren	104
5.2. Financiële uitgangspunten.....	113
5.3. Taakvelden overzicht.....	114
5.4. Beleidsverplichtingen en wensen	116
5.5. Vervangingsinvesteringen	119
5.6. Actueel overzicht kapitaalgoederen	120
5.7. Factsheet Sociaal Domein 1e helft 2020	122
5.8. Actuele beleidsdocumenten.....	126
5.9. Organisatieoverzicht.....	130

Inleiding

Losser, 29 september 2020

Voor u ligt de Programmabegroting 2021 van de gemeente Losser. Op 30 juni 2020 heeft de gemeenteraad besloten in te stemmen met de Voorjaarsnota 2020 – 2024. In deze nota zijn de beleidsmatige en budgettaire keuzes gemaakt. De raad heeft besloten tot het honoreren van noodzakelijke prioriteiten, enkele wensen en tot het doen van investeringen. Bij het opstellen van de voorliggende Programmabegroting was deze besluitvorming maatgevend.

Financieel perspectief

Zoals hiervoor aangegeven, is bij het opstellen van de begroting in financiële zin uitgegaan van de besluitvorming van de gemeenteraad bij de Voorjaarsnota. Het volgende is nog belangrijk. Overeenkomstig de bestaande afspraken is de zogenoemde meicirculaire van het gemeentefonds niet bij de besluitvorming over de nota betrokken. Wel is op 4 juni 2020 een raadsinformatie over dit onderwerp aan de raad gestuurd. In de voorliggende begroting is de meicirculaire wel financieel vertaald.

Afgezet tegen de Algemene risicoreserve is het weerstandsvermogen van Losser onverminderd robuust (in 2021 3,5 ten opzichte van de door de raad bepaalde minimale bandbreedte van 1,4 tot 2,0).

Voorgesteld wordt om de algemene belastingen (onroerende zaak-, woonforensen-, toeristenbelasting) te corrigeren voor de inflatie. De raad heeft gekozen voor 100% kostendekking voor de retributies riool- en reinigingsheffing. Het college is blij dat de financiële huishouding op orde is, zonder dat de tarieven van bovengenoemde belastingen in reële termen hoeven te worden verhoogd. Daarnaast merken wij op dat in 2021 de tarieven van de Hondenbelasting verder worden verlaagd. Ten opzicht van 2019 zijn deze dan gehalveerd.

In 2020 is de wereld in negatieve zin verrast door de desastreuze effecten van het Coronavirus. Het is op dit moment lastig in te schatten welke financiële en niet-financiële effecten het virus in 2021 en volgende jaren nog zal hebben op de beleidsuitvoering. Gemeentelijk terreinen die mogelijk geraakt gaan worden zijn bijvoorbeeld: Participatiewet (aanvragen bijstandsuitkering), zorg- en jeugdtaken binnen Losserse gezinnen, huuropbrengsten en participatieprocessen. Ook heeft de Coronacrisis een (mogelijk) blijvend effect op de organisatie van de bedrijfsvoering van de ambtelijke en bestuurlijke organisatie. De raad heeft bij de Voorjaarsnota 2020 besloten een budget van €500.000 voor 2021 te reserveren voor het opvangen van de financiële effecten. Dit bedrag is ook in de begroting verwerkt.

Leeswijzer

Financieel perspectief

In hoofdstuk 1 wordt een toelichting gegeven op het verloop van het middelenkader en het financieel perspectief na verwerking van de besluitvorming over de Voorjaarsnota 2020 - 2024.

De programmabegroting is vervolgens ingericht volgens de richtlijnen van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en bevat de volgende onderdelen:

- Beleidsbegroting
- Financiële begroting

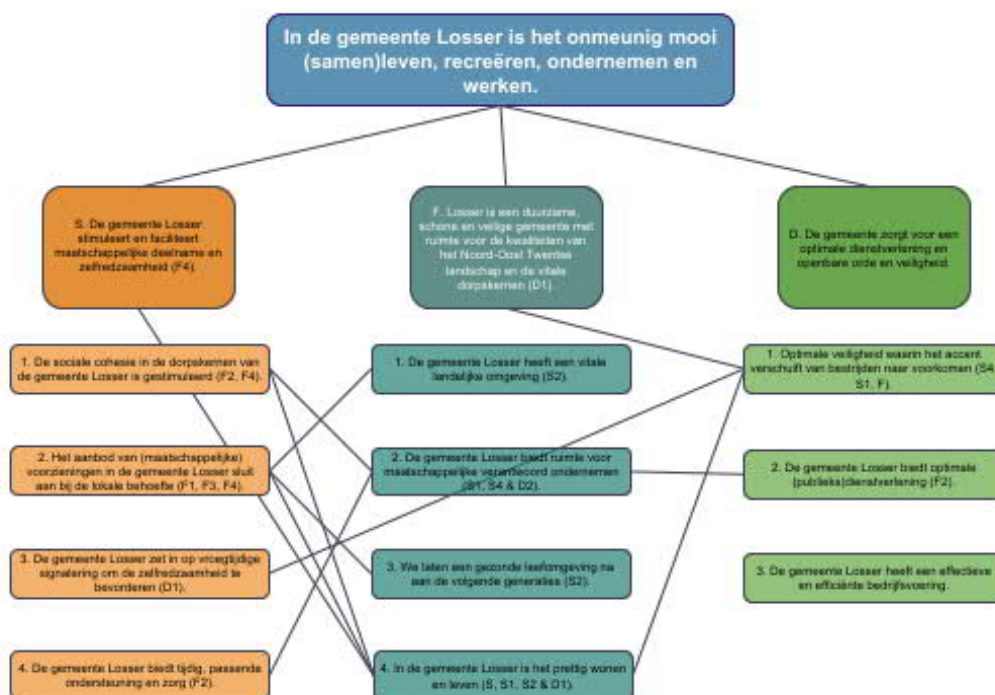
Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de verplichte paragrafen.

Het programmaplan in hoofdstuk 2 is in overeenstemming met het coalitieakkoord en ingericht volgens de drie hoofddoelstellingen (programma's) uit de nieuwe doelenboom:

1. Programma Sociaal
2. Programma Fysiek
3. Programma Bestuur en Dienstverlening

Op 5 juni 2018 heeft de gemeenteraad ingestemd met het voorstel "[Doorontwikkeling P&C cyclus](#)". Dit voorstel is mede op basis van de aanbevelingen in het rekenkamercommissierapport "[Sturen op Programmabegroting](#)" en "Expeditie Losser" (veranderende rol overheid) tot stand gekomen. In 2018 heeft dit geresulteerd in een nieuwe opzet van de begroting met daarin per programma doelstellingen en resultaten. De nieuwe doelstellingen bevorderen een integrale aanpak en samenwerking tussen de programma's. De verschillende dwarsverbanden blijken uit onderstaande weergave van de nieuwe doelenboom.



In het programmaplan wordt per programma antwoord gegeven op de volgende W-vragen:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we ervoor doen?
- Wat mag het kosten?

Ieder programma start met de doelen en resultaten ('Wat willen we bereiken?') en de uit te voeren activiteiten/speerpunten ('Wat gaan we ervoor doen?'). Aan het eind van het programma worden de beschikbare budgetten weergegeven ('Wat mag het kosten?'). Deze budgetten worden per taakveld verantwoord. In het verlengde hiervan richten we ons in de toelichting meer op speerpunten en concrete acties om de gestelde (sub)doelen te bereiken en minder op herhalen van reguliere werkzaamheden.

Kosten bedrijfsvoering en interne kostenverdeling

De (gevolgen van de) actualisatie van de kosten van de bedrijfsvoering en kostenverdeling lichten we afzonderlijk toe in paragraaf 2.3 (onderdeel "0.4 Ondersteuning organisatie"). Voor de kostenverdeling is hier om de volgende reden voor gekozen. De mutatie in de kostenverdeling ten opzichte van de begroting 2020 is gemeentebreed nihil. Op de verschillende taakvelden zijn wel mutaties ontstaan, die derhalve geen resultaat-effect hebben. In plaats van deze mutaties voor ieder afzonderlijk taakveld toe te lichten, is gekozen voor een omvattende toelichting in één keer. Deze toelichting is te vinden in paragraaf 2.3.

In de financiële toelichting op de programma's richten we ons vooral op de overige afwijkingen ten opzichte van het begrotingsjaar 2020, waarbij we met name aandacht besteden aan de in de VJN2020 opgenomen ontwikkelingen en bedragen.

Mutaties kleiner dan € 5.000 worden niet toegelicht.

Hoofdstuk 3 bevat de verplichte paragrafen.

Financiële begroting

De financiële begroting in hoofdstuk 4 bevat een toelichting op het overzicht van lasten en baten per taakveld en de uiteenzetting van de financiële positie.

Afrondingsverschillen

De bedragen die opgenomen zijn in de programmabegroting zijn veelal afgeronde bedragen uit financiële systemen, zodat in de totaaltellingen afrondingsverschillen kunnen voorkomen.

Factsheet Sociaal Domein

Een samenvatting van de resultaten over het eerste halfjaar 2020 op het gebied van Participatie, Wsw, Wmo en Jeugd is opgenomen in de factsheet Sociaal Domein. Met de pilots krijgen we meer regie op de zorgkosten en op het stimuleren van de uitstroom vanuit de Participatiewet naar betaald werk. Ook leggen we meer accent op preventie en vroegtijdig signaleren ter voorkoming van zwaardere interventies, bijvoorbeeld door de samenwerking met de huisartsen en het onderwijs te bewerkstelligen.

De resultaten van de pilots zijn verwerkt in de Factsheet Sociaal Domein (zie bijlage 5.7 van deze programmabegroting).

Bijlagen

Hoofdstuk 5 bevat een aantal bijlagen met achtergrondinformatie of informatie die verplicht is in het kader van het BBV.

1. Financieel perspectief

Het financieel perspectief is de uitkomst van het incidenteel en structureel middelenkader:

- a) met als uitgangspunt de besluitvorming van de raad over de Voorjaarsnota 2020 - 2024.
- b) inclusief verwerking van de mutaties als gevolg van de meicirculaire 2020.
- c) met de verwerking van de financiële consequenties die voortvloeien uit de door de raad aangenomen moties over de BOA en Ondernijning.
- d) met de verwerking van de prioriteit 'archivaris', waarvoor het college budget bij de raad vraagt.

De onderdelen c) en d) worden in de paragraaf 1.1 verder toegelicht.

1.1. Financieel perspectief

Vorig jaar is een zwaarder bestuurlijk accent komen te liggen op de Voorjaarsnota, in vergelijking met de Programmabegroting. In de Voorjaarsnota worden de beleidsmatige en budgettaire piketpalen geslagen, in de aanloop naar de Programmabegroting. Uitgangspunt is dat de jaarbegroting in principe gelijk is aan de eerste jaarschijf in de Voorjaarsnota. Concreet: de jaarschijf 2021 uit de Voorjaarsnota 2020 - 2024, is de basis voor de Programmabegroting 2021.

Het resultaat van de jaarbegroting is in principe gelijk aan het resultaat van jaarschijf 2021 van de Voorjaarsnota, na verwerking van de financiële gevolgen van de meicirculaire over het gemeentefonds. In Losser is namelijk de afspraak gemaakt dat de verwerking hiervan pas plaats vindt bij de begroting.

Ontwikkeling saldo perspectief 2021-2024 voor begroting 2021

Nr.	Onderdeel	2021	2022	2023	2024
	Start: saldo Voorjaarsnota 2020	75	219	77	-228
1	Meicirculaire	204	503	183	-50
2	Motie BOA	-30			
3	Motie Ondernijning	30	30	30	30
4	archivaris	-21	-21	-21	-21
	Saldo Programmabegroting	258	731	269	-269

Volledigheidshalve merken wij op dat de raad de Voorjaarsnota 2020 - 2024 niet heeft geamendeerd.

Toelichting

1. Meicirculaire

Het resultaat sluit aan bij de Raadsinformatiebrief van 4 juni 2020. Hierin is aangegeven dat de meicirculaire positief is beïnvloed door hogere accressen. Een negatief effect ging uit van het feit dat de ingeschatte rijksbijdrage voor loon- en prijscompensatie voor de integratie-uitkeringen 'Participatie' en 'Voogdij 18+' te hoog was ingeschat.

2. en 3. Moties BOA en Ondernijning

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota heeft de raad beide bovengenoemde moties aangenomen. Het college voert deze moties uit, door in de voorliggende begroting de post ondernijning structureel met €30.000 te verlagen en het budget BOA's voor 2021 te verhogen met €30.000. Daarbij merkt het college op dat deze middelen ook worden ingezet voor handhavingsactiviteiten binnen het veiligheidsdomein. In 2021 wordt een integraal veiligheidsbeleid opgesteld. Hierin wordt een mogelijk capaciteitsvraagstuk meegenomen, te betrekken bij de voorbereiding van de Voorjaarsnota 2022-2025.

4. Archivaris

Bij de Voorjaarsnota 2020 is de prioriteit 'Inzet van een archivaris' opgevoerd; deze is niet gehonoreerd. Na behandeling van de voorjaarsnota is scherper geworden wat de onderbouwing voor deze prioriteit is. Onze conclusie is dat hiervoor geldt dat deze valt in de categorie 'onontkoombaar' Dit lichten wij hieronder kort toe.

In de nieuwe Archiefwet is de (wettelijke) verplichting opgenomen om met ingang van 2021 een archivaris te benoemen. De provinciale toezichthouder toetst of wij een archivaris hebben en zal negatief oordelen als dit niet het geval is. In de verbeteracties die dan aan de gemeente worden opgelegd, zal in ieder geval worden opgenomen dat alsnog een gemeentearchivaris moet worden benoemd. De archivaris wordt onder andere belast met:

a) Advisering over nieuwe ontwikkelingen die (digitale) archivering raken en dit vertalen naar de Losserse praktijk. Hierbij kan direct worden geanticipeerd op de nieuwe archiefruimte straks weer in het gemeentehuis.

b) Voorbereiden van de nieuwe wettelijke verplichting van een elektronische archiefbewaarplaats (E-depot) waartoe de wetgever heeft besloten. Vervolgens zorgdragen voor de overbrenging van archieven naar het E-depot.

Om de kosten voor deze wettelijke verplichting zo beperkt mogelijk te houden wordt in regionaal verband samengewerkt. De functie wordt voor ongeveer 350 uur op jaarbasis ingezet ten behoeve van de gemeente Losser.

In Losser heeft de gemeenteraad bepaald dat het financiële en beleidsmatige accent op de Voorjaarsnota ligt. De Programmabegroting is om die reden in principe niet meer dan de uitwerking van de eerste jaarschijf van deze Voorjaarsnota. Om die reden is het dan ook ongebruikelijk om in de Programmabegroting budget te vragen voor nieuwe prioriteiten, die niet al bij de Voorjaarsnota zijn afgewogen. Vanwege het belang van het aanstellen van een gemeentearchivaris, verzoeken wij de raad om hiervoor toch structureel aanvullende middelen beschikbaar te stellen.

1.2. Verloop incidenteel en structureel saldo

Saldoverloop	2021	2022	2023	2024
Totaal saldo financieel perspectief na verwerking alle voorstellen	258	731	269	-269
Af: Saldo incidentele baten en lasten	-175	525	302	84
Structureel saldo financieel perspectief	433	206	-33	-353

Toelichting:

Het [BBV](#) schrijft voor dat de meerjarenraming in de begroting ook een overzicht bevat van de geraamde incidentele baten en lasten per programma. Dit overzicht is opgenomen in hoofdstuk 4.5. Het saldo van incidentele baten en lasten is van belang om aan te kunnen tonen dat zowel op de korte als de lange termijn geen structurele lasten worden gedekt met incidentele baten. Dit wordt tot uitdrukking gebracht in het structureel saldo van de begroting. In bovenstaande tabel is dit structureel saldo berekend. Dit is van belang in het kader van het Interbestuurlijk toezicht door de provincie.

Het overzicht laat voor de jaren 2021 en 2022 een positief structureel saldo zien. De jaren 2023 en 2024 sluiten structureel met een nadelig saldo. Dit is ten opzichte van het saldo uit de Voorjaarsnota 2020, afgezien van 2024, een verbetering. Dit komt door de effecten van de meicirculaire. De onderdelen 2, 3 en 4 uit het vorige onderdeel leiden daarnaast gezamenlijk voor de jaren 2022 t/m 2024 (per saldo) tot een structureel klein voordeel.

Wij streven naar een structureel en reëel sluitend financieel meerjarenperspectief. Geconstateerd kan worden dat dit perspectief met de nodige onzekerheden is omgeven (denk alleen al aan de aanstaande herverdeling van het gemeentefonds, het overleg hierover tussen gemeenten en kabinet en de verkiezingen voor de Tweede Kamer). Om die reden hebben we in de Voorjaarsnota al aangegeven dat we bij de Voorjaarsnota van het komend jaar, indien het actuele beeld ons daartoe noodzaakt, met voorstellen komen tot het structureel maken van het meerjarenperspectief.

Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit twee onderdelen: het programmaplan en de verplichte paragrafen.

2. Programmaplan

De doelstellingen van het programmaplan zijn in 2018 opnieuw geformuleerd en hebben geleid tot een nieuwe programma-indeling

1. Programma Sociaal
2. Programma Fysiek
3. Programma Bestuur en Dienstverlening

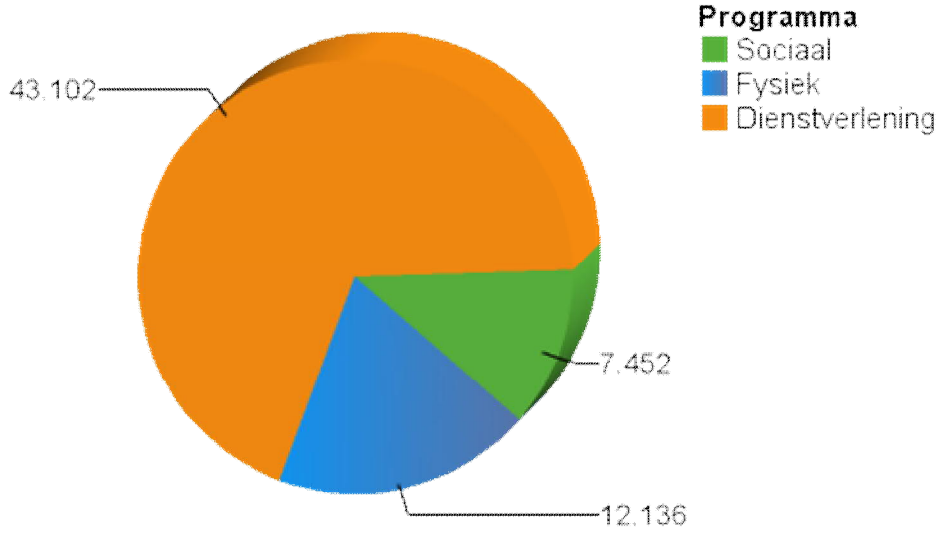
Totstandkoming en uitwerking doelstellingen

De doelstellingen zijn afgeleid van onze toekomstvisie Losser 2025 '[Samen schatbewaarders van de gemeente Losser](#)' en markeren de start van een nieuwe raads- en collegeperiode. Wij hebben de doelstellingen uitgewerkt in resultaten. Wat we ervoor gaan doen om de doelstellingen en resultaten te behalen wordt per programma toegelicht. Elk programma sluit met een overzicht van de beschikbare financiële middelen per doelstelling en totaal van het programma.

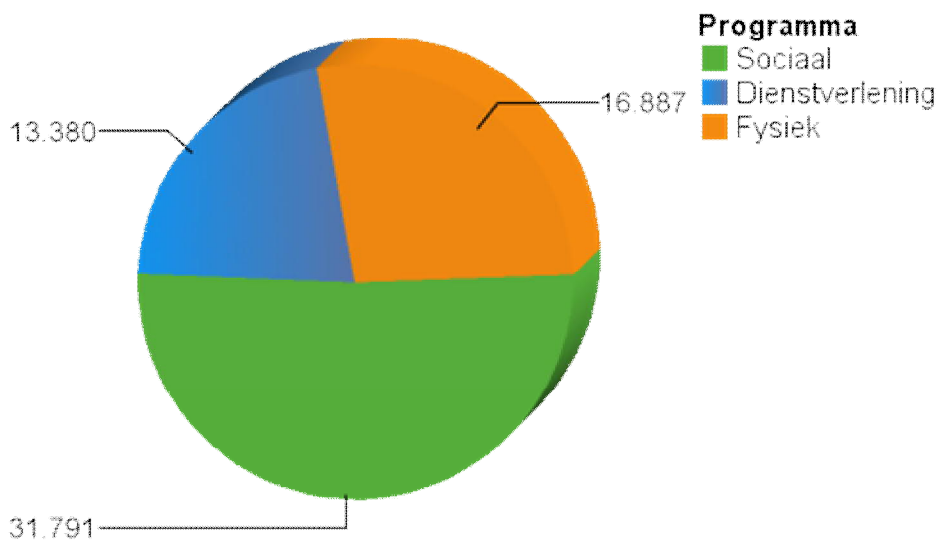
Verdeling van de baten en lasten per programma 2021

In onderstaande grafieken is het totaal van alle baten en lasten per programma (exclusief de mutaties in de reserves) opgenomen.

Baten



Lasten



2.1. Programma Sociaal

Programmadoel:

"De gemeente Losser stimuleert en faciliteert maatschappelijke deelname en zelfredzaamheid."

Doelstellingen:

1. De sociale cohesie in de dorpskernen van de gemeente Losser is gestimuleerd
2. Het aanbod van (maatschappelijke) voorzieningen in de gemeente Losser sluit aan bij de lokale behoefte
3. De gemeente Losser zet in op vroegtijdige signalering om de zelfredzaamheid te bevorderen
4. De gemeente Losser biedt tijdig, passende ondersteuning en zorg.

Wat willen we bereiken?

Doelenboom Programma Sociaal

Doelstelling	Resultaat
1. De sociale cohesie in de dorpskernen van de gemeente Losser is gestimuleerd	<ul style="list-style-type: none">• Vrijwilligers zijn ondersteund.
2. Het aanbod van (maatschappelijke) voorzieningen in de gemeente Losser sluit aan bij de lokale behoefte	<ul style="list-style-type: none">• Actieve deelname in de maatschappij is gestimuleerd.• Mantelzorgers zijn ondersteund op het gebied van advies, informatie, respijtzorg en praktische hulp.• De behoefte van de inwoner t.a.v. algemene voorzieningen en activiteiten is goed uitgevraagd (door consultants en vrijwilligers), op basis hiervan worden passende activiteiten ontwikkeld en materialen geregeld.
3. De gemeente Losser zet in op vroegtijdige signalering om de zelfredzaamheid te bevorderen	<ul style="list-style-type: none">• (Bestaande) initiatieven gericht op kwetsbare inwoners (bijvoorbeeld door armoede) zijn op elkaar afgestemd en gestimuleerd.• De vraag van de inwoners is integraal geanalyseerd en opgepakt.• De kennis en kunde van interne en externe verwijzers en andere betrokken partijen is optimaal benut.
4. De gemeente Losser biedt tijdig, passende ondersteuning en zorg	<ul style="list-style-type: none">• Ondersteuning en zorg is bereikbaar, dichtbij georganiseerd en toegankelijk voor de inwoners en is integraal, passend en kostnadequaar aangeboden, vanuit de visie "zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig".• Ingekochte ondersteuning en zorg is voldoende en van goede kwaliteit.

Wat gaan we er voor doen?

Activiteiten Programma Sociaal

Doelstelling (S1): De sociale cohesie in de dorpskernen van de gemeente Losser is gestimuleerd.	
Resultaat	Activiteiten/Speerpunten
Inwoners zijn betrokken bij het in stand houden van goede basisvoorzieningen	<p>Inwonerparticipatie</p> <p>Binnen de gemeentelijke organisatie wordt integraal uitvoering gegeven aan inwonerparticipatie. We betrekken inwoners optimaal bij gemeentelijke ontwikkel- en besluitvormingsprocessen via de hiervoor beschikbare participatie-instrumenten.</p> <p>Vanwege de Coronacrisis is vertraging ontstaan in bij het oppakken van de gebiedsopgave Overdinkel. Nagegaan wordt hoe hier het beste een vervolg aan gegeven kan worden.</p> <p>Welzijn</p> <p>Om participatie, welzijn en gezondheid van onze inwoners te bevorderen organiseert Stichting Fundament activiteiten op het gebied van ontmoeten, bewegen, cultuur en deskundigheidsbevordering.</p> <p>Daarnaast verzorgt zij het muziekonderwijs en bibliotheekwerk.</p> <p>Fundament ontvangt hiervoor subsidie op basis van een ingediend jaarplan.</p> <p>Nieuwe voorstellen ten aanzien van het jongerenwerk worden afgestemd en afzonderlijk beoordeeld. De jeugd wordt betrokken bij deze voorstellen. Uitwerking vindt plaats in 2021. Indien extra uitgaven nodig zijn, worden deze betrokken bij de Voorjaarsnota 2021.</p> <p>Voor wat betreft de welzijnsactiviteiten geldt dat deze zijn afgestemd op de gesignaleerde behoefte vanuit de lokale samenleving, de gemeente en overige maatschappelijke partners.</p> <p>Statushouders</p> <p>Jaarlijks is sprake van een te realiseren taakstelling voor de huisvesting van statushouders. In samenspraak met het COA, Impuls/Palet en de woningcorporatie Domijn zetten we ons in om de taakstelling te behalen. Daarnaast ondersteunen we activiteiten van maatschappelijke partners die gericht zijn op de bevordering van integratie en participatie van nieuwkomers.</p> <p>Mantelzorg</p> <p>Mantelzorgers zijn ondersteund op het gebied van advies, informatie, respijtzorg en praktische hulp. Op dit moment loopt er</p>

	<p>een mantelzorgonderzoek. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen invloed hebben op het mantelzorgbeleid. Omdat de uitkomsten nog niet bekend zijn, hebben we dit onderzoek niet meegenomen in deze programmabegroting (zie ook doel S2).</p>
<p>Succesvolle inwonerinitiatieven zijn ondersteund en hebben een structureel karakter</p>	<p>In het kader van bevordering inwonerparticipatie worden inwonersinitiatieven, waaronder Right to challenge, voor zover zij passen binnen vastgesteld gemeentelijk beleid en niet in strijd zijn met wet- en regelgeving, ondersteund en gestimuleerd. De dorpsraden hebben hierin een activerende en coördinerende rol via het lokaal platform "Pak an-pak over" .</p>
<p>Vrijwilligers zijn ondersteund</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We organiseren de vrijwilligersprijs (voor individuele vrijwilliger en vrijwilligersorganisatie) in 2021 in aangepaste vorm vanwege de corona maatregelen. • In samenwerking met de welzijnsorganisatie worden vrijwilligers via activiteiten ondersteund, bijvoorbeeld door cursussen en ondersteuning door professionals. • We organiseren elk halfjaar een bijeenkomst waarin vrijwilligersorganisaties en gemeente elkaar informeren. Vanwege de Coronacrisis wordt onderzocht in welke vorm dit het beste kan. • We ondersteunen de vrijwillige inzet van het formulieren-informatie-team en thuisadministratie.
<p>Doelstelling (S2): Het aanbod van (maatschappelijke) voorzieningen in de gemeente Losser sluit aan bij de lokale behoefte.</p>	
<p>Resultaat</p>	<p>Activiteiten/Speerpunten</p>
<p>Het aanbod aan cultuur, recreatie en sport is gevarieerd</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Via het programma van de stichting Culturele Basisvorming Losser maken alle Losserse leerlingen uit het primair onderwijs kennis met cultuur en erfgoed. Er wordt gekeken naar vernieuwing van het programma. • Het lokaal convenant 'Losser met muziek' heeft als doel zoveel mogelijk kinderen blijvend met muziek en andere cultuur in aanraking te brengen. Het convenant krijgt een vervolg in projecten en activiteiten. • Lokale cultuurverenigingen zetten sterker in om naast hun kunstzinnige of muzikale rol een steeds belangrijker wordende sociaal-maatschappelijke (ontmoetings)functie te vervullen. • Vanuit cultuurregio Twente worden vanuit de regionale proeftuin 'Maakplaatsen & Generators' en de nieuw op te zetten creatieve broedplaatsen succesvolle activiteiten gestimuleerd. • De lockdown als gevolg van Covid-19 en de anderhalve-meter-maatschappij hebben in korte tijd grote gevolgen voor het culturele leven gehad en zullen op de langere termijn ook van invloed zijn. Lokale culturele instellingen en verenigingen organiseren activiteiten die binnen de Corona-richtlijnen mogelijk zijn. • We zijn aan het onderzoeken hoe we met een

	<p>"schatkamerprijs" initiatieven op het gebied van cultuur, recreatie en sport kunnen stimuleren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De raad heeft voor de jaren 2019, 2020 en 2021 respectievelijk € 10.000, € 30.000 en € 20.000 beschikbaar gesteld voor de coördinator van het Trefhuus. Mede vanwege de Coronacrisis wordt de mogelijkheid van verlenging hiervan onderzocht.
<p>De gezondheid en de actieve levensstijl van inwoners is gestimuleerd</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wij geven uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma dat is opgesteld op basis van Kadernota Gezondheid 2019-2022. Daarbij besteden we onder meer aandacht aan speerpunten als preventie van roken en alcohol- en middelengebruik en het stimuleren van een gezonde leefstijl. Middels de volgende projecten wordt concreet uitvoering gegeven aan de Kadernota: <ul style="list-style-type: none"> ○ Cool2bfit ○ Actieve Ontmoeting (uitbreiding) ○ Preventie en handhavingplan alcohol/NIX18 ○ Gezonde School/Gezonde Sportvereniging • We werken samen met omliggende gemeenten aan de lobby tot het behoud van gezondheidszorgvoorzieningen in de nabijheid van onze burgers. • Wij geven uitvoering aan het Lossers Sportakkoord met als hoofddoel zoveel mogelijk inwoners met plezier te laten sporten en bewegen.
<p>Actieve deelname in de maatschappij is gestimuleerd</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We continueren de scootmobielpool. In 2021 kijken we of het aantal en de diversiteit aan hulpmiddelen toereikend is • We gaan kinderen met een lichte beperking integreren bij reguliere (sport)activiteiten. • We onderzoeken de mogelijkheid om kinderen met weerbaarheidsproblemen lokaal in het voorliggend veld te ondersteunen. • De sociale kaart is onderhouden en aangepast om de gebruiksvriendelijkheid te verhogen. • De uitkomsten van Zorgschouw II worden in maart 2021 verwacht. • Deelname aan culturele activiteiten zorg voor een lenige geest, maatschappelijke betrokkenheid en sociale cohesie. Binnen culturele activiteiten en projecten wordt dan ook waar mogelijk specifiek aandacht besteed aan de participatie van kwetsbare groepen (cultuur als bindmiddel). • In 2021 continueren we de uitvoering van het plan van aanpak dementie vriendelijke gemeente met als streven om in 2022 het certificaat dementie vriendelijke gemeente te behalen. • De pilot Memory Lane wordt in 2021 doorgezet en geëvalueerd. In de pilot verstrekken we 30 tablets die ontwikkeld zijn als hulpmiddel voor kwetsbare ouderen en hun mantelzorgers om de eenzaamheid te verminderen en de zorg te ondersteunen.

- In 2021 zal het onderzoek over het gebruik van ITCT middelen als voorliggende voorziening afgerond zijn en wordt een plan van aanpak opgesteld.
- In 2021 maken statushouders gebruik van FC Noaber om de integratie te bevorderen. Hierbij worden extra taallessen gegeven om een impuls te geven aan de taalontwikkeling.
- In 2020 starten we met de ontwikkeling van een nieuwe beleidsnota Integratie die toegespitst is op de uitwerking van de nieuwe Wet Inburgering die per 1 juli 2021 inwerking treedt.
- We intensiveren de aandacht voor jongeren zonder startkwalificatie, voortijdig schoolverlaters, jongeren in een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt in het kader van de "Twentse Belofte", via inzet bij het RMC en de thuiszitterstafel.
- Mensen met een arbeidshandicap worden begeleid en loonwaardemetingen worden gedaan, zodat loonkostensubsidies kunnen worden toegekend.

Onderwijs

- In 2021 geven we uitvoering aan de Losserse samenwerkingsagenda en het uitvoeringsplan VVE om de doorgaande (zorg)lijn van voorschool naar primair onderwijs en die van primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs te verbeteren en ouderbetrokkenheid te versterken.
- De taalklassen in Overdinkel en Losser worden gecontinueerd.
- We versterken de kwaliteit van de kinderopvang via aanvullende kwaliteitseisen, welke jaarlijks worden gemonitord en geactualiseerd. Hiermee waarborgen we de kwaliteit van de voorschoolse educatie.
- VVE thuis (ouderbetrokkenheidsprogramma voor ouders van kinderen met een taalachterstand) wordt volledig ingevoerd en jaarlijks geëvalueerd.

Cultuur

- We zetten cultuur waar mogelijk in als bindmiddel door binnen culturele activiteiten en projecten specifiek aandacht te besteden aan de participatie van kwetsbare groepen.
- Door Tetem is een leerlijn ontwikkeld waarin het smokkelthema is verbonden met techniek(onderwijs). Deze leerlijn wordt geïmplementeerd binnen het primair onderwijs van Overdinkel en zo mogelijk ook bij de overige basisscholen.
- Het Overdinkelse initiatief voor een Smokkel- en textielmuseum neemt steeds vastere vormen aan. Aandachtspunt is de exploitatie. Realisatie van dit museum biedt veel mogelijkheden, zowel economisch (vrijtijdseconomie) als sociaal-maatschappelijk (ontmoetingsfunctie, werkervaringsplek).

	<ul style="list-style-type: none"> • Cultureel erfgoed maakt steeds vaker deel uit van integrale plannen. Onderhoud, behoud en bewustwording rondom het belang van erfgoed verdienen aandacht. Dit zal een aandachtspunt in 2021 zijn.
Er is adequate onderwijshuisvesting voor zowel basis- als voorgezet onderwijs	<p>Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) wordt in de eerste helft van 2021 opgeleverd en geeft dan een meerjarig inzicht in de omvang, kwaliteit en kosten van schoolgebouwen. Op basis hiervan kunnen gemeente en schoolbesturen proactief huisvestingsbeleid voeren.</p> <p>In 2021 levert de gemeente een bijdrage aan de renovatie van basisschool Pax Christi in Overdinkel.</p>
Mantelzorgers zijn ondersteund op het gebied van advies, informatie, respijtzorg en praktische hulp	<ul style="list-style-type: none"> • Het mantelzorgonderzoek loopt nog. De uitkomsten van dit onderzoek zijn nog niet verwerkt in deze programmabegroting. • In de werkgroep jonge mantelzorgers worden de behoeften van de jonge mantelzorgers gepeild. De behoeften worden in 2021 omgezet in concrete acties. • In 2021 wordt het uitvoeringsplan mantelzorg gerealiseerd.
<p>Doelstelling (S3): De gemeente Losser zet in op vroegtijdige signalering om de zelfredzaamheid te bevorderen.</p>	
Resultaat	Activiteiten/Speerpunten
(Bestaande) initiatieven gericht op kwetsbare inwoners (bijvoorbeeld door armoede) zijn op elkaar afgestemd en gestimuleerd	<ul style="list-style-type: none"> • We zetten sterker in op de preventieve functie van cultuurparticipatie. • Regionaal zijn we in 2019 gestart met het landelijk koploperstraject integrale onafhankelijke cliëntondersteuning. De hieruit voortvloeiende pilot loopt door in 2021. • Om de integrale aanpak van armoede te stimuleren en de toegang tot schuldhulpverlening beter onder de aandacht te brengen wordt de functie coördinator Armoedebeleid vanaf 2021 structureel ingezet.
De vraag van de inwoners is integraal geanalyseerd en opgepakt	<ul style="list-style-type: none"> • Invulling blijven geven aan het integraal beleidsplan en de visie integraal werken, door de cliënt centraal te stellen, de hulpvraag breed uit te vragen en ondersteuning op maat in te zetten (dit kan ook inzet van het netwerk zijn). • Interne werkgroepen geven invulling aan de ontwikkelopgave uit het integraal beleidsplan voor 2020 tot en met 2022.
De kennis en kunde van interne en externe verwijzers en andere betrokken partijen is optimaal benut	<ul style="list-style-type: none"> • We onderhouden en verfijnen de samenwerking met huisartsen, scholen, jeugdreclassering, jeugdbescherming en andere ketenpartners.
<p>Doelstelling (S4): De gemeente Losser biedt tijdig, passende ondersteuning en zorg.</p>	

Resultaat	Activiteiten/Speerpunten
Ondersteuning en zorg is bereikbaar en toegankelijk voor de inwoners en is integraal, passend en kostenadequaat aangeboden	<ul style="list-style-type: none"> • Overgang tussen de verschillende wetgevingen (18-/ 18+) vloeiend laten verlopen, zodat inwoners hier zo min mogelijk hinder van ondervinden. • Monitoren van de top 10 aanbieders Wmo en Jeugd. • In 2021 blijven we extra aandacht aan groepen die een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben. • Met ingang van uiterlijk 1 januari 2021 zijn er, voor een periode van maximaal vijf jaar, nieuwe afspraken gemaakt met Larcom BV over de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Alle Wsw-werknemers nemen actief deel in/aan de maatschappij. Dit gebeurt door plaatsing bij het productiebedrijf van Larcom Oldenzaal, bij het Servicebedrijf van Losser en door plaatsing bij reguliere werkgevers. We realiseren dat door: in te zetten op persoonlijke ontwikkeling van de werknemers, het opbouwen en beheren van een netwerk van contacten en het leveren van maatwerk bij plaatsingen (jobcarving, jobcoaching, loonkostensubsidie, begeleidingsafspraken, passende tariefafspraken en de no-riskpolis).
Ingekochte ondersteuning en zorg is voldoende en van goede kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> • controle vindt plaats aan de hand van het 'barrièremodel' en het kwaliteitskader Wmo en Jeugdhulp.

Wat mag het kosten?

Doelstelling (S1):

De sociale cohesie in de dorpskernen van de gemeente Losser is gestimuleerd.

Subdoel	Taakveld	Lasten	Baten
Sociale cohesie in de dorpskernen	0.10 Mutatie reserves	0	0
	5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	0	0
	5.6 Media	0	0
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.461	56
	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0
Totaal Sociale cohesie in de dorpskernen		1.461	56

Doelstelling (S2):

Het aanbod van (maatschappelijke) voorzieningen in de gemeente Losser sluit aan bij de lokale behoefte.

Subdoel	Taakveld	Lasten	Baten
---------	----------	--------	-------

Aanbod voorzieningen sluit aan bij lokale behoefte	3.4 Economische promotie	166	0
	4.2 Onderwijshuisvesting	872	28
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	978	400
	5.1 Sportbeleid en activering	185	0
	5.2 Sportaccommodaties	1.550	619
	5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	227	0
	5.4 Musea	17	0
	5.5 Cultureel erfgoed	24	17
	5.6 Media	471	0
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	171	47
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	59	0
7.1 Volksgezondheid	938	0	
Totaal Aanbod voorzieningen sluit aan bij lokale behoefte	5.659	1.111	

Doelstelling (S3):

De gemeente Losser zet in op vroegtijdige signalering om de zelfredzaamheid te bevorderen.

Subdoel	Taakveld	Lasten	Baten
Vroegtijdige signalering t.b.v. zelfredzaamheid	6.2 Wijkteams	1.216	0
Totaal Vroegtijdige signalering t.b.v. zelfredzaamheid		1.216	0

Doelstelling (S4):

De gemeente Losser biedt tijdig, passende ondersteuning en zorg.

Subdoel	Taakveld	Lasten	Baten
Tijdig, passende ondersteuning en zorg	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0
	6.2 Wijkteams	0	0
	6.3 Inkomensregelingen	6.198	5.174
	6.4 Begeleide participatie	4.172	858
	6.5 Arbeidsparticipatie	758	0
	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.966	253
	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.888	0
	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	5.065	0
	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	408	0	
Totaal Tijdig, passende ondersteuning en zorg		23.455	6.285

Meerjarenperspectief 2020-2024 programma Sociaal

Programma Sociaal	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Lasten						
3.4 Economische promotie	172	206	166	168	150	152
4.2 Onderwijshuisvesting	897	814	872	867	867	865
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	797	1.036	978	1.066	1.063	1.080
5.1 Sportbeleid en activering	244	233	185	188	181	184
5.2 Sportaccommodaties	2.157	1.621	1.550	1.469	1.487	1.501
5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	252	262	227	228	229	231
5.4 Musea	16	19	17	17	17	17
5.5 Cultureel erfgoed	3	23	24	24	24	25
5.6 Media	471	471	471	471	471	471
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	186	159	171	190	195	198
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.521	1.575	1.520	1.465	1.468	1.476
6.2 Wijkteams	1.079	1.235	1.216	1.276	1.254	1.283
6.3 Inkomensregelingen	5.778	6.094	6.198	6.269	6.378	6.487
6.4 Begeleide participatie	4.206	4.389	4.172	4.239	4.150	4.249
6.5 Arbeidsparticipatie	577	627	758	804	818	831
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.817	3.848	3.966	4.046	4.130	4.255
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.676	2.793	2.888	2.931	2.979	3.056
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	4.267	5.135	5.065	5.123	5.183	5.333
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	595	404	408	417	425	433
7.1 Volksgezondheid	846	909	938	869	884	901
Totaal - Lasten	30.557	31.853	31.791	32.130	32.355	33.028
Baten						
4.2 Onderwijshuisvesting	53	26	28	28	29	29
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	220	361	400	473	473	473
5.1 Sportbeleid en activering	27	0	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	705	606	619	630	640	651
5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	5	0	0	0	0	0
5.4 Musea	4	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	0	17	17	18	18	18
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	59	53	47	48	49	49

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	41	54	56	57	58	59
6.3 Inkomensregelingen	5.061	5.174	5.174	5.214	5.254	5.298
6.4 Begeleide participatie	517	878	858	854	845	870
6.5 Arbeidsparticipatie	2	0	0	0	0	1
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	571	253	253	253	253	253
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1	0	0	0	0	0
Totaal - Baten	7.265	7.422	7.452	7.575	7.619	7.701
Storting reserves						
0.10 Mutatie reserves	211	0	0	0	0	0
Totaal - Storting reserves	211	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves						
0.10 Mutatie reserves	1.289	288	227	267	227	185
Totaal - Onttrekking reserves	1.289	288	227	267	227	185
Sociaal	22.214	24.143	24.112	24.288	24.509	25.143

Toelichting

Omwille van de inzichtelijkheid zijn de budgettaire-neutrale mutaties, als gevolg van de actualisatie van de kostenverdeling, in totaliteit toegelicht in paragraaf 2.3 (onderdeel "0.4 Ondersteuning organisatie"). Deze komen dan niet afzonderlijk terug op de taakvelden hieronder. De reden hiervoor is nader toegelicht in de Leeswijzer. Ook zijn mutaties onder de € 5.000 niet afzonderlijk toegelicht.

3.4 Economische promotie

De totale lasten op dit taakveld dalen in 2021 met € 39.000.

De daling wordt vooral veroorzaakt door: a) de in 2020 incidenteel beschikbaar gestelde middelen voor het actieprogramma Recreatie en Toerisme (€ 30.000 beschikbaar gesteld, minus € 15.000, het bedrag dat voor 2021 en 2022 nog beschikbaar is), b) productontwikkeling 'Twents Blokje om' (€ 5.000 in 2020), c) Schatkamerprijs (€ 2.500 in 2020, € 1.000 in 2021).

In 2021 stijgen de lasten met € 1.000 doordat in de VJN2020 voor de jaren 2020 (€ 5.000) en 2021 (€ 6.000) middelen zijn vrijgemaakt voor "De reis van het zandsteen en de Schatkamerprijs".

De baten voor dit taakveld, het gaat dan vooral om de inkomsten uit toeristenbelasting, worden toegelicht in het programma Bestuur en Dienstverlening.

4.2 Onderwijshuisvesting

De totale lasten op dit taakveld nemen in 2021 toe met € 58.000.

De stijging van de lasten in 2021 ten opzichte van de raming in 2020, wordt vooral veroorzaakt doordat de vernieuwbouw van het Twents Carmel College niet volledig in 2019 was afgerond, zodat de begroting 2020 niet met rente- en afschrijvingslasten werd belast. In

2021 zijn deze kosten wel geraamd, waardoor de lasten van dit taakveld met afgerond ongeveer € 62.000 stijgen.

De baten laten geen grote afwijking zien.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

De totale lasten op dit taakveld dalen in 2021 met € 58.000.

De daling van de lasten is vooral het gevolg van kostenverdeling (zie ook toelichting op taakveld 0.4 in het programma Bestuur en Dienstverlening). De lasten als gevolg van het beleid stijgen op dit taakveld in 2021 ten opzichte van 2020 met bijna € 50.000. Voor het grootste deel, € 39.000, wordt dit veroorzaakt door stijging van de kosten van het onderwijsachterstandbeleid. Dit budget is verhoogd, omdat we hiervoor extra geld van het rijk krijgen. De baten stijgen daarom eveneens met € 39.000.

Daarnaast nemen de kosten van het leerlingenvervoer met € 9.000 toe. Dit is het gevolg van de reguliere prijsstijging.

5.1 Sportbeleid en activering

De totale lasten op dit taakveld dalen in 2021 met € 48.000.

Ook hier is sprake van het wegvallen van in 2020 incidenteel beschikbaar gestelde middelen, in dit geval voor de bijdrage aan de Dinkel Survival Runners (€ 18.000) en het initiatief voor de Special Olympics in 2022 (€ 27.500). Verder is voor de uitvoering van het lokaal sportakkoord in zowel 2021 als 2022 een bedrag van € 10.000 beschikbaar. Dit was in 2020 nog € 5.000, een stijging van de kosten van € 5.000.

5.2 Sportaccommodaties

De totale lasten op dit taakveld dalen in 2021 met € 71.000.

De daling van de lasten is vooral het gevolg van kostenverdeling (zie ook toelichting op taakveld 0.4 in het programma Bestuur en Dienstverlening). De lasten als gevolg van het beleid stijgen met € 156.000 door ingebruikname van de nieuwe sporthal de Fakkelt. Een daling van de lasten wordt veroorzaakt doordat in 2020 incidenteel € 100.000 beschikbaar is gesteld voor de Hockeyclub Losser. De lasten van het zwembad stijgen met € 50.000, maar daar staat een daling van de personeelskosten (via de kostenplaatsen) tegenover, dit voordeel komt via de kostenverdeling weer terug op dit taakveld en wordt hier verder niet toegelicht (zie tabel en toelichting op taakveld 0.4 in het programma Bestuur en Dienstverlening). De inrichting van de nieuwe organisatie is hiervan de oorzaak.

5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie

De totale lasten op dit taakveld dalen in 2021 met € 35.000.

De daling van de lasten in 2021 ten opzichte van 2020 wordt veroorzaakt door het wegvallen van de incidentele bijdrage van € 25.000 voor 75 jaar bevrijding.

5.4 Musea

De totale lasten op dit taakveld dalen in 2021 met € 2.000.

5.5 Cultureel erfgoed

Geen noemenswaardige verschillen.

5.6 Media

Geen noemenswaardige verschillen.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

De totale lasten op dit taakveld nemen in 2021 toe met € 13.000. Vrijwel geheel wordt dit veroorzaakt door de actualisatie van de kostenverdeling. De overige verschillen zijn minimaal en worden hier verder niet toegelicht.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

De totale lasten op dit taakveld dalen in 2021 met € 55.000.

Door de aanpassing van de bijdrage aan Fundament voor inflatie stijgen de lasten met € 18.000. Hier tegenover staan wegvallende kosten voor de bijdrage aan de coördinator Trefhuus in Overdinkel. Deze dalen van € 30.000 in 2020 naar € 20.000 in 2021. Verder dalen de kosten van kinderopvang met € 13.000 door een verlaging van de rijksbijdrage via de algemene uitkering. Ook vervalt in 2021 een incidenteel beschikbaar gesteld budget voor de Sociaal Medische Indicatie Kinderopvang, een bedrag van € 10.000.

6.2 Wijkteams

De totale lasten op dit taakveld dalen in 2021 met € 19.000.

De daling van de lasten is vooral het gevolg van kostenverdeling (zie ook toelichting op taakveld 0.4 in het programma Bestuur en Dienstverlening). Door de hogere bijdrage aan Regio Twente voor het uitvoeren van taken op het gebied van Jeugdzorg stijgen de kosten als gevolg van het beleid op dit taakveld met € 14.000.

6.3 Inkomensregelingen

De totale lasten op dit taakveld nemen in 2021 toe met € 104.000.

We houden rekening met een stijging van de kosten van de bijstand. Deze stijging bedraagt € 108.000 in 2021. Daarnaast is in 2021, zoals ook toegelicht in de VJN2020, nog incidenteel € 50.000 opgenomen voor de uitvoering van Wet modernisering bestuurlijk verkeer.

Tegenover deze lastenstijgingen staat een verlaging van de kosten van de huisvesting van statushouders met € 20.000.

Tegenover de stijging van de lasten van de bijstand staat een verhoging van de inkomsten via de BUIG. Vanaf 2022 houden we rekening met een stijging van € 40.000 per jaar.

6.4 Begeleide participatie

De totale lasten op dit taakveld dalen in 2021 met € 217.000.

Op het onderdeel sociale werkvoorziening is een actuele herberekening van de loonkosten gemaakt. Vooral door natuurlijk verloop dalen de kosten. De overige kosten blijven nagenoeg gelijk.

Tegelijkertijd dalen de baten, omdat met minder personeel ook minder werk kan worden uitgevoerd. De daling van de inkomsten is € 20.000 in 2021.

6.5 Arbeidsparticipatie

De totale lasten op dit taakveld nemen in 2021 toe met € 130.000.

De stijging van de lasten is vooral het gevolg van kostenverdeling (zie ook toelichting op taakveld 0.4 in het programma Bestuur en Dienstverlening).

De lasten als gevolg van het beleid dalen in 2021 met € 15.000. Door wijzigingen in de meicirculaire 2020 van de algemene uitkering, laten de kosten voor inburgering in 2021 een incidentele daling van € 15.000 zien, om vervolgens weer met € 35.000 toe te nemen in 2022 en volgende jaren. De komst van een nieuwe wet inburgering per 1-7-2021 is hiervan de oorzaak.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

De totale lasten op dit taakveld nemen in 2021 toe met € 118.000.

De kosten stijgen met € 17.000, omdat we rekening houden met oplopende kosten voor de Vervoersvoorzieningen Wmo. Door extra inzet op het uitvoerend beleid zorg stijgen de lasten met € 3.000. Ook op het onderdeel Wmo, ondersteuningsbehoeften, houden we rekening met een stijging van de kosten door de verwachte vergrijzing van de bevolking. De kosten stijgen met € 26.000 in 2021 ten opzichte van 2020.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

De totale lasten op dit taakveld nemen in 2021 toe met € 95.000.

De overige stijging van de kosten zien we vooral terug in de stijging van de kosten op de Huishoudelijke verzorging: in 2021 gaat het om € 62.000. Tegelijkertijd zien we een daling van de kosten voor schuldhulpverlening met € 6.000. Een verlaging van het rijksbudget voor armoedebestrijding van kinderen in de Meicirculaire 2020 is hiervan de reden.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

De totale lasten op dit taakveld dalen in 2021 met € 70.000.

In de VJN2020 zijn de ramingen voor het Jeugdbudget met € 577.000 verhoogd. Door enkele incidenteel in 2020 doorwerkende effecten uit de JR2019, met name de problematiek van Veilig Thuis Twente en het wegwerken van wachtlijsten, daalt het budget in 2021 ten opzichte van 2020 nog met ongeveer € 70.000. Reden voor de stijging in de jaren na 2022 is de verwachte toename van het aantal jeugdigen dat zorg nodig heeft.

6.82 Geëscaleerde zorg 18-

De totale lasten op dit taakveld nemen in 2021 toe met € 4.000.

De geringe stijging is vooral het gevolg is van reguliere loon- en prijsstijgingen.

7.1 Volksgezondheid

De totale lasten op dit taakveld nemen in 2021 toe met € 29.000.

De stijging van de kosten in 2021 van € 37.000 is het gevolg van het verhogen van de bijdrage aan de Regio Twente op het gebied van jeugdgezondheidszorg (€ 27.000) en openbare gezondheidszorg (€ 10.000).

2.2. Programma Fysiek

Programmadoel:

"Losser is een duurzame, schone en veilige gemeente met ruimte voor de kwaliteiten van het Noordoost Twentse landschap en de vitale dorpskernen."

Doelstellingen:

1. De gemeente Losser heeft een vitale landelijke omgeving
2. De gemeente Losser biedt ruimte voor maatschappelijk verantwoord ondernemen
3. We laten een gezonde leefomgeving na aan de volgende generaties
4. In de gemeente Losser is het prettig wonen en leven

Wat willen we bereiken?

Doelenboom Programma Fysiek

Doel	Resultaat
1. De gemeente Losser heeft een vitale landelijke omgeving	<ul style="list-style-type: none">• De kernkwaliteiten van het landschap zijn behouden en versterkt in samenwerking met belanghebbenden.• Sloop en hergebruik van voormalige agrarische gebouwen is gefaciliteerd.• De gemeente Losser is ontsloten met goede verbindingen tussen kerkdorpen, natuurgebieden en omliggende steden.• De relatie tussen de dorpskernen en het omliggende landschap in de gemeente Losser is duurzaam versterkt.
2. De gemeente Losser biedt ruimte voor maatschappelijk verantwoord ondernemen	<ul style="list-style-type: none">• Het toerisme is versterkt door differentiatie van het verblijfsrecreatief aanbod, kwaliteitsverbetering en product vernieuwing.• Werkgelegenheid is gestimuleerd doordat bestaande en nieuwe bedrijven zowel binnen de gemeente als de regio kansen en ruimte krijgen om zich verder te ontwikkelen binnen de kaders die er zijn.• De gemeente Losser is vermarkt als de 'Schatkamer van Twente'.
3. We laten een gezonde leefomgeving na aan de volgende generaties	<ul style="list-style-type: none">• Het thema Duurzaamheid is stelselmatig betrokken in de voorbereiding en uitvoering van gemeentelijke taken en initiatieven.• De gemeente Losser is in 2022 minimaal 20% energieneutraal.• De Losserse samenleving is gestimuleerd om initiatieven op het gebied van duurzaamheid te ontwikkelen en uit te voeren.• De gemeente Losser voldoet aan de doelstellingen van 'Aفالloos Twente in 2030'.• Er zijn maatregelen genomen om verontreiniging van de bodem te voorkomen.

	<ul style="list-style-type: none"> • We maken de gemeente Losser klimaatbestendig in een tempo dat gelijk is aan de (verwachte) snelheid van de klimaatverandering.
4. In de gemeente Losser is het prettig wonen en leven	<ul style="list-style-type: none"> • De openbare ruimte is schoon, heel en veilig. • De openbare ruimte is kwalitatief passend ingericht afgestemd op de gebruiksfunctie. • Bij het vervangen en verbeteren van voorzieningen in de openbare ruimte zijn op integrale wijze de brede gemeentelijke doelstellingen nagestreefd. • De gemeente Losser borgt de omgevingskwaliteit en sociale cohesie door de actuele regels correct toe te passen en te handhaven en verantwoord ruimte te bieden. • Er is variatie en kwaliteit in het woningaanbod. • Kernen hebben een aantrekkelijk en toekomstbestendig voorzieningenniveau.

Wat gaan we er voor doen?

Activiteiten Programma Fysiek

Doelstelling (F1): De gemeente Losser heeft een vitale landelijke omgeving.	
Resultaat	Activiteiten/Speerpunten
De kernkwaliteiten van het landschap zijn behouden en versterkt in samenwerking met belanghebbenden	<ul style="list-style-type: none"> • We zetten ons netwerk en kennis proactief in ten behoeve van het ontwikkelen, stimuleren en borgen van de kwaliteiten van het landschap. Dat doen we door ondernemers, (maatschappelijke) organisaties, overheden en burgers met elkaar in contact te brengen. • Om te voorkomen dat landschapselementen illegaal worden verwijderd zetten we in p meer handhaving om het landschap te beschermen. • Vergroten van het aantal bomen in de kernen, door extra bomen te planten op de meest geschikte plaatsen, mede als onderdeel van herinrichtingsprojecten. • In het op te stellen Groenbeleid- en -beheerplan geven we ook aandacht aan de mogelijkheden van versterking van de landschapskwaliteit rondom onze kernen en in het buitengebied. Onder meer door gericht beheer van gemeentelijke houtwallen en wegbermen, kan extra kwaliteit worden toegevoegd. • In projecten is aandacht voor landschappelijk erfgoed. <p>Dierenwelzijn</p> <p>We geven uitvoering aan de actielijst dierenwelzijn.</p>
Sloop en hergebruik van voormalige agrarische	We geven uitvoering aan de beleidsnotitie "Buitengebied met ruimtelijke kwaliteit", waarin we nieuwe beleidsinstrumenten mogelijk maken, die het slopen van voormalige agrarische bebouwing

gebouwen is gefaciliteerd	eenvoudiger maakt voor eigenaren. Daarbij verbinden we de ontwikkelbehoefte met de sloopopgave.
De gemeente Losser is ontsloten met goede verbindingen tussen kerkdorpen, natuurgebieden en omliggende steden	<ul style="list-style-type: none"> • Knelpunten in routes lossen we waar mogelijk op. Hierin werken we nauw samen met het Routebureau Twente. • We werken verder aan de verbetering van de Hogeboekelweg waarbij, in combinatie met het uitvoeren van achterstallig groot onderhoud, in samenwerking met de gemeente Enschede de weg fietsvriendelijker wordt ingericht. • De “ontbrekende schakel in het LAGA-fietspad (achter bedrijventerrein De Pol”) is verankerd in het gebiedsproces Dinkel Zuid. Afhankelijk van de voortgang van het PIP-proces wordt in 2021, samen met het Waterschap, gewerkt aan de realisatie van deze ontbrekende schakel in de recreatieve noord-zuid verbinding. • Afgelopen jaren is gewerkt aan de (concept)visie ‘Losser aan de Dinkel’. In 2021 wordt gewerkt aan twee parallelle sporen: de visie wordt verder uitgewerkt terwijl parallel verder wordt gewerkt aan de uitvoering van enkele deelprojecten waarvoor in 2019 externe bijdragen zijn verworven. • Inzetten op behoud van de huidige lijnvoering voor het openbaar vervoer. • In 2021 wordt verder gewerkt aan de MaaS-pilot.
De relatie tussen de dorpskernen en het omliggende landschap in de gemeente Losser is duurzaam versterkt	<ul style="list-style-type: none"> • Verder opstellen en uitwerken van visies voor Kwaliteitsimpuls Beuningen en Glane waarin aandacht is voor de inpassing van de dorpskernen in het (Nationaal) landschap. Waar mogelijk starten we ook met het uitvoeringsprogramma. • Voorbereiding en zo mogelijk uitvoering van deelprojecten uit het programma “Losser aan de Dinkel”. • Uitvoering van deelproject “Dorpsranden De Lutte” uit programma "Kwaliteitsimpuls De Lutte".
Doelstelling (F2):	
De gemeente Losser biedt ruimte voor maatschappelijk verantwoord ondernemen.	
Taakveld	Activiteiten/Speerpunten
Het toerisme is versterkt door differentiatie van het verblijfsrecreatief aanbod, kwaliteitsverbetering en product vernieuwing	We stimuleren productontwikkeling op het gebied van recreatie en toerisme door subsidies te verlenen voor producten/ projecten die zorgen voor meer overnachtingen en/of meer bestedingen in de gemeente Losser.
Werkgelegenheid is gestimuleerd doordat bestaande en nieuwe bedrijven zowel binnen de gemeente als de regio kansen en	<ul style="list-style-type: none"> • Zolang het niet mogelijk is om – vanwege het Covid19-virus - met het hele college bedrijven te bezoeken, wordt dit door de portefeuillehouder en de accountmanager opgepakt. De contacten worden ook digitaal en telefonisch onderhouden. • We volgen de regelingen en mogelijkheden voor

<p>ruimte krijgen om zich verder te ontwikkelen</p>	<p>ondersteuning aan ondernemers, en verwijzen/ helpen de ondernemers hierin.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er vindt zowel ambtelijk als bestuurlijk periodiek overleg plaats met de verschillende ondernemersverenigingen en haken aan bij de Samenwerkende Ondernemersverenigingen Gemeente Losser. • We ondersteunen de realisatie van een nieuwe BIZ-periode voor het centrum van Losser • Op Twentse schaal ondersteunen we de Agenda voor Twente en de RegioDeal en proberen waar mogelijk lokale initiatieven te verbinden.
<p>De gemeente Losser is vermarkt als de Schatkamer van Twente</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De Reis van het Zandsteen wordt uitgewerkt. In het kader van geologie speelt zandsteen een belangrijke rol in de Schatkamer van Twente. • We gaan starten met het project om een Schatkamerprijs of Schatkamerpluim uit te delen aan verborgen schatten. • Initiatieven als het festival Lutterzand Literair verbinden (landschappelijk) erfgoed en het verhaal van de plek met cultuur. Op die manier maakt een nieuw publiek kennis met de schatten van Losser. • We gaan aan de slag met de uitkomsten van het onderzoek uit 2020 met betrekking tot de profilering van Losser.
<p>Doelstelling (F3): We laten een gezonde leefomgeving na aan de volgende generaties.</p>	
<p>Taakveld</p>	<p>Activiteiten/Speerpunten</p>
<p>Duurzaamheid is stelselmatig betrokken in de voorbereiding en uitvoering van gemeentelijke taken en initiatieven</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Algemeen. De uitvoering van het duurzaamheidsbeleid is verankerd in de dynamische uitvoeringsagenda 'Duurzaam Losser'. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd/bijgesteld. • Ontwikkelen van een gezamenlijk NOT-beleid voor het plaatsen van windmolens. • Ontwikkelen van gebiedsgerichte samenwerking door NOT-gemeenten. • Onderzoek naar de eigen mogelijkheden voor grootschalige opwek van zonne-energie op gemeentelijke gronden/-eigendommen. • Energievisie NOT wordt in 2021 vastgesteld. • De Regionale Energie Strategie Twente wordt vastgesteld.
<p>De gemeente Losser is in 2022 minimaal 20% energieneutraal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het Transitiehoes is ingericht om de verbinding tussen de gemeentelijke organisatie en de samenleving op gebied van de energietransitie vorm te geven. • Er worden 'Greune deals' met woningcorporatie(s), scholen en verenigingen en bedrijven gesloten. • Initiatieven voor zonneparken, windmolens en biogasinstallaties worden binnen kaders gefaciliteerd. • We participeren in regionale fora voor grootschalige energieopwekking en -distributie. • Stimuleren van lokale energie coöperaties.

	<ul style="list-style-type: none"> • Vervolgen uitwerking en realisatie afspraken met Kronos over zonnepark nabij het drielandenpunt in Overdinkel. • Het gemeentelijk wagenpark en - motorische gereedschappen worden verder verduurzaamd. • De verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed is volgens plan uitgevoerd. • Er worden voorstellen gedaan om het Afvalbrengpunt duurzaam in te richten.
De Losserse samenleving is gestimuleerd om initiatieven op het gebied van duurzaamheid te ontwikkelen en uit te voeren	<ul style="list-style-type: none"> • We zetten ons netwerk en kennis pro actief in ten behoeve van het ontwikkelen en stimuleren van initiatieven op het gebied van duurzaamheid • Bij gemeentelijke rioleringsprojecten worden inwoners actief benaderd, om te stimuleren dat men het dakwater van de eigen woning afkoppelt van het vuilwaterriool en dit schone regenwater opvangt in regentonnen en/of de eigen tuin. Dit in combinatie met het bevorderen van 'ontstenen' en vergroenen van de tuinen • Goede voorlichting en samenwerking voor klimaatbestendigheid, energietransitie en de circulaire economie. • Evaluatie van het Zonneveldenbeleid wordt opgesteld. • Een doorvertaling van het gasloos bouwen naar bestaande en toekomstige woningvoorraad is gemaakt in de vorm van de Warmtetransitievisie.
De gemeente Losser voldoet aan de doelstellingen van 'Afvalloos Twente in 2030'	<ul style="list-style-type: none"> • Een 3^e evaluatie van het project 'Differentiatie tarieven Huis aan huis afval' uitvoeren en een aantal (kleine) aanpassingen uit de eerste evaluaties doorvoeren. Daarna, indien nodig, aanvullende voorstellen formuleren met als doel het aantal kilo's restafval te verminderen. • Scholen actief betrekken bij initiatieven om te komen tot een afvalloos Twente: 'Schoon belonen'.
Er zijn maatregelen genomen om verontreiniging van de bodem te voorkomen	Komende jaren zal de aandacht uitgaan naar de monitoring en evaluatie van het beleid zoals geformuleerd in het regionale 'bodembeheerplan bodemkwaliteitskaart'. Het toezicht en de handhaving van grondverzet en toepassen van bouwstoffen zal worden geïntensiveerd. Het accent zal worden gelegd op vrije veld toezicht. In 2021 is het streven om hier, naast het reguliere toezicht vanuit de ODT, ook door Domein II boa's (milieu c.a.) op te laten handhaven.
We maken de gemeente Losser klimaatbestendig in een tempo dat gelijk is aan de (verwachte) snelheid van de klimaatverandering	<ul style="list-style-type: none"> • De resultaten uit de regionale Klimaatstresstesten worden gebruikt voor het aangaan van klimaatdialogen met lokale stakeholders e.a. • Stellen van eisen aan ruimtelijke ontwikkelingen (zowel de gemeentelijke ontwikkelingen als die van derden) op gebied van vooral waterberging en groen. • Bij ontwerp en uitvoering van gemeentelijke plannen (reconstructies openbare ruimte, ontwikkeling bestemmingsplannen en dergelijke) concrete maatregelen op

	<p>gebied van klimaat en duurzaamheid doorvoeren.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij vervanging en aanvulling van bomen kiezen we voor soorten die beter bestand zijn tegen extremere omstandigheden. Bij de keuze voor beplanting streven we naar meer biodiversiteit en een groter aandeel bloeiende planten om de insectenpopulatie te bevorderen. Hiermee beogen we ook het bevorderen van natuurlijke vijanden van invasieve soorten zoals de eikenprocessierups. Dit onderdeel wordt verder uitgewerkt in het Groenbeheer- en -beleidsplan.
<p>Doelstelling (F4): In de gemeente Losser is het prettig wonen en leven.</p>	
Taakveld	Activiteiten/Speerpunten
De openbare ruimte is schoon, heel en veilig	<ul style="list-style-type: none"> • Start van het planproces om te komen tot een visie op de kwaliteit openbare ruimte (verbrede Nota Kapitaalgoederen). Dit is afhankelijk van de voortgang van het opstellen van de Omgevingsvisie.. • Planproces (conform de voorstelde “twee sporen aanpak”) van het Groenbeleidsplan en -beheerplan waarbij tevens de inzet van het Servicebedrijf wordt betrokken. • Opstellen beleid- en beheerplan voor civieltechnische kunstwerken. • Deelnemen aan de zwerfvuil dag 2021 • Uitvoering maatregelen Hondenbeleidsplan op basis van de al uitgevoerde tussenevaluatie.
De openbare ruimte is kwalitatief passend ingericht afgestemd op de gebruiksfunctie	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen ruimtelijke projecten is aandacht voor de presentatie van kunst en erfgoed. • Herinrichting buitenruimte Erve Boerrigter (fase II), De Lutte ter verbetering van ‘ontvangstfunctie’ op basis van de visie “Kwaliteitsimpuls De Lutte”. • Planproces herinrichting centrumplein De Lutte en “Gastvrij De Lutte” mede ter bevordering doelstellingen op gebied van Recreatie en Toerisme (onderdeel Kwaliteitsimpuls De Lutte). • Herinrichting Hanhofweg (’t Keampke), deelproject uit Kwaliteitsimpuls De Lutte. • Herinrichting Nitertweg/Dr. Staringstraat. • Uitwerken van de niet-technische delen van het Wegenbeleidsplan waaronder de uitwerking van wegvakken, waarbij gebruik en functie niet in overeenstemming zijn met de huidige inrichting. • Het faciliteren/stimuleren van elektrisch rijden via het aanbieden van openbare laadinfrastructuur. • De Wijk-uitvoeringsplannen (WUP's) Beuningen en Losser-West zijn vastgesteld. Inwoners en de Raad zijn door middel van een uitgebreid participatie proces betrokken bij de totstandkoming van deze WUP's.
Bij het vervangen en verbeteren van	Projecten in de openbare ruimte zijn opgenomen in het Integraal Meerjarig Investerings- en onderhoudsplan voor de openbare ruimte

<p>voorzieningen in de openbare ruimte zijn op integrale wijze de brede gemeentelijke doelstellingen nagestreefd</p>	<p>(MIP), waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planproces ‘Kwaliteitsimpuls Beuningen’. • Vervolg uitvoeren deelprojecten uit het uitvoeringsprogramma ‘Kwaliteitsimpuls De Lutte’ (o.a. herinrichting Beatrixstraat-Margrietstraat, planproces centrumplein De Lutte, dorpsrand De Lutte, Gastvrij De Lutte, buitenruimte Erve Boerrigter). • Samen met partners en stakeholders opzetten en uitvoeren van een breed en dynamisch uitvoeringsprogramma Centrumplan Losser (op basis van het ‘Parapluplan centrum Losser’). • Vervolg uitvoering fase I van het Centrumplan (onder andere de verbinding Brinkstraat – B. Leurinkstraat • Uitwerking van een concreet meerjarig vervangingsplan wegen als onderdeel de totale vervangingsopgave in de openbare ruimte, met in achtname van andere beleidsdoelen van de gemeente. • Opzetten en start voorbereiding/uitvoering uitvoeringsprogramma ‘Kwaliteitsimpuls Glane’ (in 2021 focus op synergiemaatregelen met Dinkel Zuid)
<p>De gemeente Losser borgt de omgevingskwaliteit en sociale cohesie door de actuele regels correct toe te passen en te handhaven en verantwoord ruimte te bieden</p>	<p>Ten behoeve van de (uitgestelde) invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2022, stellen we in 2020 en 2021 de Omgevingsvisie op en werken we aan een omgevingsplan voor industrieterrein Zoeker Esch - De Pol. We richten de werkprocessen in conform de bedoeling van de wet en werken aan het ontsluiten van informatie via het landelijke digitale stelsel. In 2021 hebben we ruimte om uitgebreid te testen met de nieuwe werkprocessen en systemen. De beleidscyclus (big8) is beter geïmplementeerd waardoor we in 2021 blijvend in kunnen zetten op verbetering van dienstverlening aan de “voorkant” en heldere en rechtvaardige handhaving aan de “achterkant”. Dit alles om meer en meer een verschuiving te realiseren van repressie naar preventie.</p> <p>Op het gebied van vergunningen, toezicht en handhaving zal ook voor het jaar 2021 een uitvoeringsprogramma worden opgesteld, waarin geprioriteerd wordt.</p>
<p>Er is variatie en kwaliteit in het woningaanbod</p>	<p>In 2021 leggen we de Woonvisie 2020-2030 ter vaststelling voor. Daarin besteden we onder meer aandacht aan sociale huur, ouderenhuisvesting, starters, kwaliteit van huisvesting en mitigerende maatregelen. Dit met als doel een balans tussen de woonbehoefte en de woningvoorraad na te streven.</p>
<p>Kernen hebben een aantrekkelijk en toekomstbestendig voorzieningenniveau</p>	<p>We geven uitvoering aan de detailhandelsvisie, waarbij het aanbod aan winkelvloeroppervlak wordt afgestemd op de vraag en voor de kernen Losser, de Lutte en Overdinkel kernwinkelgebieden worden aangewezen om deze zo compact mogelijk en levendig te houden.</p>

Wat mag het kosten?

Doelstelling (F1):

De gemeente Losser heeft een vitale landelijke omgeving.

Subdoel	Taakveld	Lasten	Baten
Een vitale landelijke omgeving	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	663	70
	2.1 Verkeer en vervoer	3.186	73
	2.5 Openbaar vervoer	36	0
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.369	30
	8.1 Ruimtelijke ordening	880	59
Totaal Een vitale landelijke omgeving		6.134	231

Doelstelling (F2):

De gemeente Losser biedt ruimte voor maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Subdoel	Taakveld	Lasten	Baten
Ruimte voor maatschappelijk verantwoord ondernemen	2.4 Economische Havens en waterwegen	20	2
	3.3 Bedrijfsloket en regelingen	222	118
	3.4 Economische promotie	13	249
Totaal Ruimte voor maatschappelijk verantwoord ondernemen		255	369

Doelstelling (F3):

We laten een gezonde leefomgeving na aan de volgende generaties.

Subdoel	Taakveld	Lasten	Baten
Gezonde leefomgeving	7.3 Afval	1.886	2.456
	7.4 Milieubeheer	1.161	4
Totaal Gezonde leefomgeving		3.048	2.459

Doelstelling (F4):

In de gemeente Losser is het prettig wonen en leven.

Subdoel	Taakveld	Lasten	Baten
Prettig wonen en leven	7.2 Riolering	2.236	2.947
	7.5 Begraafplaatsen	20	1
	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.146	5.616

	8.3 Wonen en bouwen	1.049	513
Totaal Prettig wonen en leven		7.451	9.077

Meerjarenperspectief 2020-2024 programma Fysiek

Programma Fysiek	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Lasten						
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	996	622	663	684	751	722
2.1 Verkeer en vervoer	3.079	2.778	3.186	3.558	3.652	3.775
2.4 Economische Havens en waterwegen	10	18	20	20	21	21
2.5 Openbaar vervoer	32	34	36	36	37	38
3.3 Bedrijfsloket en regelingen	235	257	222	224	226	229
3.4 Economische promotie	14	13	13	13	12	12
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.164	1.241	1.369	1.396	1.431	1.464
7.2 Riolering	2.188	2.430	2.236	2.352	2.526	2.543
7.3 Afval	1.851	2.035	1.886	1.940	1.950	1.994
7.4 Milieubeheer	958	1.112	1.161	1.167	1.189	1.223
7.5 Begraafplaatsen	2	19	20	20	20	21
8.1 Ruimtelijke ordening	660	1.293	880	909	909	919
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.504	4.506	4.146	3.378	2.163	-2.025
8.3 Wonen en bouwen	908	902	1.049	1.078	1.104	1.130
Totaal - Lasten	14.603	17.260	16.887	16.775	15.992	12.066
Baten						
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	178	69	70	70	71	72
2.1 Verkeer en vervoer	124	72	73	73	74	75
2.4 Economische Havens en waterwegen	4	2	2	2	2	2
3.3 Bedrijfsloket en regelingen	107	116	118	118	120	122
3.4 Economische promotie	269	245	249	249	254	258
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	41	30	30	31	31	32
7.2 Riolering	2.729	3.107	2.947	3.078	3.286	3.310
7.3 Afval	2.379	2.632	2.456	2.516	2.524	2.575
7.4 Milieubeheer	4	4	4	4	4	4
7.5 Begraafplaatsen	1	1	1	1	1	1
8.1 Ruimtelijke ordening	66	58	59	59	60	61
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.950	5.570	5.616	4.628	2.862	-1.542

8.3 Wonen en bouwen	871	492	513	434	438	446
Totaal - Baten	11.723	12.398	12.136	11.263	9.727	5.416
Storting reserves						
0.10 Mutatie reserves	3.197	790	713	604	329	162
8.1 Ruimtelijke ordening	0	500	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	0	360	56	15	15	65
Totaal - Storting reserves	3.197	1.650	770	619	344	227
Onttrekking reserves						
0.10 Mutatie reserves	2.582	1.472	46	36	33	33
2.1 Verkeer en vervoer	0	0	0	10	10	10
Totaal - Onttrekking reserves	2.582	1.472	46	46	43	43
Fysiek	3.493	5.040	5.475	6.086	6.565	6.835

Toelichting

Omwille van de inzichtelijkheid zijn de budgettaire-neutrale mutaties, als gevolg van de actualisatie van de kostenverdeling, in totaliteit toegelicht in paragraaf 2.3 (onderdeel "0.4 Ondersteuning organisatie"). Deze komen dan niet afzonderlijk terug op de taakvelden hieronder. De reden hiervoor is nader toegelicht in de Leeswijzer. Ook zijn mutaties onder de € 5.000 niet afzonderlijk toegelicht.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

De totale lasten op dit taakveld nemen in 2021 toe met € 41.000.

De toename van de lasten wordt veroorzaakt door een toename van de kapitaallasten met € 16.000, vooral door geplande investeringen duurzaamheid. Tevens stijgen de kosten van het onderhoud aan de gemeentelijke eigendommen met € 7.000, vooral prijsindexatie.

2.1 Verkeer en vervoer

De lasten op dit taakveld stijgen in 2021 ten opzichte van 2020 met € 408.000.

Voor het budget voor wegenonderhoud neemt toe met € 187.000 in 2021. Zo wordt het budget voor groot onderhoud verhoogd met € 73.000 in 2021. Dit komt mede naar aanleiding van de extra verhoging van het budget met € 55.000 als gevolg van de nota Wegenonderhoud. Door de in de Programmabegroting 2020 en VJN 2020 opgenomen nieuwe investeringen voor wegen, stijgen daarnaast de kosten voor rente en afschrijving met € 141.000 in 2021. Hier tegenover staat een voordeel van € 30.000, omdat in 2020 incidenteel nog een bedrag van € 30.000 voor het opstellen van de Nota kapitaalgoederen is opgenomen.

Daarnaast stijgen de kosten met € 90.000 in 2021, doordat meerjarig rekening is gehouden met de nieuwe investeringen voor vervanging van de straatverlichting.

De mutatie van de baten is beperkt en wordt hier verder niet toegelicht.

3.3 Bedrijfsloket en regelingen

De lasten op dit taakveld dalen in 2021 ten opzichte van 2020 met € 34.000.

In de VJN2020 is vanaf 2021 de bijdrage voor de Regio Twente met € 7.600 naar beneden bijgesteld.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

De totale lasten op dit taakveld stijgen in 2021 met € 128.000.

De stijging van de lasten is vooral het gevolg van kostenverdeling (zie ook toelichting op taakveld 0.4 in het programma Bestuur en Dienstverlening). De daling van de lasten als gevolg van het beleid wordt vooral veroorzaakt door de in 2020 incidenteel beschikbaar gestelde middelen voor een haalbaarheidsonderzoek Smokkel- en textielmuseum (€ 10.000) en Ommetje Tiekerveen (€ 30.000).

De lasten stijgen in 2021 vooral door loon- en prijscompensatie met € 20.000, waaronder een verhoging van de bijdrage voor de Regio Twente met € 9.000.

7.2 Riolering

De totale lasten op dit taakveld dalen in 2021 met € 194.000.

De lasten dalen in 2021 doordat € 32.000 minder wordt uitgegeven aan advieskosten en € 378.000 minder wordt toegevoegd aan de voorziening riolering. Daarentegen nemen door de in het GRP opgenomen investeringen de kapitaallasten toe met € 216.000.

De totale baten op dit taakveld dalen met € 160.000 in 2021. De rioolheffing levert € 167.000 meer op dan in 2020 en er vindt een lagere onttrekking (€ 327.000) plaats uit de voorziening riolering; per saldo wordt er € 51.000 minder toegevoegd aan de voorziening.

7.3 Afval

Ten opzichte van 2020 nemen de doorberekende apparaatskosten (€ 9.000) en de kapitaallasten (€ 19.000) af en wordt voor de kosten voor afvalverwerking en inzameling rekening gehouden met een daling van de kosten (€ 196.000). De kosten voor inhuur (€ 31.000) en onderhoud (€ 44.000) nemen toe.

In de voorliggende begroting is voor de vergoeding Nedvang rekening gehouden met een lagere opbrengst (€ 201.000) dan in 2020; ook is uitgegaan van een lagere bijdrage uit de voorziening reiniging (€ 125.000). Ondanks een daling van de lasten maken deze lagere baten uit de voorziening en uit de bijdrage Nedvang, uitgaande van 100% kostendekking, een hogere totaalopbrengst reinigingsheffing (€ 150.000) noodzakelijk.

7.4 Milieubeheer

De lasten op dit onderdeel stijgen met € 50.000 in 2021.

De stijging van de lasten is vooral het gevolg van kostenverdeling (zie ook toelichting op taakveld 0.4 in het programma Bestuur en Dienstverlening). De daling van de lasten als gevolg van het beleid wordt veroorzaakt doordat voor de bestrijding van de eikenprocessierups in 2021 nog (structureel) € 100.000 beschikbaar is, in 2020 was dit nog € 150.000.

7.5 Begraafplaatsen

Zowel de baten als de lasten op dit taakveld wijzigen niet noemenswaardig ten opzichte van 2020, dit wordt hier verder niet toegelicht.

8.1 Ruimtelijke ordening

De totale lasten op dit taakveld dalen in 2021 met € 413.000.

De daling van de lasten wordt veroorzaakt doordat in de begroting 2020 budgetten zijn opgenomen voor het opstellen van een organisatiebrede omgevingsvisie (€ 85.000) en de Woonvisie Losser (€ 25.000). Daarnaast is vanuit de resultaatbestemming 2019 geld vrijgemaakt voor het paraplu- en centrumplan Losser (€ 75.000), Kleintje Kulturhus Beuningen (€ 75.000), Subsidie smokkelproject (€ 22.960) en Losser aan de Dinkel (€ 150.000).

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Door de bij de jaarrekening 2018 vastgestelde actualisatie van de grondexploitaties zijn de budgetten zowel aan lasten- als batenkant gewijzigd. Een meer gedetailleerde toelichting op zowel beleid als financieel kader is terug te vinden in de paragraaf grondbeleid.

8.3 Wonen en bouwen

De totale lasten op dit taakveld stijgen in 2021 ten opzichte van 2020 met € 147.000.

De stijging van de lasten is vooral het gevolg van kostenverdeling (zie ook toelichting op taakveld 0.4 in het programma Bestuur en Dienstverlening). De daling van de lasten als gevolg van het beleid wordt vooral veroorzaakt doordat vanuit de resultaatbestemming 2019 geld is vrijgemaakt in 2020 voor gebouwenbeheer/Planon (€ 26.000) en een STUF BGI connector (€ 10.000). Daarentegen stijgen de kosten met € 24.000 in 2021 door het verwerken van taakmutaties uit de algemene uitkering. Het betreft hier kosten voor de beheerovereenkomst digitaal stelsel omgevingswet landelijke voorziening.

De totale baten op dit taakveld stijgen met € 21.000 in 2021. In 2021 zijn € 25.000 extra inkomsten leges omgevingsvergunning geraamd ten opzichte van 2020. Daarentegen wordt er in 2021 rekening gehouden met een verlaging opbrengst groenstroken van € 6.000.

2.3. Programma Bestuur en Dienstverlening

Programmadoel:

"De gemeente zorgt voor een optimale dienstverlening en openbare orde en veiligheid."

Doelstellingen:

1. Optimale veiligheid waarin het accent verschuift van bestrijden naar voorkomen
2. De gemeente Losser biedt optimale (publieks)dienstverlening
3. De gemeente Losser heeft een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering

Wat willen we bereiken?

Doelenboom Programma Bestuur en Dienstverlening

Doel	Resultaat
1. Optimale veiligheid waarin het accent verschuift van bestrijden naar voorkomen	<ul style="list-style-type: none"> • Er is ingezet op het tegengaan van een toenemende bedreiging van ondermijnende criminaliteit voor de integriteit van de gemeente Losser, haar inwoners en ondernemers. • Er is adequate zorg op het gebied van brandweer, openbare orde, gezondheidszorg en rampen- en crisisbestrijding.
2. De gemeente Losser biedt optimale (publieks)dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> • Inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden zijn op uiteenlopende wijze betrokken bij het opstellen van beleid en vormgeven van projecten. • Intensievere samenwerking vindt plaats met nieuwe en bestaande partners en allianties. • De (digitale) dienstverlening is van goede kwaliteit.
3. De gemeente Losser heeft een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering	<ul style="list-style-type: none"> • De financiële huishouding is zowel op korte als op lange termijn gezond. • Er is een evenwichtige ontwikkeling van de woonlasten.

Wat gaan we er voor doen?

Activiteiten Programma Bestuur en Dienstverlening

Doelstelling (D1): Optimale veiligheid waarin het accent verschuift van bestrijden naar voorkomen.	
Resultaat	Activiteiten/Speerpunten
Er is inzet op het tegengaan van een toenemende bedreiging van	Versterken van lokale, (inter)regionale en internationale samenwerking en afstemming. <ul style="list-style-type: none"> • Verbinding versterken tussen openbare orde, veiligheid en

<p>ondermijnende criminaliteit voor de integriteit van de gemeente Losser, haar inwoners en ondernemers</p>	<p>handhaving (fysieke en sociale domein) door onder andere het opvoeren van gezamenlijke controles met partners en het versterken van de informatiepositie en -uitwisseling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek en aanpak vindt daar plaats waar situaties vragen oproepen en mogelijk een bedreiging vormen voor de integriteit van de gemeente, inwoners en haar ondernemers. • Vergroten van bewustzijn/'awareness' en bevorderen van melden bij inwoners, ondernemers en organisaties, zowel extern als intern. • Intensiveren van Bibob beleid om te voorkomen dan crimineel verkregen geld in Losser geïnvesteerd wordt bij nieuwbouw en planontwikkeling. • Verbinding van BAG en BRP om overeenstemming van gegevens in systemen en de werkelijkheid buiten te verbeteren, zodanig dat we fraude aan kunnen pakken aan de bron. • Een integraal veiligheidsbeleid 2021 t/m 2024 is opgesteld.
<p>Er is adequate zorg op het gebied van brandweer, openbare orde, gezondheidszorg en rampen- en crisisbestrijding</p>	<p>Voor de Veiligheidsregio Twente (VRT) vormen het regionaal risicoprofiel en het beleidsplan 2021-2024 de basis voor de programma's van brandweer, GHOR, multidisciplinaire onderwerpen en Gemeenten.</p> <p>Centraal thema in het nieuwe beleidsplan is de inzet op het behoud van wat gerealiseerd is. Daarnaast wil de Veiligheidsregio innoveren door samen te werken met kennisinstituten, bedrijven, ondernemers en inwoners van Twente.</p>
<p>Doelstelling (D2): De gemeente Losser biedt optimale (publieks)dienstverlening.</p>	
<p>Resultaat</p>	<p>Activiteiten/Speerpunten</p>
<p>Inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden zijn op uiteenlopende wijze betrokken bij het opstellen van beleid en vormgeven van projecten</p>	<p>Speerpunt voor 2021 is onder andere het opstellen van een nieuwe Woonvisie en een omgevingsvisie, waarin inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden gevraagd wordt hun visie in te brengen. De coronacrisis maakt dat we moeten zoeken naar andere vormen van participatie. Dat kan wat vertraging met zich meebrengen. Bij de realisatie van de diverse woonprojecten wordt gekozen voor het informeren van belanghebbenden op een zodanig moment dat eventuele aanpassingen nog meegenomen kunnen worden.</p>
<p>Intensievere samenwerking vindt plaats met nieuwe en bestaande partners en allianties</p>	<p>We brengen ondernemers, (maatschappelijke) organisaties en burgers met elkaar in contact en zetten ons netwerk en onze kennis in ten behoeve van het ontwikkelen, stimuleren en borgen van de leefbaarheid binnen onze gemeente. De focus blijft waar nodig mede gericht op ondersteuning bij de gevolgen van en maatregelen in verband met Covid-19.</p>
<p>De (digitale) dienstverlening is van goede</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We organiseren jaarlijks een dag waarop we nieuwe inwoners welkom heten. • We breiden de digitale dienstverlening uit met verhuizingen en

kwaliteit	<p>geboorte-aangiften en stimuleren het gebruik van de digitale mogelijkheden.</p> <p>In 2021 kunnen de inwoners van Losser naast de reisdocumenten ook hun rijbewijs aanvragen en verlengen in Enschede.</p> <p>Op de website en de e-formulieren wordt klantfeedback ingevoerd. De inwoner kan hier dan direct zijn/haar mening geven. Ditzelfde geldt voor de bezoekers aan de balie. Dit zou worden gedaan met tablets, maar gezien Corona wordt nu bekeken wat hiervoor het beste alternatief is.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door de coronacrisis heeft de pilot avondopenstelling in 2020 niet (volledig) kunnen plaatsvinden. Bekeken wordt of deze alsnog in 2021 kan plaatsvinden, zodat de behoefte aan deze uitbreiding aan dienstverlening goed kan worden beoordeeld.
Doelstelling (D3):	
De gemeente Losser heeft een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering.	
Resultaat	Activiteiten/Speerpunten
De financiële huishouding is zowel op korte als op lange termijn gezond	<ul style="list-style-type: none"> • Deze Programmabegroting 2021 laat voor vrijwel alle jaren een structureel positief saldo zien. Voor jaarschijf 2024 wordt nog een tekort voorzien. • De weerstandsratio is rond de 3,5 en daarmee ruimschoots boven de norm: een bandbreedte van 1,4 - 2,0; • Ook de overige kengetallen over de financiën tonen aan dat de financiële huishouding van Losser gezond is.
Er is een evenwichtige ontwikkeling van de woonlasten	<ul style="list-style-type: none"> • Afgezien van inflatiecorrectie worden in de Programmabegroting 2021 geen voorstellen voor extra verhoging van de algemene belastingen gedaan. • Over het tarief van de Hondenbelasting: in 2021 vindt het tweede deel van de verlaging van het tarief plaats. Daarmee is het tarief gehalveerd ten opzichte van 2019.

Wat mag het kosten?

Doelstelling (D1):

Optimale veiligheid waarin het accent verschuift van bestrijden naar voorkomen.

Subdoel	Taakveld	Lasten	Baten
Optimale veiligheid	1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.660	0
	1.2 Openbare orde en Veiligheid	446	15
Totaal Optimale veiligheid		2.106	15

Doelstelling (D2):

De gemeente Losser biedt optimale (publieks)dienstverlening.

Subdoel	Taakveld	Lasten	Baten
Optimale dienstverlening	0.2 Burgerzaken	528	254
Totaal Optimale dienstverlening		528	254

Doelstelling (D3):

De gemeente Losser heeft een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering.

Subdoel	Taakveld	Lasten	Baten
Effectieve en efficiënte bedrijfsvoering	0.1 Bestuur	1.319	60
	0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0
	0.4 Ondersteuning organisatie	7.822	194
	0.5 Treasury	560	1.073
	0.61 OZB woningen	312	3.498
	0.62 OZB- niet woningen	0	1.519
	0.64 Belastingen Overig	26	119
	0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	36.370
	0.8 Overige baten en lasten	675	0
	0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]	32	0
Totaal Effectieve en efficiënte bedrijfsvoering		10.746	42.832

Meerjarenperspectief 2020-2024 programma Bestuur en dienstverlening

Programma Dienstverlening	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
Lasten						
0.1 Bestuur	1.936	1.270	1.319	1.376	1.413	1.441
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	-28	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	505	411	528	535	517	524
0.4 Ondersteuning organisatie	6.904	7.183	7.822	7.899	8.024	8.170
0.5 Treasury	656	617	560	525	523	525
0.61 OZB woningen	320	315	312	322	330	344
0.64 Belastingen Overig	5	60	26	26	27	27
0.8 Overige baten en lasten	100	427	675	358	603	656
0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]	49	31	32	33	33	34
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.534	1.620	1.660	1.660	1.691	1.724
1.2 Openbare orde en Veiligheid	353	385	446	422	430	440
Totaal - Lasten	12.361	12.293	13.380	13.157	13.592	13.885

Baten						
0.1 Bestuur	0	58	60	61	62	63
0.2 Burgerzaken	338	255	254	259	265	270
0.4 Ondersteuning organisatie	186	183	194	197	197	203
0.5 Treasury	1.270	1.223	1.073	1.047	1.057	1.046
0.61 OZB woningen	4.380	3.423	3.498	3.601	3.671	3.739
0.62 OZB- niet woningen	558	1.495	1.519	1.519	1.548	1.577
0.64 Belastingen Overig	211	166	119	119	124	126
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	34.580	35.463	36.370	37.321	37.875	38.433
0.8 Overige baten en lasten	43	0	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	0	0	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en Veiligheid	9	15	15	15	15	15
Totaal - Baten	41.575	42.280	43.102	44.139	44.812	45.471
Storting reserves						
0.10 Mutatie reserves	2.092	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	5.051	2.130	790	1.237	654	116
Totaal - Storting reserves	7.143	2.130	790	1.237	654	116
Onttrekking reserves						
0.10 Mutatie reserves	3.637	223	123	123	123	123
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	1.103	533	506	386	386
Totaal - Onttrekking reserves	3.637	1.325	655	628	508	508
Dienstverlening	-25.708	-29.183	-29.587	-30.374	-31.074	-31.977

Toelichting

Omwille van de inzichtelijkheid zijn de budgettair-neutrale mutaties, als gevolg van de actualisatie van de kostenverdeling, in totaliteit toegelicht in paragraaf 2.3 (onderdeel "0.4 Ondersteuning organisatie"). Deze komen dan niet afzonderlijk terug op de taakvelden hieronder. De reden hiervoor is nader toegelicht in de Leeswijzer. Ook zijn mutaties onder de € 5.000 niet afzonderlijk toegelicht.

0.1 Bestuur

De totale lasten op dit taakveld nemen in 2021 toe met € 49.000.

Voor een bedrag van € 24.000 wordt dit veroorzaakt door de aanpassing van de wedden van raads- en collegeleden aan de loonontwikkeling. En voor € 7.000 stijgen de lasten door de verhoging van de bijdrage aan Regio Twente.

0.2 Burgerzaken

De lasten op dit taakveld stijgen in 2021 ten opzichte van 2020 met € 117.000.

Dit wordt veroorzaakt door de kapitaallasten van het nieuwe systeem iBurgerzaken. Daarnaast is in de ramingen ook rekening gehouden met de kapitaallasten voor de Raas-server (uit de VJN2019). Deze kapitaallasten vallen in 2021 € 84.000 hoger uit dan in 2020. Tevens is er in 2021 een budget geraamd van € 25.000 voor de Tweede Kamerverkiezingen.

0.4 Ondersteuning organisatie

De lasten op dit taakveld stijgen in 2021 ten opzichte van 2020 met € 618.000.

De kosten van de bedrijfsvoering (kostenplaatsen) stijgen onder meer door investeringen in de organisatie en de actualisatie van de kostenverdeling. De kosten die niet rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de programma's/taakvelden worden aangemerkt als overhead en toegerekend aan dit taakveld. Op het onderdeel bestuursondersteuning stijgen de lasten door hogere kostentoerekening. Daarnaast vallen de geraamde lasten in 2021 hoger uit door lasten die voortvloeien uit de ontwikkelingen O&O, zoals opgenomen in de VJN2020.

Toelichting kosten bedrijfsvoering en kostenverdeling

De totale kosten van de bedrijfsvoering stijgen de komende jaren. De reden voor deze stijging is vooral terug te vinden in de VJN2020, waar vanuit de dvo met Enschede onderstaande kosten zorgen voor de toename van de benodigde budgetten voor dienstverlening en voor extra beleidsinspanningen op het gebied van automatisering en digitalisering:

Omschrijving	Bedrag
Verhoging licentiekosten Microsoft	30.000
Eisen privacy-toegankelijkheid	20.000
Complexiteit contract en licenties	23.600
Nieuwe digitale werkomgeving	56.000
Verhoging digitale weerbaarheid	38.600
Naheffing polis brandverzekering	11.500
DVO Enschede-Losser: compensatie ziekteverzuim	102.600
Marktconforme tarieven postbezorging	7.500
Wet- en regelgeving ICT	45.000
Digitalisering dossiers	163.000

Daarnaast is in de VJN2020 ook budget opgenomen voor formatieuitbreiding, met name in het Sociaal Domein. In totaal gaat het om een bedrag van € 370.000 extra.

De resterende stijging van de kosten is terug te voeren tot de aanpassing van de budgetten voor loon- en prijscompensatie.

De kosten voor de bedrijfsvoering worden volgens een vaste verdeelsystematiek verdeeld over de verschillende programma's en taakvelden. De verdeling is voor het laatst herzien in 2018. Aangezien de ambtelijke organisatie van Losser dit jaar anders is georganiseerd, leidt de wijze van toerekening tot geringe verschillen per taakveld. Voor de totalen per programma heeft dit een beperkt effect. Zoals uit de tabel (zie beneden) ook te herleiden, is het saldo van de kostenverdeling gemeentebreed nihil; er is derhalve geen resultaatinvloed.

In onderstaande tabel hebben we de effecten van de interne verrekening (de mutatie) van de kosten van de bedrijfsvoering per programma en taakveld in beeld gebracht. Zoals we in de leeswijzer hebben aangegeven richten we ons in de toelichting op taakvelden op de overige afwijkingen ten opzichte van de begroting 2020.

Programma	Taakveld	2021	2022	2023	2024
Dienstverlening	0.1 Bestuur	13	21	27	
	0.2 Burgerzaken	8	12	17	
	0.4 Ondersteuning organisatie	579	642	764	
	0.5 Treasury	0	0	0	
	0.61 OZB woningen	1	1	2	
	0.64 Belastingen Overig	0	0	0	
	0.8 Overige baten en lasten	72	71	73	
	1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	2	3	4	
	1.2 Openbare orde en Veiligheid	58	63	71	
	(leeg)	12	17	22	
Totaal Dienstverlening		744	830	980	
Fysiek	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	15	18	21	
	2.1 Verkeer en vervoer	126	158	193	
	2.4 Economische Havens en waterwegen	2	2	2	
	2.5 Openbaar vervoer	1	2	2	
	3.3 Bedrijfsloket en regelingen	-28	-26	-25	
	3.4 Economische promotie	0	0	0	
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	149	187	219	
	7.2 Riolering	-5	13	33	
	7.3 Afval	-9	6	24	
	7.4 Milieubeheer	105	126	138	
	8.1 Ruimtelijke ordening	15	29	34	
	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-60	-56	-54	
	8.3 Wonen en bouwen	158	187	211	
Totaal Fysiek		468	646	798	
Grondbedrijf		0	0	0	
Totaal Grondbedrijf		0	0	0	
Kostenplaatsen		-1.023	-1.401	-1.747	
Totaal Kostenplaatsen		-1.023	-1.401	-1.747	
Sociaal	3.4 Economische promotie	-23	-22	-21	
	4.2 Onderwijshuisvesting	-11	-10	-9	
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-107	-100	-98	
	5.1 Sportbeleid en activering	-11	-10	-10	
	5.2 Sportaccommodaties	-179	-217	-211	
	5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	-11	-10	-10	
	5.4 Musea	-2	-2	-2	
	5.6 Media	0	0	0	
	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	16	18	21	
	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-41	-38	-36	
	6.2 Wijkteams	-33	33	9	
	6.3 Inkomensregelingen	-33	-9	8	
	6.4 Begeleide participatie	0	0	0	
	6.5 Arbeidsparticipatie	145	161	173	
	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	70	86	98	
	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	38	51	60	
	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	
	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	
	7.1 Volksgezondheid	-8	-8	-7	
Totaal Sociaal		-189	-76	-33	
Eindtotaal		-1	-1	-1	

0.5 Treasury

De totale lasten op dit taakveld nemen in 2021 af met bijna € 60.000. Enerzijds is de lage rente daarvan de oorzaak, anderzijds lukt het ons ondanks toenemende investeringen om de rente verder te verlagen door aflossing van (relatief) dure leningen.

De totale baten op dit taakveld nemen in 2021 af met bijna € 150.000. De steeds verder dalende rente betekent dat ook het renteomslagpercentage verder is verlaagd, conform de bepalingen in het BBV. Omdat het renteresultaat niet meer mag zijn dan 25% van de totale rentelasten is de renteomslag verlaagd van 1,5% naar 1%. Daarmee dalen de baten.

0.61 OZB woningen en 0.62 OZB- niet woningen

De lasten hebben betrekking op de vergoeding die wij betalen voor de werkzaamheden van het GBTwente. Door taakstellende bezuinigingen en steeds meer gemeenten die deelnemen daalt de bijdrage in 2021 nog licht ten opzichte van 2020.

De stijging van de baten is het gevolg van de indexatie van de tarieven conform de in de Voorjaarsnota 2020 opgenomen aanpassing met 2,1%.

0.64 Belastingen Overig

De totale lasten op dit taakveld nemen in 2021 af met € 34.000. De daling wordt voornamelijk veroorzaakt door het in 2020 incidenteel geraamde budget van € 35.000 voor het opstellen van het hondenbeleidsplan.

De totale baten op dit taakveld dalen in 2021 met € 47.000. Dit is het gevolg van het nogmaals verlagen van de tarieven van de hondenbelasting met € 50.000 volgend uit het raadsbreed bij de behandeling van de VJN2019 aangenomen amendement.

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds

Na de opstelling van de VJN2020 is de meicirculaire door het rijk uitgebracht. Over de effecten hiervan bent u via een raadsinformatie d.d. 4 juni 2020 op de hoogte gebracht. De effecten zijn meegenomen in de ramingen over de jaren 2021-2024.

0.8 Overige baten en lasten

De lasten op dit taakveld hebben vooral betrekking op de stelpost kosten Corona (€ 500.000 in 2020 en 2021) en de stelpost onderuitputting kapitaallasten (-/- € 100.000).

3. Paragrafen

Dit hoofdstuk bevat de verplichte paragrafen volgens de richtlijnen van het [BBV](#). Ze geven inzicht in de financiële positie van de gemeente. De informatie over deze onderwerpen is vaak versnipperd in de begroting opgenomen. De paragrafen gaan daardoor dwars door de verschillende programma's heen.

De paragrafen zijn:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid

3.1. Lokale heffingen

Lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt van haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen dient door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen verordening te geschieden. De definitieve vaststelling van de tarieven door de gemeenteraad vindt plaats in december 2020.

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente, welke vooral door de burgers dienen te worden opgebracht. Lokale belastingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Ongebonden lokale heffingen (OZB en hondenbelasting) worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

Voor het betalen van rechten en retributies verricht de gemeente diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven. Het beleid is erop gericht deze kosten zoveel mogelijk te beperken en daar waar mogelijk rechtvaardiger te verdelen. Hierdoor wordt een evenwichtige lastenverdeling bereikt.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dient de paragraaf betreffende de lokale heffingen tenminste te bevatten:

- a. de geraamde inkomsten;
- b. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- c. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- d. een aanduiding van de lokale lastendruk;
- e. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de Losserse inwoners.

a. De geraamde inkomsten

Overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen (bedragen x €1.000)

Omschrijving lokale last	2019 Raming	2019 Realisatie	2020 Raming	2021 Raming
Afvalstoffenheffing	1.739	1.834	2.007	2.157
Begraafplaatsrechten	1	0	1	1
BIZ	100	94	101	103
Forensenbelasting	22	28	22	22
Hondenbelasting	213	211	166	119

Leges burgerzaken	397	335	255	254
Leges omgevingsvergunning	396	593	446	471
Leges overig	45	77	45	45
Marktgeden	15	12	15	15
OZB eigenaren woning	3.339	4.380	3.423	3.498
OZB eigenaren niet-woning	956	-	969	984
OZB gebruikers niet-woning	519	558	526	535
Rioolheffing	2.650	2.668	2.747	2.914
Toeristenbelasting	220	241	223	227
Totaal	10.614	11.030	10.945	11.344

b. Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Landelijk

Hervorming lokaal belastinggebied

Het vorige kabinet heeft in een brief d.d. 24 juni 2016, kenmerk 2017-0000356712, aan de Tweede Kamer bouwstenen gegeven voor een hervorming van het lokaal belastinggebied. Verschuiving van Rijks- naar gemeentebelastingen zou op de agenda van het nieuw te vormen kabinet moeten staan. De staatssecretaris van Financiën heeft op 18 mei 2020 het syntheserapport 'Bouwstenen voor een beter belastingstelsel' aan de Tweede Kamer aangeboden. Het rapport over de uitbreiding bevat meerdere varianten en ondersteunt de door de VNG uitgesproken wens om te komen tot een uitbreiding van het eigen belastinggebied. De volgende kabinetsformatie is hét moment om op te koersen om e.e.a. in beleid om te zetten. In de komende periode zal de VNG in samenspraak met de leden - mede op basis van dit rapport - de koers uitzetten om een kleinere financiële afhankelijkheid te realiseren.

Afschaffing actualiseringsplicht bestemmingsplannen en beheersverordeningen

Een van de instrumenten binnen het nieuwe stelsel van omgevingsrecht is het omgevingsplan. Gemeenten moeten in het nieuwe stelsel hun bestemmingsplannen, beheersverordeningen en andere regelingen over de fysieke leefomgeving uit andere verordeningen bundelen en omvormen tot één samenhangend en consistent omgevingsplan.

Artikel 3.1, lid 4, Wet ruimtelijke ordening (Wro) bepaalt nu nog dat wanneer een bestemmingsplan niet tijdig is vastgesteld of is verlengd, voor de gemeente 'de bevoegdheid tot het invorderen van rechten ter zake van na dat tijdstip door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten die verband houden met het bestemmingsplan' vervalt (de zgn. legessanctie). In de aanloop naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt met deze wet de actualiseringsplicht uit de Wro voor een belangrijk deel van de bestemmingsplannen en beheersverordeningen afgeschaft. Hierdoor komt ruimte beschikbaar, zodat gemeenten in aanloop naar de Omgevingswet al kunnen starten met de voorbereiding van het tot stand te brengen omgevingsplan.

Op 1 januari 2022 treedt de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) in werking. Hierdoor kan er veel veranderen. Dit is sterk afhankelijk van de lokale ambities, beleidsinvulling en inrichtingskeuzes. Het principe van legesheffing verandert niet. Ook de wettelijke grondslag voor het heffen van leges verandert niet. Toch zijn er een aantal zaken die wel gaan veranderen:

- Nieuwe activiteiten toegestaan om leges over te heffen
- (Mogelijk) minder vergunningplichten
- De 'knip': het splitsen van de bouwtechnische en de ruimtelijke vergunning
- Gemeentelijke kosten worden hoger of lager
- Gemeentelijke kosten verschuiven
- Meer integrale vergunningen (meerdere gezagen betrokken)
- Planactiviteiten worden minder complex (of juist complexer)

De VNG vraagt met de notitie 'Discussie-leidraad leges en de stelselwijziging Omgevingswet' aandacht voor het onderwerp en het belang voor gemeenten om hier - op basis van de eigen keuzes - over na te gaan denken. Ook worden suggesties gedaan voor de onderwerpen. Zij vragen gemeenten om hierover met hen van gedachten te wisselen. Via de regionale implementatiecoaches (RIO's) zullen er (digitale) discussies-sessies worden opgezet, om deze materie samen verder uit te diepen.

Bezwaar en beroep bij kwijtschelding

Nu is geen bezwaar mogelijk tegen een beschikking uitstel van betaling. Tegen een beschikking kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is nu administratief beroep bij het college mogelijk. In de toekomst is in beide gevallen eerst bezwaar bij de invorderingsambtenaar mogelijk en is daarna de fiscale rechter bevoegd (rechtbank in eerste aanleg, gerechtshof in hoger beroep en Hoge Raad in cassatie). Wanneer deze landelijke wijziging in werking treedt is nog niet bekend.

Gebruiksoppervlakte Wet WOZ

Met ingang van 2021 wordt voor alle woningen in de gemeente de gebruiksoppervlakte gebruikt om de WOZ-waarde te bepalen. Tot 2021 gebruikten we de bruto inhoud. De Waarderingskamer heeft gesteld dat alle woningen in Nederland op 1 januari 2022 gewaardeerd dienen te worden op basis van de gebruiksoppervlakte. Dit omdat veel andere instanties ook de gebruiksoppervlakte gebruiken, zoals makelaars, taxateurs en woningbouwverenigingen. Met de gebruiksoppervlakte wordt de grootte van de woningen bepaald. Alle professionele organisaties gebruiken hiervoor dezelfde meetinstructies (meetinstructie gebruikersoppervlakte woningen juli 2019) waardoor de onderlinge vergelijkbaarheid wordt vergroot.

Gemeentelijk

Ontwikkeling tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat zoveel mogelijk wordt gestreefd naar 100% kostendekking. De voor 2021 geldende tarieven voor de overige belastingen en rechten stijgen met een inflatiecorrectie, uiteraard met uitzondering van die tarieven, die het rijk heeft vastgesteld, dan wel gemaximeerd. Op basis van het Centraal Economisch Plan wordt uitgegaan van 2,3%.

c. Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Naast belastingen, heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient alleen ter bestrijding van de kosten die de gemeente voor de betreffende

dienstverlening maakt. De opbrengsten van de belastingen en overige heffingen worden aangepast aan de inflatiecorrectie.

De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen). De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2021 in Losser worden geheven zijn:

Ongebonden belastingen:	Gebonden belastingen:
Forensenbelasting	Afvalstoffenheffing
Hondenbelasting	Bijdrage Bedrijven Investing Zone
Onroerendezaakbelasting	Leges en Rechten
Toeristenbelasting	Rioolheffing

De mate van kostendeckendheid van de gebonden belastingen in 2021 volgt uit het onderstaande overzicht:

Bedragen x € 1.000

Activiteitengroep	Lasten taakveld	Overhead	BTW	Totale lasten	Heffingen (baten)	Overige baten	Totaal baten	Kosten-dekkendheid
Afvalstoffenheffing	1.886	200	288	2.374	2.157	298	2.456	100,0%
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	81	0	0	81	0	0	0	
Rioolheffing	2.435	248	263	2.945	2.914	36	2.949	100,0%
Kwijtschelding rioolheffing	4			4		0	0	
Subtotaal heffingen	4.406	448	551	5.405	5.071	334	5.405	100,0%
Titel 1: Leges algemene Dienstverlening	760	44	22	826	294	40	333	40,3%
Titel 2: dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/ vergunningen	1.102	0	29	1.131	492	1	493	43,6%
Titel 3: dienstverlening vallend onder de Europese dienstrichtlijn	10	0	0	10	1	0	1	9,9%
Subtotaal leges	1.872	44	52	1.967	787	40	827	42,0%
Totaal	6.278	492	602	7.372	5.858	375	6.232	84,5%

d. Woonlastenontwikkeling

De hoogte van de gemeentelijke woonlasten krijgt regelmatig aandacht in de media. Onder woonlasten wordt verstaan: onroerendezaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Daarin worden voor elke gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde vergeleken. De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling voor 2020:

Woonlastenontwikkeling	2018	2019	2020	2021
OZB eigenaren (2021: 2,1% lastenverhoging)	346,59	354,94	368,04	375,77
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	179,22	206,68	207,24	224,75
Rioolheffing	250,00	255,24	263,76	277,59
TOTAAL	775,81	816,86	832,64	878,11

Het college heeft oog voor de kostenstijging in de afvalstoffenexploitatie. Vooruitlopend op het voorstel over de belastingtarieven voor 2021, gaat het college na of er mogelijkheden zijn om de kostenstijging nog enigszins te beperken.

e. Kwijtscheldingsmogelijkheden

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. Binnen deze mogelijkheden zijn de volgende eigen beleidskeuzes gemaakt:

- Voor de OZB en de afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima geen woonlasten betalen;
- Voor extra containers wordt geen kwijtschelding afvalstoffenheffing verleend;
- Bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm;
- Ondernemers voor de privébelastingen zijn gelijkgesteld met particulieren;
- Kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit en
- Bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

Tabel: kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2021 (bedragen in € x 1.000)

Gemeentebelasting	2021
Afvalstoffenheffing	81
OZB	9
Rioolheffing	4
Hondenbelasting	1
Totaal	95

3.2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente tegenvallers kan opvangen zonder dat de uitvoering van taken in gevaar komt. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en de benodigde weerstandscapaciteit (alle risico's waarvoor geen dekkingsmaatregelen zijn getroffen en die van materiele betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie). Het verhoudingsgetal, beschikbare weerstandscapaciteit ten opzichte van de benodigde weerstandscapaciteit noemen we het ratio weerstandsvermogen. De raad heeft besloten de gewenste ratio van het weerstandsvermogen naar boven bij te stellen tot 1,4 - 2,0. Oftewel de beschikbare weerstandscapaciteit dient minimaal 140% tot 200% van de benodigde weerstandscapaciteit te bedragen. In de vergadering van 13 maart 2018 heeft de raad de geactualiseerde nota Weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld.

Relevante wetgeving en gemeentelijk beleid

De wetgeving en het gemeentelijk beleid voor het weerstandsvermogen zijn vastgelegd in:

- Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2003 (art. 9, 11 en 26).
- Financiële verordening gemeente Losser.
- Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2018.
- Nota Reserves en voorzieningen 2018.

Het wettelijke kader van BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) stelt dat de paragraaf betreffende het weerstandsvermogen ten minste moet bevatten:

1. Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
2. Een inventarisatie van de risico's;
3. Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
4. Een kengetal voor de:
 1. (a) Netto schuldquote;
 - (b) Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 2. Solvabiliteitsratio;
 3. Grondexploitatie;
 4. Structurele exploitatieruimte;
 5. Belastingcapaciteit.

De paragraaf is conform deze opbouw.

Inventarisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit

Met beschikbare weerstandscapaciteit bedoelen we alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Losser beschikt om tegenvallers te bekostigen. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat in de gemeente Losser uit de Algemene risicoreserve en de reserve Grondexploitatie.

Met de vaststelling van de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2018 is in de vergadering van 13 maart 2018 besloten dat 'stille reserves' geen onderdeel meer uitmaken van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Algemene risicoreserve

Zoals uit de tabel "Algemene risico reserve" (hoofdstuk 4 "Financiële positie") blijkt, is de

stand van de Algemene risicoreserve ultimo 2020 € 16.063.000. In genoemde tabel wordt ook een overzicht gegeven van de verwachte ontwikkeling van de Algemene reserve over de periode 2021 tot en met 2024. De stand van de reserves die met 'risico's op grond' hebben te maken (Reserves Grondexploitatie en "Afboeking grond") is eind 2020 € 1.250.000.

Onderstaande tabel laat zien dat de beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2020 € 17.313.000 is.

Beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2020	
<i>Componenten:</i>	
Algemene risicoreserve	16.063.000
Reserves risico's grond	1.250.000
Stille reserves, gebouwen en gronden	
Prognose stand eind jaar 2020	17.313.000

Inventarisatie van de risico's

In de vastgestelde nota Weerstandsvermogen en risicomanagement is aangegeven dat het risicomanagement, net zoals de bepaling van de stille reserves, aan de P&C cyclus wordt gekoppeld. De risico's worden daardoor periodiek onder de aandacht gebracht en bijgesteld. Dit heeft voor de begroting slechts geleid tot kleine wijzigingen in de geïnventariseerde risico's.

Uitgangspunten bij de beoordeling van de risico's zijn:

- Normale bedrijfsvoeringsrisico's niet bij de risico's worden opgenomen.
- Risico's van diverse afdelingen die een gelijksoortige oorzaak hebben worden samengevoegd.
- Verzekerde risico's worden niet meer opgenomen (denk bijvoorbeeld aan de aansprakelijkheidsverzekering).

Het totaal van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 4.660.000. Dit is iets hoger dan de omvang van de geïnventariseerde risico's in de Programmabegroting 2020. Vooral het geschatte risico rond de Algemene Uitkering pakt hoger uit.

Het betreft hier het geschatte geldelijke gevolg van alle geïnventariseerde risico's (exclusief de risico's van de grondexploitaties). Een simulatie laat zien dat, om het totale risico te kunnen afdekken, een weerstandscapaciteit van € 2.009.000 noodzakelijk is.

Met behulp van een risicoscore kunnen de risico's worden geprioriteerd en wordt inzichtelijk welke risico's het meest belangrijk zijn.

In onderstaande tabel worden de tien grootste risico's weergegeven.

De 10 grootste risico's begroting 2021

Nummer	Onderwerp	Risico	Invloed
1	Algemene uitkering gemeentefonds	Algemene Uitkering gemeentefonds wordt lager.	20,15%

2	Schommelingen in de conjunctuur	Als gevolg van schommelingen in de conjunctuur kunnen zowel aan de kosten- als de opbrengsten kant onvoorziene nadelige incidentele effecten optreden.	17,26%
3	Budget Jeugd	Door open eindfinanciering en een onvolledig beeld van de uitgaven is het budget Jeugd mogelijk niet toereikend en moeilijk beheersbaar.	10,84%
4	Overige onvoorziene risico's	Overige onvoorziene risico's, calamiteiten binnen gemeente, politiek/bestuur zit soms nog erg dicht op de uitvoering, extreem weer, bedrijfsongeval, overig onvoorzien.	9,72%
5	Aftrek BTW Twents Carmel College	Met betrekking tot de verbouwing van het Twents Carmel College gaat de belastingdienst niet akkoord met de aftrek van de BTW voor het schoolmodel.	7,96%
6	Garantstellingen	Er wordt door de leningverstrekker een beroep gedaan op de garantstellingen welke de gemeente Losser heeft afgegeven voor leningen die door partners zijn aangegaan. (Betreft: Bibliotheek Losser, St. Martinihoeve, Soc. Cult. Werk Losser, Muziekschool, Böggelrieders en Daansers, KVV Losser, EHBO Losser, Woningstichting Domijn).	6,10%
7	Budget Wmo	Door open eindfinanciering en een onvolledig beeld van de uitgaven is het budget Wmo mogelijk niet toereikend en moeilijk beheersbaar.	4,48%
8	Invoering Omgevingswet	De huidige invoeringsdatum van de nieuwe Omgevingswet is 2022. We hebben een implementatieplan opgesteld en voor de komende jaren de verwachte kosten geraamd, waarvoor de raad een reserve heeft gevormd. Gelet op de looptijd van het traject kent de implementatie een aantal onzekerheden, waaronder mogelijke wijzigingen in de wetgeving. Inmiddels zijn de kosten voor de benodigde software en implementatie geraamd, maar ook enigszins ongewis. Deze onzekerheden vormen een risico.	3,62%
9	Derden stellen gemeente aansprakelijk	Derden stellen gemeente aansprakelijk.	3,25%
10	Schadeclaim	We krijgen mogelijk nog een schadeclaim ten gevolge van het	2,71%

		stoppen van de onderhandelingen over de herontwikkeling van de Aloysiuslocatie.	
--	--	---	--

Risico's grondexploitatie

Op 18 december 2018 heeft de raad een nieuwe nota Grondbeleid vastgesteld. Ten aanzien van het risicomanagement van de grondexploitatie is gekozen voor een andere werkwijze. Naast projectgebonden risico's wordt bij de grondexploitatie ook gekeken naar niet projectgebonden risico's. Ofwel, ook de conjuncturele risico's worden geïnventariseerd en gekwantificeerd. Deze risico's zijn vaak niet beïnvloedbaar binnen de projecten en liggen op het vlak van macro-economische trends en wet- en regelgeving van hogere overheden. Te denken valt aan spreidingsrisico's rondom gehanteerde parameters. Hiermee ontstaat een vollediger en betrouwbaarder beeld van de risico's binnen het grondbedrijf.

De vereiste weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties blijft gehandhaafd op € 2.900.000. Ondanks dat de economische risico's wereldwijd zijn toegenomen vanwege COVID-19, zien we de negatieve effecten (nog) niet terug in bijvoorbeeld de verkoop van onze bouwkvavels. Wij achten het daarom in deze fase nog te prematuur om daarop te anticiperen in de risicoanalyses van de grondexploitaties. Desondanks blijven de vooruitzichten onzeker en blijven we ze nauwlettend volgen.

Ratio weerstandsvermogen en verwachte ontwikkelingen

Benodigde weerstandcapaciteit:

De geïnventariseerde risico's zijn de basis voor de risicosimulatie die uitgevoerd wordt, om te berekenen welk bedrag nodig is om deze risico's in financiële zin af te dekken. Uit de gevolgde risicosimulatie volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 4.909.000 (€ 2.009.000 voor de geïnventariseerde risico's in de bedrijfsvoering/beleid en € 2.900.000 voor de risico's van het grondbedrijf).

Beschikbare weerstandscapaciteit:

De weerstandscapaciteit bestaat in de gemeente Losser uit de Algemene risicoreserve en de vrij aanwendbare andere reserves. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt ultimo 2020 € 17.313.000. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het ratio weerstandsvermogen. De gemeente streeft hierbij een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,4 en 2,0 na. Oftewel de beschikbare weerstandscapaciteit dient minimaal 140% tot 200% van de benodigde weerstandscapaciteit te bedragen.

Ratio weerstandsvermogen eind 2020) = € 17.313.000 : € 4.909.000 = 3,5.

De ratio van 3,5 is alweer een stijging ten opzichte van de ratio in jaarrekening 2019 zoals die inmiddels door de raad is vastgesteld. De ratio in de JR2019 was 2,52. De (aanzienlijke) stijging is vooral het gevolg van de winstbestemming in de JR2019, waarbij een bedrag van ruim € 3.6 mln. aan de algemene reserve is toegevoegd. Daarnaast is in de VJN2020 rekening gehouden met verwachte winsten in het grondbedrijf, waardoor in 2020 nog eens extra € 500.000 aan de algemene reserve wordt toegevoegd. Daarnaast wordt ook het verwachte resultaat 2020 van ruim € 1 mln. toegevoegd aan de algemene reserve.

Ontwikkeling in het ratio weerstandsvermogen

Vanaf 2011 worden inventarisaties uitgevoerd om alle mogelijke risico's in beeld te krijgen. Met ingang van 2012 is periodiek een risico-inventarisatie uitgevoerd om na te gaan of het aantal risico's en de omvang van de financiële gevolgen van de risico's zijn gewijzigd. Daarnaast kunnen ook maatregelen worden getroffen die de risico's verkleinen. De tabel hieronder geeft een overzicht van de ontwikkeling van het ratio weerstandsvermogen vanaf deze eerste inventarisatie in 2011.

Ontwikkeling ratio weerstandsvermogen	31-12-2012	31-12-2013	31-12-2014	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020
Ratio weerstandsvermogen	0.23	0.41	0.69	1.34	1.87	2.4	2.8	2.5	3,5

In de [Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement](#) is aangegeven dat wanneer het weerstandsvermogen nog niet voldoet alle meevallers respectievelijk het rekeningresultaat prioritair bestemd wordt om het weerstandsvermogen weer op een financieel verantwoord niveau te brengen. Deze situatie is niet aan de orde.

Prognose ratio weerstandsvermogen 2021 en verder (bedragen x € 1.000)

Verwachte ontwikkeling weerstandscapaciteit ultimo 2020 tot en met 2024					
Component	2020	2021	2022	2023	2024
Aanwezig weerstandsvermogen	17.313	18.138	19.328	19.781	19.527
Benodigd weerstandsvermogen	4.909	4.909	4.909	4.909	4.909
Prognose ratio weerstandsvermogen	3,5	3,7	3,9	4,0	4,0

In bovenstaande tabel is de verwachte ontwikkeling ratio weerstandsvermogen weergegeven bij *gelijkblijvende* risico's. De weergegeven ratio's zijn berekend inclusief het jaarresultaat 2019 en alle toevoegingen aan de Algemene risicoreserve die zijn vastgesteld in de begroting t/m 2021.

Financiële kengetallen

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing, in aanvulling op de ratio weerstandsvermogen, een verplichte set van vijf financiële kengetallen moet worden opgenomen. De invoering van de set van vijf kengetallen is bedoeld om de financiële positie inzichtelijker te maken.

Kengetallen worden veel gebruikt als analyse-instrument. Kengetallen hebben als voordeel dat, bij correct gebruik, gemeenten op relevante onderdelen rationeel met elkaar vergeleken kunnen worden. Er kleven ook nadelen aan het gebruik van kengetallen:

- Kengetallen hebben slechts betrekking op het verleden en geven geen zekerheid over de toekomst.
- Kengetallen zijn veelal slechts een momentopname.
- Kengetallen zijn vaak gebaseerd op aannames (veronderstellingen).

Begroting 2021	rekening 2019	begroting 2020	raming 2021	raming 2022	raming 2023	raming 2024
netto schuldquote	47,0%	51,3%	42,9%	38,6%	37,3%	41,4%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	39,6%	43,0%	34,4%	30,2%	29,0%	32,8%

solvabiliteitsratio	29,9%	33,1%	37,6%	38,4%	38,1%	38,4%
structurele exploitatieruimte	7,8%	1,4%	1,4%	0,8%	0,0%	-0,6%
grondexploitatie	10,9%	12,3%	9,9%	5,7%	1,8%	-0,4%
belastingcapaciteit	107,7%	112,5%	113,0%			

Om meer inzicht in de financiële positie te bieden, worden de kengetallen in onderlinge relatie beschouwd en van een adequate toelichting voorzien. De kengetallen maken daarmee inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Hierbij wordt in de tabel de ontwikkeling over de jaren in beeld gebracht.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten op de exploitatie drukken. Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen zowel inclusief, als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De VNG hanteert een kritische waarde 130%, hier bevinden zowel de netto schuldquote inclusief als exclusief de doorgeleende gelden met respectievelijk 42,9% en 34,4% beduidend onder. De gemeente bevindt zich hiermee in de categorie gemeenten met het laagste risico.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is op de langere termijn aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Deze ratio geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen, hoe gezonder de gemeente. In bovenstaande tabel zijn de voormalige reserves Riool en reiniging opgenomen als voorziening conform wijziging BBV en daarmee uit het eigen vermogen verdwenen. Met een score van 37,6% behoren we tot de categorie gemeenten met een gemiddeld risico.

Structurele exploitatieruimte

Dit financiële kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Zoals in de tabel weergegeven, is er voor de jaren 2021 tot en met 2024, met uitzondering van de jaarschijf 2024, sprake van een positief saldo structurele exploitatieruimte. De gemeente bevindt zich hiermee in de categorie gemeenten met het laagste risico.

Kengetal grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grondpositie (boekwaarde) zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Dit kengetal alleen, heeft slechts een beperkte waarde. De relatie vraag en aanbod woningbouw of bedrijventerrein, planning et cetera spelen een hierbij tevens een cruciale rol. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De gemeente bevindt zich met het percentage 9,9% in de categorie gemeenten met het laagste risico.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn

belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit scoort met 113,0% boven het landelijk gemiddelde. De gemeente bevindt zich hiermee in de categorie gemeenten met een hoog risico.

Hierbij dient het volgende te worden opgemerkt:

- COELO is in 2020 abusievelijk uitgegaan van een te hoog Lossers tarief Afvalstoffenheffing. Om die reden had het kengetal 'belastingcapaciteit' in 2020 geen 112,5%, maar 108% moeten zijn.
- Voor het kengetal 'belastingcapaciteit' 2021 is het volgende van belang. Overeenkomstig de definitie die de regelgeving voorschrijft, wordt de Losserse geraamde belastingdruk over 2021, afgezet tegen de gemiddelde landelijke belastingdruk over 2020.

3.3. Onderhoud kapitaalgoederen

Samenvatting

Gemeenten beschikken over kapitaalgoederen zoals groenvoorzieningen en plantsoenen, wegen, bruggen, riolering, water, vijvers, sport- en speelvoorzieningen, gebouwen, c.a. Deze gemeentelijke eigendommen, noodzakelijk voor een goede leefomgeving, vertegenwoordigen een grote waarde. Investeren in onderhoud en vervanging is noodzakelijk om deze kapitaalgoederen ook op lange termijn in stand te houden.

In juli 2013 is de "[Nota Kapitaalgoederen Openbare Ruimte](#)" door de raad vastgesteld. Op basis van deze overkoepelende strategische nota is en wordt gewerkt om de gehele - integrale - beheercyclus te optimaliseren en te verankeren in de gemeentelijke beleidscyclus.

Centraal bij de beheercyclus staat de strategie om, vanuit het integraal beheer en inrichting van de openbare ruimte, mede invulling te geven aan het bereiken van strategische doelen van de gemeente, zowel inhoudelijk als qua proces.

In 2021 ligt de nadruk op de verankering met Omgevingsvisie (strategische gemeentelijke beleidsdoelen waaraan vanuit de Openbare Ruimte wordt bijgedragen), het Groenbeheer- en -beleidsplan waarbij tevens, conform Coalitieakkoord, het Servicebedrijf wordt betrokken en het beleidsplan (inclusief vervangingsopgave) voor civieltechnische kunstwerken. Zodra de onderliggende informatie die vanuit het de beleidsplannen voor Groen en Kunstwerken beschikbaar is, en de kaders vanuit de Omgevingsvisie helder zijn, kan gestart worden met de actualisatie van de overkoepelende Nota Kapitaalgoederen via het planproces Visie op de kwaliteit openbare ruimte (inrichting- en beheerkwaliteit).

Ten aanzien van de vervangingsinvesteringen is de systematiek van het Integraal Meerjaren Investerings- en onderhoudsprogramma voor de openbare ruimte (MIP) verder uitgewerkt en ingebed in de P&C-cyclus. Middels het MIP wordt erop gestuurd om met investeringen in de openbare ruimte mede invulling te geven aan ruimtelijke ontwikkelingen en het bereiken van strategische gemeentelijke doelen.

Kaders/Doelen

In het coalitieakkoord 2018-2022 "[Met opgestroopte mouwen vooruit](#)" is aangegeven dat gehecht wordt aan een goede kwaliteit van de leefomgeving. Met investeringen in de openbare ruimte wordt beoogd meer te bereiken dan alleen een schone, hele en veilige leefomgeving. De inrichtingskwaliteit gaat steeds nadrukkelijker een rol spelen bij het creëren van aantrekkelijke buurten en wijken. Daarnaast komen grote opgaven zoals de warmtetransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulariteit steeds dichterbij. Samen met de vervangingsopgave in de openbare ruimte leidt dit tot de strategische keuze om te richten op een integrale en gebiedsgerichte aanpak.

Via het MIP worden onderhoudsgelden en vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte zodanig ingezet dat deze ook optimaal bijdragen aan de gemeentelijke doelstellingen, zoals verwoord in de ["Toekomstvisie gemeente Losser 2025; samen schatbewaarders van de gemeente Losser"](#).

Voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte betekent dit dat het MIP verder wordt uitgewerkt, jaarlijks geactualiseerd en dat de al gehanteerde werkwijze wordt voorgezet om synergie te bereiken door daar waar mogelijk (en vanuit technische redenen aanleiding toe is), beheer- en onderhoudsbudgetten mede in te zetten voor de financiering van integrale uitvoeringsprojecten in de openbare ruimte.

Dit beleid heeft middels de voorgaande programmabegrotingen geleid tot het vrijmaken van investeringsruimte voor investeringen in de openbare ruimte voor de komende jaren. Dit betreft aanvullende financiering van uitvoeringsprogramma's die behoren bij bijvoorbeeld: de Kwaliteitsimpuls De Lutte, Kwaliteitsimpuls Beuningen, Kwaliteitsimpuls Glane, Centrumplan Losser en Losser aan de Dinkel en integrale herinrichtingsprojecten welke bijdragen aan gemeentelijke beleidsdoelen zoals verkeersveiligheid en bereikbaarheid, klimaatadaptatie, recreatieve infrastructuur, duurzaamheid en investeringen in vitale dorpscentra.

Om de ambitie van de vastgestelde onderhoudskwaliteit te behalen wordt de volgende strategie gevolgd. De onderhoudswerkzaamheden worden gestuurd op het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau. Door de beperkte beschikbare financiële middelen in de afgelopen jaren is voor voorzieningen in de openbare ruimte de levensduur zo ver mogelijk opgerekt als mogelijk binnen de afgesproken kwaliteit, om zo kosten te besparen. Daarom is het belangrijk om het verloop van de technische kwaliteit en van de onderhoudskwaliteit van de voorzieningen in de openbare ruimte intensief te volgen (middels kwaliteitsinspecties en schouwrondes). Met het vaststellen van de beleidsnota's op het gebied van riolering en water, wegen en openbare verlichting, inclusief het beschikbaar komen van vervangingskredieten zijn belangrijke stappen gezet om beter 'grip' op de kapitaalgoederen te krijgen. Dit traject wordt de komende jaren doorgezet (met de focus op het groenbeleid- en -beheerplan en beleidsplan kunstwerken).

Vervangingsinvesteringen en herinrichting openbare ruimte (via MIP)

De Nota Kapitaalgoederen heeft betrekking op het (dagelijks) onderhoud van de openbare ruimte en gaat niet in op de vervanging of herinrichting van de openbare ruimte. Hierin voorziet het MIP (integraal meerjarig investering- en onderhoudsprogramma voor de openbare ruimte). De basis van het MIP wordt gevormd door planbaar groot onderhoud en de vervangingsplannen die per beheerdiscipline worden opgesteld. Het MIP bevat een lijst van technisch urgente projecten gecombineerd met synergiekansen. Dit zijn projecten waarmee door samenloop van onderhoud, vervanging en nieuw beleid, op basis van synergie, meerdere doelen bereikt kunnen worden. Ook investeringen in de openbare ruimte vanuit het Grondbedrijf worden hierbij betrokken. Door deze integrale aanpak krijgen ook 'derden' kansen om aan te haken bij investeringen in de openbare ruimte (bijvoorbeeld de woningbouwvereniging, nutsbedrijven, waterschap) en zijn er wellicht bijdragen mogelijk vanuit andere overheden en/of bijdragen van derden (bijvoorbeeld bij ontwikkellocaties). Op basis van het MIP worden jaarlijks, bij de Voorjaarsnota, voor de meest urgente vervangingsinvesteringen en/of synergiekansen, ontbrekende financiële middelen aangevraagd.

De raad besluit met de Voorjaarsnota en de programmabegroting over deze kredieten. Indien geen of onvoldoende kredieten en/of vervangingsbudgetten beschikbaar worden gesteld,

moet er worden “doorbeheerd”. Dit betekent dat vanuit het onderhoudsbudget, met dagelijks onderhoud en kleine maatregelen, de omgeving schoon, heel en veilig wordt gehouden. Dit kan leiden tot het doorschuiven van de deelbudgetten die al wel beschikbaar waren (bijvoorbeeld bij rioolvervangingen kan dit voorkomen).

Relatie tussen het MIP en de meerjarenbegroting

In het MIP wordt op hoofdlijnen integraal inzichtelijk gemaakt welke (vervangings-) investeringen en projecten in de openbare ruimte de komende vier jaar een rol gaan spelen. Het MIP is echter een dynamisch plan waarop vele externe factoren invloed hebben. Om deze reden is ervoor gekozen de investeringen waarvan de kapitaallasten beginnen te lopen binnen de scope van de meerjarenbegroting, daadwerkelijk op te nemen in de programmabegroting. Investerings waarvan de kapitaallasten buiten de scope vallen blijven via het MIP inzichtelijk en worden bij volgende programma begrotingen opgenomen.

In 2021 wordt, conform het MIP, verder uitvoering gegeven aan (deels al lopende) projecten die worden gedekt uit reeds eerder beschikbaar gestelde kredieten (onder andere GRP), subsidies, reserves en kredieten (waar onder de voorziening Wegen). Ook het structureel vervangingskrediet voor wegen, dat met ingang van 2020 beschikbaar is, wordt via het MIP geormerkt voor concrete uitvoeringsprojecten.

De nadruk ligt in 2021 op het formeren en uitvoeren van uitvoeringsprogramma's die gebaseerd zijn op de kwaliteitsimpulsen in de verschillende kernen. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de technische voorbereiding en uitvoering van deelprojecten die onder deze uitvoeringsprogramma's vallen en aan overige projecten die hier los van staan (zoals bijvoorbeeld de afronding van de Hoge Boekelweg, planvoorbereiding en uitvoering van deelprojecten die geïntegreerd zijn in Dinkel Zuid (projecten uit het gebiedsproces “Samen werkt beter”).

Uitwerking per beheerdiscipline

Wegen

Onder het product Wegen vallen meerdere beheerdisciplines:

- Wegen en verhardingen
- Openbare verlichting
- Gladheidsbestrijding
- Recreatieve fietspaden
- Straatmeubilair (inclusief toeristische bewegwijzering)
- Civieltechnische kunstwerken (bruggen, viaducten, beschoeiingen, etc.)

Beleidskader

Voor alle beheerdisciplines die vallen onder het product Wegen geldt dat ze deel uit maken van de Nota Kapitaalgoederen. Daarnaast vindt de uitwerking per beheerdiscipline plaats in beleid- en beheerplannen. De beleid-/beheer- en vervangingsplannen voor openbare verlichting en wegen zijn respectievelijk eind 2017 en voorjaar 2019 vastgesteld. Vaststelling van deze plannen ten aanzien van kunstwerken is voorzien in 2021.

Hieruit voortvloeiende financiële consequenties

Vervangingsinvesteringen en budgetten voor Groot Onderhoud worden opgenomen in het MIP waarbinnen de integrale afweging inzichtelijk wordt gemaakt.

De hoogte van de noodzakelijke onderhoudsbudgetten voor onderhoud en vervanging wordt bepaald via de kwaliteitsinspecties en recent geactualiseerde arealen.

Vertaling naar de begroting

De (vervangings)investeringen worden via het MIP verankerd in de Voorjaarsnota en de programmabegroting. De budgetten voor groot en klein onderhoud zijn opgenomen in de exploitatiebegroting.

Riolering en Water

Beleidskader

- Op 13 maart 2018 is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2018-2022 door de raad vastgesteld. In dit (verbrede) GRP is naast de afvalwaterzorgplicht, ook de zorgplicht voor grondwater en hemelwater opgenomen. Ook is richting gegeven aan duurzaamheid en het anticiperen op klimaatontwikkelingen.
- Het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) heeft de afgelopen jaren een nadrukkelijke rol gespeeld op gebied van water en de waterketen. Samenwerking in de afvalwaterketen, verbetering van de doelmatigheid, klimaatontwikkelingen, etc. zijn ontwikkelingen die steeds belangrijker werden. Deze landelijke ontwikkelingen zijn vertaald naar de regio's. In Twente heeft dit geresulteerd in "Waterwinst 2.0". Middels deze intentieverklaring spreken de 14 Twentse gemeenten, samen met het waterschap, de bereidheid uit om samen te werken in de (afval)waterketen teneinde te kunnen komen tot een structurele kostenbesparing in de keten. Daarnaast zijn kennis en kwetsbaarheid speerpunten in "Waterwinst 2.0". In 2018 is door alle Twentse gemeenten ingestemd met de gezamenlijke visie "Twents Water verbindt, van waterwinst naar waterbewustzijn". Naast aandacht voor kostenbesparing richt de aandacht zich met name op een robuust watersysteem en klimaatbestendig Twente, het benutten van kansen vanuit de wateropgaven om bij te dragen aan een aantrekkelijke leefomgeving, waterbewustzijn en verdergaande samenwerking.
- Het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk. Het Deltaplan versnelt en intensificeert de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen. In het Deltaplan zijn zeven ambities vastgelegd voor een water robuuste en klimaatbestendige inrichting van Nederland. In het Deltaplan is afgesproken dat alle overheden uiterlijk in 2019 een eerste [stresstest](#) (ambitie 1) ten aanzien van de gevolgen van klimaatverandering hebben uitgevoerd. In 2020/2021 moeten ze [risicodialogen](#) hebben gevoerd met alle relevante partijen en dient er een gezamenlijke strategie opgesteld te worden. Losser voert deze afspraken uit binnen het samenwerkingsverband Twents Waternet. In 2021 wordt de regionale strategie, waarin de Losserse aanpak is opgenomen, verder uitgewerkt.
- Investeringen in rioolvervangingen en klimaatadaptatie bieden vaak kansen om ook de bovenliggende openbare ruimte opnieuw in te richten. De financiële middelen voor deze herinrichting kunnen niet ten laste van het GRP gebracht worden. Hiervoor worden andere dekkingsmiddelen ingezet zoals onder andere het budget "Groot onderhoud Wegen", aanvullende investeringsbudgetten (via MIP en investeringen vanuit de programmabegroting) en wordt getracht externe bijdragen te verwerven.

Hieruit voortvloeiende financiële consequenties

De financiële consequenties zijn opgenomen in het kostendeckingsplan dat integraal deel uit maakt van het GRP. Op basis van het kostendeckingsplan wordt de hoogte van de rioolheffing bepaald.

Vertaling naar de begroting

Het kostendekkingsplan is overgenomen in de exploitatiebegroting.

Groen en Landschap

Beleidskader

- Groen en Landschap maakt deel uit van de [Nota Kapitaalgoederen](#). Daarnaast vindt de uitwerking plaats in beleid- en beheerplannen. Deze beheerdiscipline draagt ook in belangrijke mate bij aan de ruimtelijk kwaliteit van de leefomgeving. Niet voor niets worden de termen “groen en lommerrijk” genoemd als kernwaarden in de centrumvisies voor Losser en De Lutte. Om hier invulling aan te geven heeft de raad in 2016 het [Groenstructuurplan](#) (“Groene ambitie”) vastgesteld.
- In het kader van de noodzakelijke klimaatadaptatie speelt groen een belangrijke rol. In het groen kan overtollig water tijdelijk worden opgevangen, de wortelzone van bomen en struiken houdt water langer vast. Bomen kunnen daarnaast zorgen voor een koelere omgeving wat vooral van belang is bij het tegengaan van hittestress in de bebouwde omgeving. De komende jaren willen wij daarom het aantal bomen in de kernen vergroten door aanplant van geschikte soorten op strategische locaties. Daarbij zullen we ook de inwoners betrekken middels de Boomfeestdag. Voor het bomenbeheer hanteren wij het Handboek Bomen waarin de belangrijkste normen voor aanleg en beheer van bomen zijn vastgelegd. De hier genoemde kaders zullen worden verwerkt in het beleid- en beheerplan voor groen en landschap.
- Een ander belangrijk doel van het gemeentelijk groen is het verhogen van de biodiversiteit. Hierdoor krijgen verschillende bestuivers meer kansen om zich te ontwikkelen en kunnen natuurlijke vijanden van plaagdieren zich beter handhaven. Dit speelt onder meer een belangrijke rol bij de bestrijding van de eikenprocessierups. Bijkomend voordeel is dat de grotere variatie in beplanting en het pleksgewijs minder frequente maaibeheer leidt tot een aantrekkelijker en kleurrijker beeld in de openbare ruimte. Dit wordt mede vormgegeven door de toepassing van bloembollenmengsels. Het hiertoe nog te ontwikkelen beleid is onderdeel van het in 2021 op te stellen van Groenbeleidsplan.
- Verdere kaders worden gevormd door o.a. wetgeving welke bijvoorbeeld bepalen dat gemeenten niet langer chemische onkruidbestrijding mogen toepassen.

Gemeentelijke gebouwen en vastgoed

Beleidskader

- De Vastgoedlijst eigendom gemeente Losser vormt de basis voor keuzes in het aanhouden dan wel afstoten van locaties. Daarbij wordt beoordeeld of de locaties nog wel nodig zijn voor de eigen dienst of beleidsdoeleinden. Worden binnen afzienbare tijd (10 jaar) geen (ruimtelijke) ontwikkelingen verwacht dan worden deze locaties verkocht. Tot die tijd worden deze locaties tijdelijk verhuurd of in gebruik gesteld. Uiteindelijk zal al het overbodige vastgoed zijn afgestoten.
- Daarnaast is met ingang van 1 juli 2014 de Wet Markt en Overheid van kracht, waarin gedragsregels voor overheden zijn opgesteld om concurrentievervalsing tegen te gaan. Voor vastgoed geldt dat ten minste een kostprijs dekkende huur wordt doorberekend, tenzij de raad daar gemotiveerd van af wil wijken. Dit laatste zal voor het maatschappelijk vastgoed het geval zijn, terwijl voor commerciële partijen een marktconforme huurprijs blijft gelden. In de [Vastgoednota gemeente Losser](#) is dit nader uitgewerkt en vastgelegd.

Hieruit voortvloeiende financiële consequenties

De vertaling van het beleid naar de begroting vindt plaats middels het MOP-gebouwen. Bovengenoemde Vastgoednota heeft gevolgen voor de mate van onderhoud van de verschillende panden en daarmee het benodigd budget voor het MOP in de toekomst. Er is een verduurzamingslag gemaakt voor de panden die wij willen aanhouden voor eigen dienst en maatschappelijke doeleinden. Deze hebben vanaf 2021 allen een energielabel A. De volgende stap is om de mogelijkheden van eigen energie opwek op daken en het aardgasloos ready maken daarvan. Het benodigd budget voor het MOP is daarom medio 2021 opnieuw geïnventariseerd en geïnspecteerd. Er is gebruik gemaakt van een landelijk geaccepteerde methodiek in conditiemeting (Rgd-BOEI richtlijn Rijksgebouwendienst). De resultaten en budgettaire consequenties daarvan worden eind 2021 aan de raad voorgelegd. Panden die behouden worden hebben een redelijk niveau van onderhoud nodig om kapitaalvernietiging tegen te gaan. Voor een redelijk niveau van onderhoud is met ingang van 2022 voor deze panden tenminste een conditiescore: 3 conform de Rgd-BOEI aangehouden. In 2023 wordt een voortgangsrapportage opgesteld.

Hieruit voortvloeiende financiële consequenties

Het MOP is opgenomen in de exploitatiebegroting. Investerings in gebouwen lopen separaat via "nieuw beleid" in de voorjaarsnota en programmabegroting.

Financiën

In de begroting is structureel budget opgenomen voor klein en groot onderhoud van alle vakdisciplines. Voor een overzicht van de beschikbare budgetten wordt verwezen naar de betreffende tabel die is opgenomen in het hoofdstuk Programma Fysiek. Vervangingsinvesteringen en investeringen in kapitaalgoederen en openbare ruimte vinden plaats via het MIP en "nieuw beleid / investeringen". Hiervoor zijn in de Voorjaarsnota 2020 middelen gereserveerd en in deze begroting verwerkt.

3.4. Financiering

Treasurybeleid

De Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet fido) geeft de kaders aan waarbinnen decentrale overheden de treasuryactiviteiten moeten uitvoeren. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering, het bijdragen aan het behouden van de goede kredietwaardigheid en handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt.

In het Treasurystatuut 2015 zijn de beleidskaders opgenomen.

De doelstellingen van het treasurybeleid zijn onder andere:

- Het tegengaan van ongewenste financiële risico's, zoals rente-, krediet-, liquiditeiten- en koersrisico's.
- Het minimaliseren van de rentekosten van de uitstaande leningen, binnen de randvoorwaarden van de wettelijke normen uit de Wet fido, zijnde de renterisiconorm en de kasgeldlimiet.

Renterisicobeheer

Onder financiële risico's worden zowel renterisico's (van vaste en vlottende schuld) als krediet-, liquiditeiten- en koersrisico's verstaan. De Wet fido geeft een aantal verplichte elementen aan die het risico beperken. Een belangrijke eis is dat de uitvoering van de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat het beheer prudent (verstandig) dient te zijn.

De gemeente Losser is niet voornemens om uitzettingen te doen in de komende begrotingsjaren. Daarnaast bezit zij uitsluitend een aantal aandelenpakketten in het kader van de publieke taak. Informatie over deze bedrijven zijn opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen.

Daarnaast wordt zeer terughoudend omgegaan met het verstrekken van leningen. Er is slechts nog sprake van één verstrekte lening aan Vitens. Het risico vanuit deze lening is nihil. Ook met garanties wordt terughoudend omgegaan. De uitstaande garanties op geldleningen stammen allen uit de jaren 90 van de vorige eeuw. Bij deze garanties zijn geen zekerheden c.q. onderpand verkregen. De risico's die voortvloeien hieruit zijn opgenomen in het weerstandsvermogen.

Losser neemt een achtervangpositie in bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) voor verstrekte leningen aan corporaties. De risico's hiervan zijn tot op heden ingeschat op nihil. De achtervangpositie van Losser zal stijgen als gevolg van de nieuwe verdeling op basis van bezittingen van de woningcorporaties. Nu staan gemeenten veelal in de achtervang voor financieringen die zijn benut voor bezit dat niet op het eigen grondgebied ligt. Corporaties lenen namelijk, net als de gemeente, integraal zonder dat sprake is van projectfinanciering dat toe te wijzen is aan elk separaat bouwproject. Gebleken is dat de gemeente Enschede voor een deel in de achtervang staat voor bezit van de corporaties in omliggende gemeenten waaronder ook voor Losser.

Omslagrente 2021

In de onderstaande tabel is de berekening van de omslagrente conform de voorschriften vanuit het BBV terug te vinden:

Externe rentelasten korte en lange financiering	563.430
Externe rentebaten (o.a. rente personeelshypotheken)	-70.495
Rente aan grondexploitatie	-59.481
Rente projectfinanciering (Kulturhus)	-27.561
Rente over eigen vermogen	0
Rente over voorzieningen	0
Toegerekende rente aan boekwaarden	405.893
Omslagrente - niet afgerond	0,78%

De omslagrente komt onafgerond uit op 0,78%. In overeenstemming met de BBV-regelgeving mag deze binnen een marge van 0,5% worden afgerond. Daarom komt, zoals ook in de VJN2020 al is aangegeven, de omslagrente voor 2021 uit op 1%.

Renteresultaat

Het renteresultaat voor 2021 blijft positief en komt uit op iets meer dan €100.000. De rentepercentages voor zowel kort als langlopende leningen blijven naar verwachting laag en ook de langetermijnvoorspellingen laten nog steeds geen (forse) stijging van de rente zien. Desondanks gaan we in ons meerjarenperspectief uit van een langzaam oplopende rente met 0,5 % per jaar; dit vanuit behoedzaamheidsoverwegingen.

Kasgeldlimiet

Voor het beperken van de renterisico's is in de Wet fido ook een norm voor de kortlopende schulden opgenomen, de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente als gemiddelde netto vlottende schuld (vlottende schulden -/- vlottende middelen) maximaal mag hebben.

De kasgeldlimiet bedraagt voor de komende jaren:

(bedragen x €1.000)

		2021	2022	2023	2024
1.	Begrotingstotaal (grondslag berekening kasgeldlimiet)	61.992	61.819	61.685	58.753
2.	Vastgesteld percentage	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
3.	Kasgeldlimiet (1. x 2.)	5.269	5.255	5.243	4.994

Aangezien de korte rente nog steeds aanzienlijk lager is dan de rente op langlopende leningen, en vaak zelfs negatief, maken we maximaal gebruik van de ruimte binnen de kasgeldlimiet. Zo worden de rentelasten geminimaliseerd.

Renterisiconorm

In de Wet fido is bepaald dat de gemeente binnen de renterisiconorm moet blijven. Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de langlopende schulden (schulden met een looptijd van één jaar of langer). Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten.

De renterisiconorm beoogt in de kern dat de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen totaal niet meer dan 20% van de totale begroting van baten en lasten mogen bedragen. Uit de

onderstaande tabel blijkt dat de gemeente Losser in de komende jaren de norm niet zal overschrijden:

(bedragen x €1.000)

	Bedragen in € 1.000	2021	2022	2023	2024
1.	Begrotingstotaal	61.992	61.819	61.685	58.753
2.	Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
3.	Renterisiconorm (1. x 2.)	12.398	12.364	12.337	11.751
4.	Aflossingen	2.667	2.612	2.446	2.061
5.	Ruimte onder renterisiconorm (3. - 4.)	9.731	9.752	9.891	9.690

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

In 2021 gaat de treasuryfunctie zich bezig houden met een verdere verdieping op de acties in 2020, aangezien deze mede door de coronacrisis deels niet zijn uitgevoerd, zijnde:

- Verder werken aan de optimalisering van de geprognostiseerde balans, waardoor de omslagrente en het hieruit voortvloeiende renteresultaat beter kunnen worden bepaald.
- Aanscherping van de investeringsplanningen en hiermee ook de liquiditeitsplanningen en – prognoses is nodig om te komen tot een betere inschatting van de financieringsbehoefte en hiermee ook tot optimalisatie van de aan te trekken financiering. Een betere investeringsplanning levert ook een bijdrage aan de eerste actie om te komen tot een geprognostiseerde balans die uiteindelijk beter aansluit bij de gerealiseerde balans.

Limieten 2021

In de treasuryparagraaf worden jaarlijks de limieten voor het opnemen van kredieten in rekening-courant, het uitzetten van tijdelijk overtollige geldmiddelen en het aantrekken van langlopende geldleningen vastgesteld. De raad stelt hiermee de grenzen vast waarbinnen het college in 2021 kan financieren.

De limieten voor 2021 zijn:

- Limiet opnemen krediet in rekening-courant bedraagt 110% van de kasgeldlimiet (€ 5,269 miljoen voor 2021). De limiet is derhalve € 5,796 miljoen groot. Deze limiet geeft aan hoeveel maximaal kortlopend gefinancierd kan worden. Overigens wordt deze limiet wel tijdelijk overschreden, wat in de wet ook is toegestaan. Daarin is opgenomen dat de kasgeldlimiet twee kwartalen achtereen overschreden mag worden. Gezien de zeer lage rentestanden voor kortlopende leningen wordt hier maximaal gebruik van gemaakt.
- Limiet voor uitzetten tijdelijk overtollige middelen bedraagt 0,46 miljoen euro voor het jaar 2021. Deze limiet is gelijk aan het zogenaamde drempelbedrag dat geldt vanuit het verplichte schatkistbankieren. De gemeente mag tot maximaal dit bedrag overtollige middelen uitzetten conform het gestelde in de Wet fido. De resterende overtollige middelen dienen verplicht bij de schatkist te worden ondergebracht. Het is overigens niet waarschijnlijk dat er overtollige middelen zijn om uit te zetten.
- Limiet aantrekken langlopende leningen wordt vastgesteld op € 7,5 miljoen voor het jaar 2021. Hiermee kan de ingeschatte financieringsbehoefte voor 2021 worden ingevuld en is het mogelijk om eventueel vroegtijdig financieringen af te sluiten voor de komende jaren, indien de renteontwikkeling hiertoe aanleiding geeft.

3.5. Bedrijfsvoering

Algemeen

In de inleiding hebben we aangegeven dat Corona grote invloed heeft gehad op de bedrijfsvoering, zowel bestuurlijk als ambtelijk; niet alleen in 2020, maar mogelijk ook vanaf 2021. Als gevolg van het verplichte thuiswerken is een versnelling gekomen in het digitaal werken en het op afstand vergaderen. Deels zal deze veranderende werkwijze blijvend zijn. Wij schatten in dat een hybride situatie ontstaat. In deze situatie wordt niet alleen fysiek en digitaal overlegd, maar ook een combinatie van beiden. Dit “nieuwe normaal” zal ondersteund moeten worden met zowel hard- als software en leidt mogelijk tot verhoogde/ versnelde uitgaven waarvan de omvang nu nog niet is in te schatten.

ICT

Digitale technologie brengt verandering én kansen: Gemeenten krijgen de komende jaren te maken met veel veranderingen op het gebied van wet- en regelgeving rondom de informatievoorziening, informatieveiligheid en privacy. Daarnaast gaan de technologische ontwikkelingen heel snel en dat biedt kansen voor het vergroten van de publieke waarde. De overheid dient het algemeen belang en daarom moeten bestuurders dit proces vanuit publieke waarden (van efficiëntie tot privacy en controle over technologie) vormgeven en de digitalisering faciliteren.

Wij geven om die reden in 2021 prioriteit aan:

- de basis op orde voor eigen data en processen;
- bewustwording in de organisatie op mogelijkheden en risico's van het gebruik van data;
- centrale regie op het projectportfolio, integrale afweging op kwaliteit en capaciteiten leidend op dit gebied;
- borging van de informatieveiligheid en privacy in termen van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid aan de hand van de actueel geldende normenkaders.

We voeren regelmatig verbeteringen door in onze dienstverlening gericht op bezoekers van 'T Lossers hoes en de website. Zo gaan we werk maken van de feedback van onze bezoekers. Hierdoor kunnen we sneller inspringen op de op- en aanmerkingen over onze dienstverlening.

We verbeteren de (digitale) dienstverlening en breiden deze uit. We investeren in gastvrije en mensgerichte dienstverlening door training en coaching. We werken aan de opzet van een real-time dashboard dienstverlening met als doel om de kwaliteit van onze dienstverlening aan burgers te verhogen.

We willen voldoen aan wet- en regelgeving rondom informatievoorziening: We verhogen de digitale weerbaarheid door implementatie van de BIO-maatregelen (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). Tevens vervolgen we de ingezette weg om het bewustzijn van medewerkers ten aanzien van informatieveiligheid te verhogen. Dit doen we door voortzetting van de bewustwordingscampagne 'Veilig werken. Zo doe je dat!'.

We zijn in 2020 gestart we met de nieuwe inkoop- en betalingsapplicatie Purchase to Pay (P2P). In 2021 loopt de implementatie hiervan door. Daarnaast wordt invulling gegeven aan de EU-richtlijn en zijn we in staat e-facturen te verwerken.

Inkoop

Met betrekking tot inkoop zullen in aanbestedingen duurzaamheidscriteria worden meegenomen. De opgenomen criteria worden aangeleverd **ten** behoeve van de duurzaamheidsmonitor.

P&O

In 2020 heeft de aanpassing van de organisatie-inrichting zijn beslag gekregen. Deze aanpassing past in het in 2015 gestarte traject met Losser Flexibel en Verbonden en het expertadvies uit 2018 over de wendbare organisatie. De aanpassing en verdere ontwikkeling vraagt ook in 2021 goede ondersteuning bij de ontwikkeling van teams, passend (persoonlijk) leiderschap en andere competenties. De bestaande en eventueel nieuwe P&O-instrumenten, gebaseerd op eigenaarschap, vertrouwen en modern werkgeverschap worden verder ontwikkeld.

Voor een aantal specifieke functies is het lastig om binnen de huidige arbeidsmarkt geschikt personeel te vinden.

Communicatie

Net als in 2020 zal Covid-19 in 2021 ongetwijfeld behoorlijke aandacht vergen, onder andere in het uitdragen van informatie en het onderhouden van netwerken. Daarnaast leggen we in 2021 extra focus op informatievoorziening, in het bijzonder op de uitvoering van in het coalitie-akkoord genoemde onderwerpen en projecten als duurzaamheid en kwaliteitsimpulsen. We zetten daartoe extra personele inzet in binnen de bij de communicatievisie gestelde kaders. Ook werken we in 2021 de visie op het “Verhaal van Losser” uit. Daarnaast blijven we het communicatie-instrumentarium doorontwikkelen, maken we initiatieven uit de samenleving zichtbaar en verzorgt het communicatie-team ondersteuning van raad, college en ambtelijke organisatie.

3.6 Paragraaf Verbonden Partijen

Inleiding

Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijke risico's is het gewenst dat in de begroting aandacht wordt besteed aan derde-rechtspersonen, waarmee de gemeente een band heeft. Voor deze begrotingsparagraaf ligt het criterium daarvoor bij de vraag of de gemeente bij deze partijen een bestuurlijk en financieel belang heeft. Het gaat dan concreet om deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen. Onder bestuurlijk belang wordt in dit verband verstaan: het hebben van een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die achtergesteld zijn in geval van faillissement van de verbonden partij en/of dat financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Beheer verbonden partijen

In het Beleidskader verbonden partijen dat op 9 april 2019 door de raad is vastgesteld, is verder ingegaan op de rol van de raad met betrekking tot verbonden partijen. Daardoor kan de raad invulling geven aan de toezichthoudende rol. De gemeente houdt de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Kernvragen zijn of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenstemmen met die van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Het tweede belang betreft het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen. De gemeente moet steeds de afweging maken, welke aanpak de beste garantie biedt dat de taak wordt uitgevoerd op een manier zoals de gemeente dat voor ogen staat. De gemeente moet ook afwegen op welke manier de gemeente voldoende inhoudelijk en financieel toezicht heeft binnen de uitvoering van een taak.

Wijzigingen en actualiteiten verbonden partijen

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen

De wijziging beoogt de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen te versterken. Hiertoe geeft de wet nieuwe instrumenten:

1. Versterken van de positie van gemeenteraden bij besluitvorming gemeenschappelijke regelingen door verruiming mogelijkheden zienswijzen, introductie gemeenschappelijke adviescommissie (facultatief), verplichte afspraken over Participatie (keuze om geen participatie toe te passen), actieve informatieplicht en de introductie van een vergoeding voor lidmaatschap gemeenschappelijke adviescommissies en adviseurs.
2. Aanvullende controle-instrumenten voor gemeenteraden door de introductie van een gemeenschappelijk onderzoeksrecht en verduidelijking van de onderzoeksbevoegdheid lokale rekenkamers richting bestuur gemeenschappelijke regeling.
3. Verbeteren van de positie van gemeenteraden met betrekking tot het functioneren van de regeling door verplichte afspraken over evaluatie, aanscherping afspraken uittreding en een betere aansluiting begrotingscyclus gemeenschappelijke regeling op gemeentelijke cyclus.

Een aantal van deze instrumenten zal worden opgenomen in een actueel Beleidskader verbonden partijen. En ook leidt deze wetswijziging tot aanpassing van de teksten van de regelingen.

Verbonden partijen

Regio Twente

In 2021 zal de besluitvorming over de toekomstige invulling van de Regio Twente plaatsvinden. De focus van de Regio Twente zal komen te liggen op de sociaal-economische structuurversterking. De huidige gemeenschappelijke regeling zal worden omgezet in de gezondheidsgemeenschappelijke regeling en vrijwillige samenwerkingen worden in principe buiten de gemeenschappelijke regeling geplaatst.

Enexis

Het netwerkbedrijf Enexis heeft de aandeelhouders verzocht om naar rato van het aandelenbezit deel te nemen in een zogenaamde hybride lening. Deze lening, van in totaal 500 miljoen euro, kan door Enexis worden aangemerkt als eigen vermogen. Enexis kan zo betaalbaar investeringen doen die nodig zijn vanuit het Klimaatakkoord. De 1e tranche van 421 miljoen euro is uitgegeven per 30 juli 2020 door 5 provincies en 23 gemeenten. De 2e tranche wordt naar verwachting per eind november 2020 uitgegeven. Het college heeft besloten om niet deel te nemen aan deze lening.

Deelnemingen voormalige Essent

In april 2020 is ingestemd met de liquidatie van een drietal BV's (CBL Vennootschap, Verkoop Vennootschap en Vorderingen op Enexis) die zijn voortgekomen uit de verkoop van de aandelen in Essent NV. Deze BV's zijn derhalve niet meer opgenomen in de lijst met verbonden partijen aangezien deze voor einde 2020 zullen zijn geliquideerd.

Lijst van verbonden partijen

Onderstaande tabellen bevatten de algemeen bestuurlijke belangen en risico's en financiële kengetallen van de verbonden partijen van de gemeente Losser conform de vereisten van het BBV. De toelichting op de uitvoering van activiteiten door de verbonden partij maakt integraal onderdeel uit van de activiteiten in het programmaplan.

Tabel: Algemeen bestuurlijke belangen en risico's per verbonden partij.

Naam en vestigingsplaats	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Risico's en kansen
Regio Twente (Enschede)	Alle betrokken gemeenten zijn vanaf 1 januari 2016 met één lid vanuit het college vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Dit lid heeft ook een plaatsvervanger. De gemeente Losser wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door burgemeester Kroon, met wethouder Nijhuis als plaatsvervangend lid. De gemeenteraad is bij de Regio Twente betrokken via de zogenaamde Twenteraad.	In de begroting van de Regio Twente wordt het geraamde bedrag van de gemeente opgenomen en in de jaarrekening van de Regio Twente wordt het werkelijk verschuldigde bedrag van de gemeente vastgesteld. De bijdrage is afhankelijk van het aantal inwoners. Voor 2021 wordt een gemeentelijke bijdrage verwacht van € 1.217.141.	De uitgaven van de Regio Twente moeten in de pas blijven lopen met de gemeentelijke financiële mogelijkheden
Stadsbank Oost	Elke gemeente wordt in	De gemeente Losser is	De gemeente is

<p>Nederland (Enschede)</p>	<p>het algemeen bestuur vertegenwoordigd door een door het college van burgemeester en wethouders aan te wijzen vertegenwoordiger. Het dagelijks bestuur bestaat uit 8 leden, waarin in ieder geval zitting hebben de AB-leden uit de gemeenten Almelo, Hengelo en Enschede. De voorzitter wordt door het AB uit zijn midden aangewezen. De gemeente Losser wordt in het Algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder Prins. Wethouder Nijhuis is plaatsvervanger. Elk lid heeft in de vergadering van het algemeen bestuur één stem.</p>	<p>afnemer van producten schuldhulpverlening van de gemeenschappelijke regeling voor een bedrag van € 123.854.</p>	<p>verantwoordelijk voor integrale schuldhulpverlening, waarbij zowel aandacht is voor preventie, vroegsignalering en nazorg. De gemeente kan zelf beslissen of zijn meer taken wil inkopen of om basistaken zelf weer te gaan uitvoeren.</p>
<p>Crematoria Twente (Enschede)</p>	<p>OLCT is een collegeregeling. Er is een algemeen bestuur waarin alle betrokken gemeenten met elk een lid - benoemd door het college van een deelnemende gemeente uit zijn midden. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, die door het AB uit zijn midden worden benoemd met dien verstande dat drie van de vijf zetels worden ingenomen door leden van de deelnemende gemeenten, waarvan het inwoneraantal op 1 januari van het jaar waarin de keuze plaats vindt, minder is dan 40.000. De gemeente Losser wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door wethouder Prins. Wethouder Prins is tevens voorzitter.</p>	<p>Crematoria Twente / Oost Nederland B.V. keert jaarlijks dividend uit aan OLCT, die het dividend aan de deelnemende gemeenten uitkeert naar rato van het aantal crematies van ingezetenen. Voor het jaar 2020 is vanwege bijzondere omstandigheden geen winstuitkering uitgekeerd . Voor 2021 is in de begroting van OLCT een winstuitkering van € 15.000 opgenomen, maar dat is wel afhankelijk van de resultaten van het bedrijf.</p>	<p>De risico's voor Crematoria Twente zijn voornamelijk financieel. Door de vele (verwachte) investeringen staat de winst onder druk. Voor de gemeente Losser betekent dit dat een lagere of geen dividenduitkering wordt ontvangen.</p>

	Wethouder Van Essen is plaatsvervanger.		
Veiligheidsregio Twente (Enschede)	De Veiligheidsregio Twente is een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam, bestaande uit een algemeen bestuur, waarin elke gemeente is vertegenwoordigd door de burgemeester en een dagelijks bestuur bestaande uit vijf leden. Besluitvorming in het algemeen bestuur vindt plaats bij gewone meerderheid. Echter bij de vaststelling van de begroting en rekening beschikt het lid over het aantal stemmen dat wordt bepaald door het aantal inwoners. De burgemeester wordt in het algemeen bestuur vervangen door de loco-burgemeester.	De aangesloten gemeenten betalen voor 2021 hun verplichte bijdrage naar een door het algemeen bestuur vastgestelde systematiek. De bijdrage voor Losser bedraagt €1.570.390.	De bijdrage van de gemeente is afhankelijk van het behaalde resultaat van de VRT. Dit kan van invloed zijn op de gemeentelijke bijdrage.
Omgevingsdienst Twente (Almelo)	Wethouder Nijhuis maakt deel uit van het algemeen bestuur met als plaatsvervanger wethouder Van Essen.	De Losserse bijdrage voor het jaar 2021 bedraagt € 485.615.	
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (Hengelo)	Wethouder Nijhuis maakt deel uit van het algemeen bestuur. Zijn plaatsvervanger is wethouder Prins. De stemverhouding in het algemeen bestuur is verdeeld naar rato van het aantal deelnemers. Iedere deelnemer met meer dan 100.000 inwoners heeft zes stemmen, met meer dan 50.000 inwoners vier stemmen en met minder dan 50.000 inwoners twee stemmen.	De gemeentelijke bijdrage wordt bepaald aan de hand van tariefdifferentiatie. Bij tariefdifferentiatie worden tarieven per verdeelsleutel vastgesteld en de deelnemende gemeente betaalt naar rato voor het aantal "verdeelsleutels" dat is afgenomen. Verschuivingen in aantallen of wijzigingen in het tarief van een verdeelsleutel ten opzichte van voorgaand jaar kunnen er in resulteren dat de onderlinge verhoudingen tussen gemeentelijke bijdragen veranderen.	Het GBT voert drie keer per jaar een risico-inventarisatie uit, waarbij alle risico's worden benoemd. Eventuele calamiteiten kunnen van invloed zijn op de bijdragen van de deelnemers. De Losserse bijdrage voor 2021 is € 424.253.
Vennootschappen en corporaties			
Bank Nederlandse Gemeenten (Den	Het aandeel van de gemeente Losser	De gemeente bezit 17.550 aandelen à € 2,50. De	De gemeente loopt het risico minder

Haag)	bedraagt 0,03%.	dividendopbrengst in 2019 bedroeg €22.288,50. In verband met de Corona-crisis is het dividend nog niet uitgekeerd.	inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten .
Enexis Holding N.V. (Den Bosch)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,014%. In 2016 is een deel van de aandelen verkocht.	De gemeente Losser bezit 21.310 aandelen, waar jaarlijks dividend over wordt uitgekeerd. Het dividend over 2019 was € 12.695,65	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten .
Twente Milieu (Enschede)	De gemeente heeft een zeggenschap heeft van 5,3% in NV Twente Milieu. De directeurs en commissarissen worden benoemd, geschorst en ontslagen door de algemene vergadering van aandeelhouders. Twente Milieu heeft haar strategie vastgelegd in het 'Strategie 2020-2023 Twente Milieu' welke in november 2019 door de aandeelhouders is vastgesteld	De gemeente Losser bezit 5,3% van de aandelen. Twente Milieu keert geen dividend uit. Bij een positief jaarresultaat en een solvabiliteit van 25% wordt het dividend verrekend in de kostprijs van het product of de geleverde dienst.	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten .
Twence (Hengelo)	Losser heeft 3,48 % van de gewone aandelen van Twence. Vanwege de sterk inhoudelijke inbreng wordt de gemeente Losser in de Algemene vergadering van aandeelhouders vertegenwoordigd door de vakinhoudelijke wethouder. Twence heeft haar strategie vastgelegd in het 'Strategische beleidsplan Twence 2020-2023' welke in december 2019 door de aandeelhouders is vastgesteld	Losser heeft 29.607 aandelen à € 1 in bezit. Er wordt een dividenduitkering en een borgstellingsprovisie ontvangen.	De gemeente loopt het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten .
Wadinko (Zwolle)	Het aandeel van de	De gemeente Losser bezit 55	De gemeente loopt

	gemeente Losser in de onderneming bedraagt 2,3%	aandelen van de in totaal 2.389 aandelen. In 2015 is besloten om € 500 per aandeel uit te keren. voor Losser betekent dit dus een dividendbedrag van € 27.000.	het risico minder inkomsten te ontvangen door teruglopende dividendopbrengsten .
Publiek Belang Elektriciteitsproductie ('s-Hertogenbosch)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,02%	Losser bezit 0,02% van de waarde.	De verwachting is dat deze vennootschap in 2021 kan worden ontbonden.
CSV Amsterdam ('s-Hertogenbosch)	Het aandeel van de gemeente Losser bedraagt 0,02%.	Losser bezit 0,02% van de waarde.	De verwachting is dat deze vennootschap in 2021 wordt ontbonden.
Overige verbonden partijen (bestuursovereenkomst)			
Euregio (Enschede-Gronau)	De Euregio is een samenwerkingsverband van 129 Nederlandse en Duitse gemeenten, steden en (Land)Kreise. De Euregio heeft een Algemeen Bestuur, een Euregioraad en een dagelijks bestuur. Losser heeft twee vertegenwoordigers in het Algemeen Bestuur (de heer Haamberg, raadslid, en mevrouw Kroon, burgemeester) en één vertegenwoordiger in de Euregioraad (de heer Haamberg).	De gemeente Losser betaalt vanaf 1 januari 2016 een lidmaatschapsbijdrage van € 0,29 per inwoner.	Eventuele ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de bijdragen van de verschillende deelnemers.

Tabel: Financiële kengetallen per verbonden partij

Naam en vestigingsplaats	Eigen vermogen begin 2021	Eigen vermogen eind 2021	Vreemd vermogen begin 2021	Vreemd vermogen eind 2021	Jaarresultaat 2021
Regio Twente (Enschede)	€ 9,992 miljoen De weerstandsratio bedraagt 0,6 en ligt daarmee onder het afgesproken minimale niveau van 0,8.	€ 10,032 mln	€ 17,931 mln	€ 20,438 mln.	€ 0
Stadsbank Oost Nederland (Enschede)	Niet opgenomen in begroting 2021.	€ 1,294 mln.	Niet opgenomen in begroting	14,567 mln	€ 0

Crematoria Twente (Enschede)	€ 1,597 mln. Het weerstandsvermogen is voldoende. De solvabiliteit van de Crematoria Twente BV staat echter onder druk met als gevolg dat er geen dividend uitgekeerd kan worden.	€ 1,597 mln.	€ 0	€ 0	- € 17.210
Veiligheidsregio Twente (Enschede)	€ 2,439 miljoen euro De weerstandsratio bedraagt 0,41 en ligt daarmee onder het afgesproken minimale niveau van 0,7.	€ 2,579 mln.	€ 53,826 mln.	€ 62.054 mln.	€ 0
Omgevingsdienst Twente (Almelo)	€ 708.913 euro De weerstandratio bedraagt 1,49 en ligt daarmee boven de afgesproken bandbreedte van 1,0 tot 1,4.	€ 741.665	€ 1.612.836	€ 1.554.648	€ 0
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (Hengelo)	Niet opgenomen in begroting. De reserve is beschikbaar voor risico's en knelpunten. Door de deelnemers is gekozen om zelf weerstandsvermogen aan te houden voor GBT in plaats van dat GBT beschikt over voldoende weerstandscapaciteit.	€ 369.000	Niet opgenomen in begroting.	€ 7,390 mln.	€ 0
Vennootschappen en corporaties					
Bank Nederlandse Gemeenten (Den Haag)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Enexis Holding N.V. (Den Bosch)	€ 4.088 mln	€ 4.088 mln	€ 4.435 mln	€ 4.435 mln	99,9 mln
Twente Milieu (Enschede)	€ 10,296 mln	€ 10,843 mln	€ 17,713 mln.	€ 18,279 mln.	€ 547.000
Twence (Hengelo)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Wadinko (Zwolle)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Publiek Belang Electriciteitsproductie ('s-Hertogenbosch)	€ 1.589.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
CSV Amsterdam ('s-Hertogenbosch)	€ 375.000	€ 300.000	€ 0	€ 0	- € 75000
Overige verbonden partijen (bestuursovereenkomst)					

Euregio (Enschede-Gronau)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
---------------------------	--------	--------	--------	--------	--------

3.7 Grondbeleid

Inleiding

Deze paragraaf schetst de kaders en uitgangspunten van het grondbeleid van de gemeente Losser.

Doel en uitgangspunten grondbeleid

De [Nota grondbeleid](#) is in 2018 geactualiseerd en biedt het beleidskader voor het grondbeleid voor de komende jaren. In de Financiële Verordening 2018 is vastgelegd dat de Nota Grondbeleid iedere vier jaar wordt herzien.

Ontwikkelingen

Corona

Op dit moment zijn er geen concrete aanwijzingen die erop duiden dat de coronacrisis effecten heeft op de grondexploitaties. De risicoanalyses van de grondexploitaties zijn daarom niet aangepast. Er kan niet worden uitgesloten dat er effecten zullen optreden. De eventuele effecten zullen met de verantwoording van de jaarrekening 2020 in de risicoanalyses worden verwerkt.

Grondexploitaties

De haalbaarheid van een aantal 'nieuwe gemeentelijke initiatieven' wordt onderzocht. Hierbij valt te denken aan de herontwikkeling aan de voormalige Aloysiusschool en de Nitertweg (een terrein gelegen nabij de Diepenbrocklaan en Muchteweg te Losser). Mogelijk dat in 2020 - 2021 voor onderhavige locaties nieuwe grondexploitaties geopend kunnen worden.

Actuele vermogenspositie grondexploitatie

Jaarlijks wordt de grondexploitatie herzien met als vertrekpunt de boekwaarde (saldo van inkomsten en uitgaven). Gerealiseerde kosten en opbrengsten van het lopende jaar worden in de boekwaarde verwerkt en de prognoses worden bijgesteld. De vermogenspositie van de grondexploitatie bestaat uit twee componenten, te weten:

- het geïnvesteerde vermogen van de complexen per 01-01-2020 (boekwaarde);
- de prognoses van de complexen (exploitatieopzetten).

De uiteindelijk te verwachten resultaten worden ten slotte teruggerekend naar het prijspeil van dit moment (01-01-2020). Dit noemen we de contante waarde van het resultaat. De contante waarde is belangrijk bij de beoordeling van de resultaatontwikkeling in de komende jaren en bij de beoordeling van de actuele vermogenspositie van de grondexploitatie.

Voor de berekening van de grondexploitaties is het noodzakelijk om parameters vast te stellen. De gehanteerde parameters zijn in de Nota van Uitgangspunten vastgesteld door het college. Voor de volledigheid vermelden we deze in onderstaande tabel.

	2020	2021	2022	2023	2024 e.v.**
Kosten	3% *	3%	2%	2%	2%
Opbrengsten	4%**	3%	2%	2%	2%
Rente	1,45%	1,44%	1,37%	1,36%	1,36%

- * Indexeren kosten in 2020: per grondexploitatie wordt dit afzonderlijk beoordeeld.
 Bijvoorbeeld werkzaamheden die al zijn aanbesteed behoeven geen indexatie;
 ** Betreft de gemiddelde stijging welke al verwerkt is in de getaxeerde grondprijzen 2020;
 *** Beheersmaatregel ingevolge BBV: na 10 jaar (uitgaande van basisjaar 2020) worden de parameters voor de opbrengsten voorzichtigshalve teruggebracht naar 0% per jaar.

In exploitatie genomen plannen (bedragen in €)

Complex	Boekwaarde 31-12-2019	Prognose eind- resultaat op einddatum	Einddatum prognose	Prognose resultaat per 31-12-2020
Saller	1.764.349	3.926.610	31-12-2024	3.716.771
Luttermolenveld	361.408	-49.182	31-12-2021	-47.957
Geurmeij	2.029.341	397.721	31-12-2027	361.516
't Zijland	-1.343.572	126.580	31-12-2020	126.580
Wonen aan 't Dinkeldal	1.956.234	-304.588	31-12-2024	-279.875
Invalsweg	213.867	-76.444	31-12-2022	-73.080
Totaal	4.981.627			3.803.955

De Saller

Het complex bestaat uit een gerealiseerd deel (1e fase) en een deel dat in ontwikkeling is (2e fase). De 2e fase bestaat uit drie delen (2A, 2B en 2C). Gelijktijdig met het bestemmingsplan voor de 2e fase is de grondexploitatie in 2010 door de Raad vastgesteld.

Alle gemeentelijke kavels van fase 2B zijn middels particulier opdrachtgeverschap verkocht en onze contractpartner heeft alle kavels afgenomen en afgerekend eind 2019. Het gebied is inmiddels woonrijp gemaakt.

Het bestemmingsplan voor fase 2C betreft een uitwerkingsplan dat in 2019 is vastgesteld. In mei 2019 is gestart met het bouwrijp maken en deze werkzaamheden zijn eind 2019 afgerond. De uitgifte van de eerste dertien gemeentelijke kavels is in juni 2019 gestart. Er zijn zeven kavels verkocht en zes kavels zijn onder optie. Binnenkort start de uitgifte van de overige gemeentelijke kavels. Onze contractpartner heeft begin 2020 de eerste negen kavels voor rijwoningen afgenomen en afgerekend. De overige kavels worden in drie tranches afgenomen, waarbij de eerstvolgende afname eind 2020 zal plaatsvinden en de laatste afname eind 2022.

Luttermolenveld

Het gewijzigde bestemmingsplan Luttermolenveld is in februari 2009 in werking getreden en vanaf januari 2010 is het plan onherroepelijk. Eind 2010 heeft de gemeente conform de overeenkomst van februari 2006 circa 11.000 m² bouwrijpe grond afgenomen van de projectontwikkelaar, waarna de grondexploitatie Luttermolenveld in 2011 is geopend. Ter verbetering van de ontsluiting heeft de gemeente in 2018 een perceel grond aangekocht waardoor een verbinding tussen de Ambachtstraat en de Ertsmolen kan worden gemaakt. Hiervoor is een herziening van het bestemmingsplan vereist en aansluitend kan de weg worden gerealiseerd.

De beoogde verbinding van de Ambachtstraat naar het Luttermolenveld is geprojecteerd tussen eiken. Om het wortelpakket van de eiken niet aan te tasten is het van belang om grondwerk en andere verstoring van de bodem onder de kroonprojectie tot een minimum te beperken. De technische maatregelen (overbrugging / overkluizing) om de bomen te kunnen sparen brengen extra kosten met zich mee.

Alle gemeentelijke kavels zijn verkocht en de laatste acht kavels worden uiterlijk eind 2020 geleverd. Het deel Poldermolen is inmiddels woonrijp gemaakt en daarmee zijn de werkzaamheden op dit deel van het Luttermolenveld afgerond.

Geurmeij

In het complex de Geurmeij zijn op basis van het geldende bestemmingsplan circa 90 grondgebonden woningen gepland, waarvan realisatie is voorzien in vier fasen. De eerste fase is op één kavel na verkocht. Eind 2018 is het eerste deel van fase 2 in uitgifte gegaan. De basisverkaveling is gewijzigd doordat er meer vraag was naar grotere kavels. Totaal zijn er nu vijf kavels geprojecteerd waarvan er drie zijn verkocht en de laatste twee kavels zitten in de verlengde reservering. Het woonrijp maken van fase 1 is afgerond met uitzondering van het plaatsen van de lichtmasten wat zal worden meegenomen in het verlichtingsplan. Na de bouw van de woningen in het eerste deel van fase 2 wordt ook die fase woonrijp gemaakt.

De gemeente biedt bij dit plan maatwerk-kavels aan. Dat wil zeggen dat meerdere woningbouwtypes op een kavel gebouwd kunnen worden en dat de kavelgrootte (in de breedte gezien) variabel is. Voordeel is dat de koper optimale keuzevrijheid heeft. Nadeel is dat niet precies vaststaat welke opbrengsten gegenereerd worden. Voor fase 1 heeft dit positief uitgedrukt. Voor het eerste deel van fase 2 pakt dit tot nu toe negatief uit. Oorzaak hiervan is dat er meer vraag is naar grotere kavels welke per m² minder opbrengen. In de risicoanalyse is hier rekening mee gehouden.

Gezien de uitkomsten van het woningbehoefteonderzoek (Stec) en de mogelijkheden voor herverkaveling/verdunding van het plangebied, dient voor de 3e en 4e fase van de Geurmeij rekening te worden gehouden met her- en deprogrammeren.

't Zijland

In 2008 is er een ontwikkelovereenkomst gesloten tussen de gemeente en Woningcorporatie Domijn. Als gevolg van de marktomstandigheden en gewijzigde regelgeving kon Domijn het oorspronkelijke programma niet realiseren. De gemeente en Domijn hebben daarom heronderhandeld over een aangepaste overeenkomst en eind 2019 is deze overeenkomst ondertekend. Uitgangspunt van de gewijzigde overeenkomst vormen de financiële afspraken zoals deze in 2008 zijn vastgelegd. Op basis van de nieuwe overeenkomst heeft de Raad in 2013 krediet beschikbaar gesteld en is de grondexploitatie 't Zijland formeel geopend.

In 2015 is begonnen met de bouwrijp werkzaamheden rondom de negentien grondgebonden woningen in de eerste fase. In 2016 is gestart met de bouw van deze woningen. In 2017 zijn aansluitend de bijbehorende woonrijp werkzaamheden verricht. Daarnaast is Domijn in 2016 gestart met de bouw van één van de twee appartementencomplexen in fase twee. Medio 2017 is het appartementencomplex gereedgekomen en opgeleverd. Naar verwachting wordt in 2021 begonnen met de bouw van het tweede appartementencomplex. In 2017 heeft de Raad besloten om de resterende woonrijp werkzaamheden van 't Zijland te combineren met de werkzaamheden van het Centrumplan Lossers. Om die reden zijn de geplande werkzaamheden van 't Zijland uitgefaseerd en zijn in 2019 hervat. Deze werkzaamheden worden eind 2020 afgerond.

Wonen aan het Dinkeldal

Het voormalig Topcraftterrein aan de Ravenhorsterweg is in 2007 door de gemeente aangekocht met het oogmerk om het terrein te herontwikkelen voor woningbouw. Het plan voorziet in de mogelijkheid van de bouw van 30 woningen. Op 13 november 2018 heeft de raad de grondexploitatie vastgesteld om deze herontwikkeling financieel mogelijk te maken. Mei 2019 is het bestemmingsplan onherroepelijk geworden. Eind 2019 is overeenstemming bereikt met een ontwikkelaar over de afname van alle bouwrijpe kavels. De opstallen op het terrein zijn intussen gesloopt en er is gestart met het bouwrijpmaken van het terrein. Planning is het terrein november 2020 bouwrijp te hebben, zodat de eerste kavels kunnen worden geleverd. Na de bouw van de woningen zal de openbare ruimte door de gemeente woonrijp worden gemaakt.

Invalsweg

Het College heeft op 27 maart 2018 besloten een bestemmingsplan op te stellen om de bouw van één woning naast de Invalsweg 8a in Overdinkel mogelijk te maken. De Raad heeft op 17 september 2019 het gewijzigde bestemmingsplan en de grondexploitatie vastgesteld. Hiermee is de grondexploitatie Invalsweg formeel geopend en per 7 november 2019 is het bestemmingsplan onherroepelijk geworden. Met de verkoop van de kavel naast de Invalsweg 8a is begin 2020 een start gemaakt.

Woningbouwprogrammering

Per 1 januari 2021 wordt gezamenlijk met provincie en regio gemeenten een nieuwe woonagenda Twente 2021 - 2024 opgesteld. Om in te spelen op de ambitie van het rijk om de komende tien jaar 1 miljoen woningen te bouwen heeft de provincie Overijssel de ambitie uitgesproken om de komende tien jaar 60.000 woningen te bouwen. Met het perspectief op ontgroening en een sterke vergrijzing wordt de komende tien jaar in de gemeente Losser een groei van 510 huishoudens verwacht. In de tien jaar daarna wordt een krimp van 150 huishoudens voorzien. Om de gemeente vitaal en leefbaar te houden is in de motie van 13 november 2018 uitgesproken om geen rekening te houden met krimp. Met het uitvoeren van deze motie kan de gemeente Losser inspelen op de provinciale ambitie om de komende tien jaar 60.000 woningen te bouwen. Kwalitatief zal het overgrote deel van de woningen in de gemeente Losser gebouwd worden in de categorie appartementen en grondgebonden nultredenwoningen. Het beoogde vaststellen van de Woonvisie in 2020 is door de Coronaproblematiek verschoven naar het voorjaar van 2021. Met behulp van het eerstvolgende landelijk woonwensenonderzoek in 2021 wordt de kwalitatieve woningbehoefte begin 2022 geactualiseerd.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat uit een toelichting op de onderdelen van de financiële positie van de gemeente en bijlagen met achtergrondinformatie of informatie die verplicht is in het kader van het BBV.

4. Financiële positie

Onderdelen van de financiële positie die worden toegelicht:

- Overzicht van baten en lasten
- Geprognoseerde balans
- Algemene risicoreserve
- Staat van reserves en voorzieningen
- Incidentele baten en lasten

4.1. Overzicht van baten en lasten

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Lasten						
Sociaal	30.557	31.853	31.791	32.130	32.355	33.028
Fysiek	14.603	17.260	16.887	16.775	15.992	12.066
Dienstverlening	4.652	4.062	4.291	4.342	4.408	4.501
Algemene dekkingsmiddelen	656	617	560	525	523	525
Overhead	6.904	7.183	7.822	7.899	8.024	8.170
Heffing VPB	49	31	32	33	33	34
Onvoorzien	100	427	675	358	603	656
Totaal Lasten	57.521	61.434	62.058	62.062	61.938	58.980
Baten						
Sociaal	7.265	7.422	7.452	7.575	7.619	7.701
Fysiek	11.723	12.398	12.136	11.263	9.727	5.416
Dienstverlening	347	329	329	335	342	348
Algemene dekkingsmiddelen	40.999	41.769	42.578	43.607	44.274	44.920
Overhead	186	183	194	197	197	203
Onvoorzien	43	0	0	0	0	0
Totaal Baten	60.563	62.100	62.690	62.977	62.159	58.587
Saldo Lasten en Baten	3.042	666	632	915	221	-393
Storting reserves						
Sociaal	211	0	0	0	0	0
Fysiek	3.197	1.650	770	619	344	227
Dienstverlening	2.092	0	0	0	0	0
Totaal Storting reserves	5.499	1.650	770	619	344	227
Onttrekking reserves						
Sociaal	1.289	288	227	267	227	185
Fysiek	2.582	1.472	46	46	43	43
Dienstverlening	3.637	223	123	123	123	123
Totaal Onttrekking reserves	7.508	1.982	395	435	392	351
Saldo mutaties Reserves	2.009	333	-374	-184	48	124
Totaal	5.051	999	258	731	269	-269

4.2. Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans 2020-2025

Bedragen x € 1.000 per 1 januari

Balanspost	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Activa						
Immateriele vaste activa	0	0	0	0	0	0
Materiele vaste activa	54.014	55.123	56.260	57.495	58.749	60.102
Financiële vaste activa	4.640	4.607	5.405	5.339	5.271	5.203
Totaal Vaste activa	58.654	59.730	61.665	62.833	64.020	65.305
Voorraden	4.601	4.099	1.538	-897	-2.272	-2.727
Vorderingen (uitzettingen)	3.286	4.202	4.202	4.202	4.202	4.202
Liquide middelen	388	3.053	3.861	8.135	8.277	6.996
Overlopende activa	5.177	2.050	2.050	2.050	2.050	2.050
Totaal Vlottende activa	13.453	13.404	11.650	13.490	12.256	10.521
Totaal Activa	72.107	73.134	73.316	76.323	76.276	75.826
Passiva						
Eigen vermogen	26.700	27.531	28.163	29.079	29.299	28.906
Voorzieningen	7.768	7.995	8.211	8.702	9.122	9.065
Vaste schulden	23.453	25.782	25.115	26.716	26.029	26.029
Totaal Vaste passiva	57.922	61.308	61.490	64.497	64.450	64.000
Vlottende Schulden	10.159	7.520	7.520	7.520	7.520	7.520
Overlopende passiva	4.026	4.306	4.306	4.306	4.306	4.306
Totaal Vlottende passiva	14.185	11.826	11.826	11.826	11.826	11.826
Totaal Passiva	72.107	73.134	73.316	76.323	76.276	75.826

Toelichting

Activa

Immateriële vaste activa

Mutaties op begrotingsniveau worden niet geraamd. Alleen het begrote verloop is zichtbaar gemaakt. De balans uit het jaarverslag 2019 is als uitgangspunt genomen. Daarop worden de begrote afschrijvingen in mindering gebracht.

Materiële vaste activa

Ook hier is als basis genomen de balans uit het jaarverslag 2019. Naast de nieuwe investeringen, die in de VJN2020 zijn opgenomen voor de jaren 2020-2024 is verder op basis van de ervaringen uit voorgaande jaren uitgegaan van een extra stijging van het investeringsvolume in de jaren daarna met €3 miljoen euro per jaar.

De verschillen in de voorgenomen investeringen worden veroorzaakt door de inbreng van de restant kredieten die in het verleden zijn verleend (onder andere riolering).

Voor het verloop van het EMU saldo is het verloop van de boekwaarde (x € 1.000) als volgt:

Boekwaarde per 1-1-2020	54.014
Afschrijving	-2.053
Voorgenomen investeringen	3.162
Boekwaarde per 1-1-2021	55.123
Afschrijving	-2.931
Voorgenomen investeringen	4.068
Boekwaarde per 1-1-2022	56.260
Afschrijving	-3.222
Voorgenomen investeringen	4.456
Boekwaarde per 1-1-2023	57.495
Afschrijving	-3.446
Voorgenomen investeringen	4.700
Boekwaarde per 1-1-2024	58.749
Afschrijving	-2.053
Voorgenomen investeringen	3.406
Boekwaarde per 1-1-2025	60.102

Financiële vaste activa

Deze post bestaat uit drie onderdelen, te weten:

- Leningen aan deelnemingen
- Leningen aan gemeenschappelijke regelingen
- Overige langlopende geldleningen

Er worden weinig mutaties verwacht ten aanzien van de aandelen. Om deze reden is het gemiddelde van de laatste vijf jaren opgenomen. Dit geldt ook voor de gemeenschappelijke regelingen. Voor de leningen is van de gemiddelde daling van de laatste vijf jaren uitgegaan.

Vorraden

Op basis van de geactualiseerde bouwgrondexploitaties is de voorraad gronden in beeld gebracht. Door de verwachte verkoop van gronden in met name de Saller ontstaan op termijn negatieve boekwaardes (diverse complexen sluiten winstgevend).

Het verloop kan als volgt worden weergegeven (x € 1.000):

Boekwaarde 1-1-2020	4.601
Lasten	3.607
Opbrengst verkopen	4.489

Boekwaarde 1-1-2021	4.099
Lasten	1.646
Opbrengst verkopen	4.207
Boekwaarde 1-1-2022	1.538
Lasten	1.002
Opbrengst verkopen	3.437
Boekwaarde 1-1-2023	-897
Lasten	847
Opbrengst verkopen	2.222
Boekwaarde 1-1-2024	-2.272
Lasten	600
Opbrengst verkopen	1.055
Boekwaarde 1-1-2025	-2.727

Vorderingen

Bij de Vorderingen is uitgegaan van het gemiddelde van de balansen 2012-2019.

Liquide middelen

Liquide middelen is gebruikt als sluitpost, om activa- en passivazijde aan elkaar gelijk te maken.

Overlopende activa

Bij Overlopende activa is het gemiddelde genomen van de balansen 2012-2019.

Passiva

Eigen vermogen

Het verloop van de balanspost Eigen vermogen is in overeenstemming met de mutaties zoals die in de financiële administratie opgenomen zijn verwerkt. Deze mutaties zijn conform de eerder door de gemeenteraad genomen besluiten.

Vorzieningen

Het verloop van de post voorzieningen is conform de huidige besluitvorming geraamd en betreft het verloop van de voorziening pensioenen wethouders, riolering en reiniging.

Vaste schulden

De prognose met betrekking tot deze post is ontleend aan de leningenadministratie.

Vlottende schulden

Bij Vlottende schulden is het gemiddelde genomen van de balansen 2012-2019.

Overlopende passiva

Bij Overlopende passiva is het gemiddelde genomen van de balansen 2012-2019.

Berekening EMU-saldo

In het verdrag van Maastricht is afgesproken dat het EMU-tekort van een aangesloten land maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Het EMU-tekort wordt bepaald door een gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen. Gemeenten dienen in de begroting een raming van het eigen EMU-saldo op te nemen. De Nederlandse gemeenten mogen gezamenlijk maximaal 0,38% van het tekort veroorzaken. Dit is vastgelegd in de wet Houdbare overheidsfinanciën. De totale norm wordt verdeeld in referentiewaarden over alle gemeenten.

De referentiewaarden zijn gepubliceerd in de septembercirculaire 2019. De actuele referentiewaarde voor Losser is € 2.411.000. Met een berekend Emu-saldo van € 3.276.000 in 2020 en € 2.634.000 in 2021 zitten we daar boven. In 2022 blijven we wel onder de referentiewaarde. Was de oorzaak van overschrijding van de referentiewaarde in 2019 nog het negatieve exploitatiesaldo, voor 2020 en 2021 zijn vooral de investeringen (te zien aan de mutaties van de (im)materiële vaste activa de oorzaak van overschrijding van de referentiewaarde.

		2020	2021	2022
		(x €1.000)	(x €1.000)	(x €1.000)
	Omschrijving	Volgens realisatie 2020	Volgens begroting 2021	Volgens begroting 2021
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	694	632	915
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	5.135	6.044	2.420
3	Mutatie voorzieningen	283	217	491
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-822	-2.561	-2.435
5	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)			
	Berekend EMU-saldo	-3.276	-2.634	1.421

4.3. Algemene risicoreserve

(Bedragen x € 1.000)

Algemene risicoreserve	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal algemene reserve	11.139	16.063	16.889	18.078	18.531
waarvan Reserve Kulturhus	-98	-98	-98	-98	-98
Stortingen					
Resultaat begroting voorgaande jaren (PB2020)	263	346	-200	32	32
Resultaatbestemming 2019	3.640				
Vrijval winstneming grondbedrijf	540	701	592	317	149
Totaal stortingen	4.444	1.047	392	349	182
Onttrekkingen					
1. Resultaat begroting voorgaande jaren (PB2019)					
5. Bijdrage tekort Kulturhus	98	98	98	98	98
Amendementen 2018-2020	185	35	35	35	35
Totaal onttrekkingen	283	133	133	133	133
Stand ultimo jaar	15.300	16.977	17.148	18.294	18.579
Resultaat VJN2020	721	-271	419	45	-261
Resultaat meicirculaire 2020	42	204	503	183	-50
Resultaat PB2021		-21	9	9	9
Stand na verwerking resultaat PB 2021-2024	16.063	16.889	18.078	18.531	18.277

4.4. Staat van reserves en voorzieningen

Reserves

(Bedragen x €1.000)

Omschrijving		Stand 31-12-2020	Rente-toevoegingen 2021	Stortingen 2021	Onttrekkingen 2021	Eindstand 2021	Eindstand 2022	Eindstand 2023	Eindstand 2024
Fysiek									
Afboeking grond	BR	250	0	0	0	250	250	250	250
Duurzaamheid	BR	466	0	0	0	466	466	466	466
Herinrichten Beuningen	BR	40	0	0	0	40	40	40	40
Reserve aanschaf Squid	BR	70	0	0	0	70	70	70	70
Reserve Centrumontwikkeling	BR	500	0	0	0	500	500	500	500
Reserve Dorpsvisies 2008	BR	5	0	0	0	5	5	5	5
Reserve Gebouwen MOP	BR	120	0	0	41	78	37	-4	-4
Reserve Grondexploitaite	BR	1.000	0	0	0	1.000	1.000	1.000	1.000
Reserve omgevingswet	BR	1.330	0	56	0	1.386	1.401	1.415	1.481
Reserve Onderhoud Wegen	BR	2.537	0	0	0	2.537	2.537	2.537	2.537
Reserve Verv. Lampen OV	BR	50	0	12	0	62	75	88	100
Totaal Fysiek		6.368	0	69	41	6.395	6.381	6.367	6.445
Sociaal									
Applicatie sociaal domein	BR	99	0	0	0	99	99	99	99
Frictiekosten	BR	274	0	0	0	274	274	274	274
Gezond in de stad	BR	249	0	0	0	249	249	249	249
Inburgering Statushouder	BR	174	0	0	0	174	174	174	174
Reserve impuls brede school 2009	BR	159	0	0	0	159	159	159	159
Reserve Kulturhus Overdinkel	BR	110	0	0	10	100	90	80	70
Reserve MOP onderwijs. '10	BR	126	0	0	0	126	126	126	126
Reserve NASB '08+'09	BR	51	0	0	0	51	51	51	51
Sociaal domein	BR	364	0	0	0	364	324	324	324
Totaal Sociaal		1.606	0	0	10	1.596	1.546	1.536	1.526
Dienstverlening									
Aansluiting BRP-digitale dienstverle	BR	350	0	0	88	263	175	88	0
Algemene reserve	Alg	16.063	0	1.491	666	16.889	18.078	18.531	18.277
Individueel Loopbaanbudget	BR	40	0	0	0	40	40	40	40
Invest Bijdragen	BR	2.888	0	0	123	2.764	2.642	2.522	2.402
Reserve conjunctuur/frictiefonds	BR	138	0	0	0	138	138	138	138
Reserve Organisatie	BR	38	0	0	0	38	38	38	38

ontwikkelingen									
Reserve Referenda	BR	40	0	0	0	40	40	40	40
Totaal Dienstverlening		19.558	0	1.491	876	20.172	21.152	21.397	20.936
Totaal - Generaal		27.531	0	1.560	928	28.163	29.079	29.299	28.906

Toelichting

In de stand 31-12-2020 zijn de werkelijke stortingen en onttrekkingen van 2020 niet meegenomen. Dit vindt plaats bij de jaarrekening 2020.

Voor de mutaties in 2020 wordt verwezen naar de toelichting van het desbetreffende programma in hoofdstuk 2.

Programma Fysiek

Reserve Afboeking grond

In 2015 heeft de raad bij het instellen van de reserve het volgende bepaald: "Losser heeft samen met de regiogemeenten, verder gewerkt aan het bieden van inzicht in de gevolgen van de overprogrammering woningbouw. Naar verwachting is een substantieel deel van de programmering hard. Op korte termijn zal de Losserse woonvisie aan de gemeenteraad worden voorgelegd. De mogelijkheid bestaat dat besluitvorming op dit punt een nadelige invloed zal hebben op het weerstandsvermogen. Om die reden wordt voorgesteld een om een bedrag van € 750.000 uit het jaarrekeningresultaat te bestemmen, door het vormen van een reserve 'Afboeking grond'."

In 2017 heeft de raad een bedrag van € 500.000 onttrokken aan de reserve. Daarbij heeft de raad overwogen: "Omdat het risico het afgelopen jaar echter door de aantrekkende economie lijkt afgenomen wordt het verantwoord geacht € 500.000 vrij te laten vallen in het jaarrekeningresultaat 2017."

Het doel blijft het mitigeren van financiële consequenties als gevolg van herziening van woningbouwprogrammering. Het doel waarvoor de reserve is ingesteld is nog actueel. Het risico van financieel nadeel als gevolg van herziening van de woningbouwprogrammering, waartoe momenteel actualisatie van de Woonvisie plaats vindt, is altijd aanwezig. Niet in de laatste plaats vanwege de onvoorspelbare effecten op korte en middellange termijn van Covid-19 op de woningbouwprogrammering. Medio 2021 beoordelen we de noodzaak van handhaven van deze reserve opnieuw, op basis van de vast te stellen Woonvisie 2020-2030 en het risicoprofiel van de grondexploitaties, na vaststelling van de jaarrekening 2020.

Reserve duurzaamheid

De raad heeft op 13 november 2017 de motie aangenomen om een reserve Duurzaamheidsfonds te vormen en een storting van € 500.000 te doen. Huidige stand van deze reserve is € 228.000. Voor dit bedrag zijn grotendeels verplichtingen aangegaan. Bovendien zijn middelen uit de decembercirculaire 2019 geoormerkt.

Reserve herinrichting Beuningen

De raad heeft op 13 november 2017 de motie aangenomen om voor dit doel een bedrag van € 40.000 op te nemen om te komen tot een Kwaliteitsimpuls Beuningen, naar analogie van de Kwaliteitsimpuls De Lutte en het Parapluplan centrum Losser. De voorbereidingen voor het proces Kwaliteitsimpuls Beuningen hebben in 2018 en 2019 plaatsgevonden. In 2020 is gestart met een variantenstudie voor het dorpshuis, waarvoor externe ondersteuning is ingeschakeld (Enschede) en kan het daadwerkelijke proces starten. In 2020 worden derhalve

kosten gemaakt voor het planproces. Deze kosten worden ten laste van deze reserve gebracht.

Reserve aanschaf Squid

Doel van deze reserve is komen tot aanschaf van een softwarepakket voor workflowmanagement, dat ook omgevingswet-proof is en de inrichting van het Digitale stelsel Omgevingswet (DSO). De omvang van de reserve is op dit moment € 70.400. Dit bedrag wordt ingezet voor gedeeltelijke dekking van de kosten van een nieuw softwarepakket, dat naar verwachting in het vierde kwartaal van 2021 'gaat draaien' en waarvan de totale kosten op € 150.000 worden geschat.

Reserve dorpsvisies 2008

Op 30 juni 2009 heeft de gemeenteraad bij bestemming van het jaarresultaat 2008 besloten tot het instellen van deze bestemmingsreserve van € 128.000. De leefbaarheid van de kerkdorpen en burgerparticipatie zijn speerpunten uit het collegeprogramma. Hiertoe zijn samen met burgers dorpsvisies opgesteld. Door een amendement bij de voorjaarsnota op 24 juni 2008, is door de raad budget voor de uitvoering beschikbaar gesteld. De restantbedrag kan worden afgeboekt bij de jaarrekening 2020.

Reserve M.O.P. gebouwen

Op 20 december 2011 heeft de gemeenteraad op basis van de najaarsnota besloten tot het instellen van een reserve voor de M.O.P. gebouwen, inclusief de gebouwen van het onderwijs. Dit omdat het M.O.P. meerjarig is onderbouwd en planmatig wordt weggezet. De reserve valt onder twee programma's. Eventuele tekorten en overschotten worden aan het einde van het jaar met de reserve verrekend. Doel van deze reserve is om te sparen voor grote onderhoudsuitgaven. De huidige stand is € 161.267

Reserve grondexploitatie

De grondexploitatie is een vrij risicovolle activiteit. Om deze risico's op te kunnen vangen, zonder de algemene risicoreserve aan te moeten spreken, is in 2007 door uw raad besloten een reserve grondexploitatie te vormen. Hierbij is bepaald dat indien het jaarresultaat van de overige gemeentelijke activiteiten een negatief saldo vertoont, dit eerst wordt aangevuld. Het meerdere wordt voor 50% bestemd voor de algemene reserve en de andere 50% voor de reserve grondexploitatie. In geval van een tekort op de grondexploitatie wordt dit eerst ten laste van deze reserve gebracht, een eventueel resterend tekort komt ten laste van de algemene middelen. Op dit moment is de stand € 915.000.

Medio 2021 wordt de omvang van deze reserve, op basis van de vast te stellen Woonvisie 2020-2030 en het risicoprofiel van de grondexploitaties, tegen het licht gehouden. Dit vindt plaats in combinatie met de heroverweging van nut/noodzaak/omvang van de reserve Afboeking grond.

Reserve omgevingswet

Bij de Bestuursrapportage 2016 is besloten om € 200.000 uit het resultaat te reserveren voor de implementatie van de omgevingswet. Hieraan is incidenteel in 2017 en 2018 het resterende budget voor de omgevingswet toegevoegd. In 2019 is een implementatieplan opgesteld voor de omgevingswet. Ook is daarbij voor de komende jaren een raming van de totale kosten gemaakt. De reserve is ingesteld om de implementatie van de Omgevingswet te bekostigen. Deze implementatie en de voorbereiding daarvan, vindt plaats in de jaren 2020 t/m 2024. In de Voorjaarsnota 2019 en in de Voorjaarsnota 2020 is een extra bedrag toegevoegd aan deze reserve. De huidige stand is € 1.330.000.

Reserve onderhoud wegen

Op 11 juni 2019 heeft de Raad besloten de reserve Onderhoud Wegen om te zetten naar een Voorziening Onderhoud Wegen. Doel van deze Voorziening is om fluctuaties in jaarlijkse uitgaven mogelijk te maken. Hierdoor wordt het, conform coalitieakkoord, beter mogelijk om bij te dragen aan andere gemeentelijke strategische beleidsdoelen. Het MIP is het instrument om hier concreet invulling aan te geven. Via het MIP worden uitvoeringsprojecten gedefinieerd en uitgevoerd. In 2020 wordt gewerkt aan o.a. groot onderhoud Hoge Boekelweg (gelden voor achterstallig onderhoud zijn bij de jaarrekening 2019 doorgezet naar de Reserve/Voorziening onderhoud Wegen), centrumplan Lossers, De Lutte. De reserve moet naar aanleiding van het raadsbesluit d.d. 11 juni 2019 worden omgezet naar een Voorziening.

Reserve vervanging lampen Openbare Verlichting

Deze reserve is bedoeld voor de 4-jaarlijkse vervanging van de lampen van de openbare verlichting. Jaarlijks wordt een bedrag van € 12.500 gereserveerd. Het maximum saldo van de reserve is bepaald op € 50.000. Momenteel is € 38.000 beschikbaar.

Programma Sociaal

Reserve Boekwaarde sporthal

De afwaardering van de boekwaarde van de sporthal de Fakkels heeft in 2019 plaatsgevonden, een deel van de reserve is ingezet voor dekking van de kosten hiervan en het resterende bedrag is in het Jaarrekeningresultaat 2019 vrijgevallen. Het saldo is nul, de reserve is opgeheven.

Reserve Applicatie Sociaal domein

Het is belangrijk dat binnen het sociaal domein op een integrale wijze kan worden gewerkt. De applicatie van Centric faciliteert deze wijze van werken, onder andere doordat een integraal klantbeeld leesbaar is. Implementatie van de applicatie leidt tot betere dienstverlening. Geschatte kosten € 99.000. Dit bedrag is bestemd voor de kosten van begeleiding bij de implementatie van dit pakket door Centric en Impact in 2020. In de Jaarrekening 2020 kan vervolgens het resterende saldo vrijvallen.

Reserve frictiekosten

Op het onderdeel 'Sociaal domein', specifiek de drie decentralisaties, is in 2015 een voordelig resultaat geboekt. Bij de implementatie en uitvoering van de nieuwe taken in het Sociaal Domein, wordt gaandeweg duidelijk dat het naar alle waarschijnlijkheid niet voor alle medewerkers haalbaar is om aan de daarbij behorende eisen (kennis en vaardigheden) te voldoen. Dit leidt tot frictiekosten waarvoor een bedrag van € 500.000 bij de jaarrekening 2015 is gereserveerd. De doorrekening van de exacte omvang van de verplichtingen vraagt nog enige tijd. Verwachting is dat een deel van de reserve vrij kan vallen, maar dat op dit moment nog niet is in te schatten hoe groot dit deel is. Bij de jaarrekening 2020 wordt hier op terug gekomen. Huidige stand is € 273.000.

Reserve fundamentgelden muziekonderwijs

Bij de resultaatbestemming van 2017 is besloten de te veel betaalde gelden over de jaren 2014 en 2015 van de stichting Fundament die zijn teruggevorderd te bestemmen. Het resterende bedrag ad € 23.000 is niet meer nodig in 2020, de reserve kan worden opgeheven en het resterende saldo kan vrijvallen in het resultaat.

Reserve Gezond in de stad

De gemeente Lossers heeft via de decentralisatie-uitkering GIDS (Gezond In De Stad) middelen ontvangen voor de (periode 2015-2017 om de aanpak van gezondheidsachterstanden verder vorm te geven. Bij de resultaatbestemming 2015 is besloten het ontvangen bedrag 2015 te reserveren. Momenteel bedraagt de reserve €

66.000. Dit bedrag wordt ingezet voor activiteiten ter uitvoering van de Kadernotitie Gezondheid 2019-2022.

Reserve Inburgering statushouders

Voor de huisvesting van statushouders heeft de gemeente in de loop van 2017 eenmalige middelen ontvangen. Deze middelen zijn bedoeld voor de integratie van statushouders, waaronder participatie en taalonderwijs. Middels een aangenomen amendement is voorgesteld bij de jaarrekening 2017 het niet bestede bedrag ad € 174.000 in een reserve te bestemmen. De reserve kan in 2021 vervallen omdat nieuwe wetgeving per 1-7-2021 in werking treedt. Nu is al wel duidelijk dat we het gehele bedrag in 2020 niet nodig hebben voor dekking van de kosten en dat een bedrag van € 100.000 in het resultaat kan vrijvallen.

Reserve impuls brede school 2009

In maart 2009 is een meerjarig convenant met het rijk gesloten om deel te nemen aan de impuls om combinatiefuncties mogelijk te maken. De doelstelling van het rijk hiermee is om tenminste 2.500 combinatiefuncties te realiseren. Een combinatiefunctie is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij 1 werkgever maar werkzaam is voor twee of meer sectoren. Losser heeft gekozen voor een samenwerking tussen onderwijs, sport en/of cultuur. Via de algemene uitkering ontvangen we budget voor 3,9 fte. Het niet gebruikte budget wordt in de reserve gestort en eventuele tekorten worden uit de reserve gedekt. Op dit moment is de stand € 177.000.

Reserve bouw Kulturhus Overdinkel

Op 19 maart 2013 heeft de raad de nieuwe uitgangspunten voor deze beschikbare reserve gesteld. De beschikbare € 400.000 was nodig voor de inrichting van de openbare ruimte in relatie tot het Kulturhus Overdinkel. In 2016 zijn daarom de kosten voor de realisatie van het centrumplein Overdinkel verrekend met deze reserve. De huidige stand is € 120.000 en dit bedrag is beschikbaar voor onderhoud de komende vijftien jaar.

Reserve M.O.P. onderwijs '10

Zie onderbouwing 'Reserve M.O.P. gebouwen'. De jaarlijkse onttrekking is afhankelijk van investeringen in schoolgebouwen. Bovendien werken we aan een nieuw Integraal Huisvestingsplan, inclusief een begroting voor de komende 16 jaar.

Reserve Nationaal Actieplan Sport en Beweging (NASB)

De gemeente heeft gedurende de periode 2008 - 2012 hiervoor middelen ontvangen via de algemene uitkering. Met de Vereniging Sport en Gemeenten is een convenant gesloten voor de uitvoer van diverse beweeginterventies. De budgetten hiervoor zijn in de begroting opgenomen. Met toestemming van de Vereniging Sport en Gemeenten wordt het restant van deze reserve uitgegeven in de jaren 2015-2017 omdat de provincie begin 2013 in het kader van de € 1.- regeling € 45.000 subsidie heeft verleend voor sport- en beweegactiviteiten. Het verschil budget en realisatie wordt aan het eind van het jaar verrekend met de reserve. Huidige stand van de reserve is € 58.000, dit bedrag wordt de komende jaren ingezet voor sport- en beweegactiviteiten en het Lokaal Sportakkoord..

Reserve sociaal domein

Op het onderdeel 'Sociaal domein', specifiek de drie decentralisaties, is in 2015 een voordelig resultaat geboekt. Vanwege de onzekerheid die bestaat over de ontwikkeling van de uitgaven en inkomsten binnen het 'Sociaal domein', is besloten om € 1.000.000 te bestemmen voor de vorming van een reserve 'Sociaal domein'. De kosten van pilots in het Sociaal domein worden ten laste van deze reserve gebracht. huidige stand is € 364.000.

Programma Dienstverlening

Reserve aansluiting BRP-digitale dienstverlening

Bij de resultaatbestemming van 2017 is besloten een reserve in te stellen ter dekking van de kosten voor de aansluiting bij de applicatie iBurgerzaken. Het bedrag van € 438.000 is bestemd voor de aanschaf van de applicatie en de te maken projectkosten en de kosten voor het trainen van de medewerkers. Daarnaast wordt de digitale dienstverlening richting Losserse burgers uitgebreid en de aansluiting met de BRP gerealiseerd. Momenteel is € 350.000 beschikbaar. Bij het opstellen van de jaarrekening 2020 kan een inschatting worden gegeven over de financiële afloop van dit project.

Algemene reserve

De algemene reserves zijn alle reserves, niet zijnde bestemmingsreserves, die zijn bedoeld als buffer (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van financiële tegenvallers. Voorbeelden hiervan zijn een tekort op de jaarrekening en niet voorzienbare risico's. Een toelichting op de algemene reserve is hierboven opgenomen. Naast de reserves voor het grondbedrijf is de omvang van deze reserve bepalend voor de omvang van het weerstandsvermogen en de weerstandsratio. De omvang is met ongeveer € 16 mln. en een weerstandsratio van 3,5 ruim voldoende van omvang (norm: bandbreedte van 1,4 - 2).

Reserve Individueel Loopbaanbudget

Doel was bekostigen van individuele loopbaantrajecten die vanuit de organisatieontwikkelingen zouden kunnen ontstaan. Dit is niet meer nodig, de reserve kan worden opgeheven.

Egalisatiereserve investeringsbijdragen

Op grond van BBV 2004 mochten bijdragen uit eigen reserves in investeringen met een economisch nut niet in mindering worden gebracht op de boekwaarde van de investeringen. Hier is sprake van een zogenaamde bruto verantwoording. In de praktijk houdt dat in, dat (een deel van) de jaarlijkse afschrijvings- en rentekosten gedekt wordt door jaar een stukje van deze reserve voor dat doel in te zetten. De jaarlijkse vrijval van deze reserve vindt plaats op basis van de afschrijvingstermijn van het betreffende activum. Hierbij wordt ook rekening gehouden met rente, zodat een en ander hetzelfde effect heeft als een netto verantwoording, zij het dat de vrijval op grond van de regelgeving niet geschiedt via het betreffende product (functie), maar via mutatie reserves en op deze wijze dus via de bestemmingen. Inzet van deze reserve wordt ook aangemerkt als structurele dekking. Huidige stand is € 2,888 miljoen.

Reserve conjunctuur/frictiefonds

Op 12 mei 2009 heeft de raad bij het vaststellen van de bezuiniging besloten tot het instellen van een conjunctuur-/frictiefonds in 2010 van € 1.000.000. Deze is bedoeld voor het opvangen van tijdelijke, conjuncturele tegenvallers, waarbij te denken valt aan bijvoorbeeld niet door het rijk gecompenseerde uitkeringsgelden en teruglopende leges. Tevens bedoeld voor opvang frictiekosten in de vorm van eenmalige personele effecten als uitvloeisel van de organisatorische aanpassingen. Ook de samenwerking met Enschede en het GBT en de daaruit voortvloeiende frictiekosten vallen hieronder. De reserve bedraagt € 138.000. Jaarlijks wordt een bedrag van ongeveer € 12.000 onttrokken, dat te maken heeft met verplichtingen die voortvloeien uit de overgang van voormalige medewerkers naar het Gemeentelijk Belastingkantoor Twente. Het aantal betalingen is afhankelijk van de duur van de dienstbetrekking van de betreffende medewerker(s). Afroming kan plaats vinden voor een bedrag van € 87.000. Voor de kosten die voortvloeien uit conjuncturele tegenvallers is de Algemene risicoreserve beschikbaar.

Reserve Organisatie ontwikkelingen

Deze reserve is bedoeld voor de eventuele dekking van kosten die voortvloeien uit de gevolgen en verplichtingen die kunnen ontstaan vanuit de organisatie ontwikkeling.

Verwachting is dat er komende jaren behoefte bestaat aan gelden voor de bekostiging van trajecten die ontstaan door onder meer de organisatiewijziging die in 2020 vorm heeft gekregen en het bijbehorende organisatie ontwikkeltraject en de Omgevingswet.

Reserve referenda

Bij de Bestuursrapportage 2016 is besloten € 40.000 apart te zetten voor de organisatie van referenda.

Vorzieningen

(Bedragen x € 1.000)

Bedragen * 1000 Euro	Stand 31-12-2020	Bestedingen 2021	Stortingen 2021	Eindstand 2021	Eindstand 2022	Eindstand 2023	Eindstand 2024
Fysiek							
Voorz. Reiniging	555	75	35	515	550	585	620
Voorz. Riolering	3.315	28	284	3.571	4.027	4.412	4.592
Totaal Fysiek	3.869	103	319	4.086	4.577	4.997	5.212
Sociaal							
Herstructureer.Ontmanteling Top Craft	121	0	0	121	121	121	121
Totaal Sociaal	121	0	0	121	121	121	121
Dienstverlening							
Voorz. pensioenen wethouders	3.977	0	0	3.977	3.977	3.977	3.705
Voorz. uitstroom personeel	28	0	0	28	28	28	28
Totaal Dienstverlening	4.004	0	0	4.004	4.004	4.004	3.732
Totaal	7.995	103	319	8.211	8.702	9.122	9.065

Toelichting

In de stand 31-12-2020 zijn de werkelijke stortingen en onttrekkingen van 2020 niet meegenomen.

Voor de mutaties in 2021 wordt verwezen naar de toelichting van het desbetreffende programma in hoofdstuk 2.

Fysiek

Voorziening Reiniging

Het saldo van deze voorziening is de afgelopen jaren in de tarieven verwerkt. Op deze wijze worden behoudens (autonome) kostenstijgingen, onregelmatige schommelingen in de tarieven beperkt. De afspraak is om deze voormalige reserve af te bouwen naar maximaal € 500.000, waarbij tevens rekening gehouden moet worden met de jaarlijkse storting vanaf 2018 van € 35.000 voor toekomstige vervanging van de ondergrondse containers. De huidige stand van de voorziening is € 580.000. Per eind 2021 is de voorziening naar verwachting op ruim € 515.000. Mede met het oog op de jaarlijkse reservering voor vervanging van

ondergrondse containers stellen wij voor het meerjarige beeld bij de voorjaarsnota 2021 in beeld te brengen.

Voorziening Riolering

De hoogte van het rioolrecht is gebaseerd op het kostendekkingsplan dat onderdeel is van het vernieuwde [Gemeentelijke Rioleringsplan](#) (vGRP) dat in maart 2018 is vastgesteld. De hoogte van de (noodzakelijke) voorziening is betrokken bij de samenstelling van dit vGRP.

Sociaal

Ontmanteling Top Craft

Op basis van de notitie "[Mensenwerk](#)" hebben de drie deelnemende gemeenteraden in december 2011 besloten om de huidige uitvoeringsstructuur van zowel Gr-Wot als het uitvoeringsbedrijf Top Craft te ontmantelen en over te gaan tot separate uitvoering van de WSW door de drie afzonderlijke gemeenten. Als gevolg van deze beslissing is in de jaarrekening 2011 van Top Craft BV en het Gr-Wot een voorziening "Herstructurering/ontmanteling" gevormd van € 8,3 miljoen ter dekking van toekomstige kosten die verband houden met de herstructurering. Voor Losser resulteerde dit tot het vormen van een voorziening ter hoogte van € 2,6 miljoen. De mutaties zijn tot en met 2018 verwerkt. De stand van het Losserse deel van de voorziening bedraagt ruim € 191.000. De herstructureringskosten bestaan voor een groot deel uit wachtgeldregelingen en reïntegratiekosten. De wachtgeldregeling heeft een duur van vijf jaar. De mutaties in de herstructureringskosten zijn ingeschat en leiden tot een jaarlijkse daling van deze voorziening.

Bestuur en Dienstverlening

Voorziening pensioenen wethouders

Op grond van [BBV](#) dient voor de pensioenverplichtingen, die de gemeente Losser heeft tegenover bestuurders en oud-bestuurders dan wel tegenover hun nabestaanden, een voorziening te worden gevormd. Op basis van actuariële berekeningen wordt jaarlijks beoordeeld of de voorziening nog toereikend is. Uitkeringen van de pensioenen vinden jaarlijks plaats uit de voorziening en via de exploitatie wordt deze voorziening aangevuld tot de noodzakelijke omvang.

Voorziening uitstroom personeel

Door uitstroom van een personeelslid is een personele verplichting ontstaan tot en met 2021. Jaarlijks vindt een uitkering plaats uit deze voorziening.

4.5. Incidentele baten en lasten

(Bedragen x € 1.000)

Specificatie incidentele baten en lasten	2021	2022	2023	2024
Specificatie lasten				
Programma Sociaal				
Coördinator Trefhuus	20			
Landelijke vreemdelingenvoorzieningen	-5			
Gezond in de stad (DU)	9			
Pilot int. jongerenwerk St. Fundament	40			
Uitvoering lokaal sportakkoord	10	10		
Elektronisch bestuurlijk verkeer	50			
Programma Fysiek				
Schatkamerprijs	1			
De reis van de zandsteen	5	5		
Actieprogramma Recreatie en Toerisme	15	15		
Implementatie Omgevingswet	56	15	15	65
Actualisatie Stec rapport 2022		10		
Programma Bestuur en dienstverlening				
Organisatie verkiezingen	25			
Dekking Ipads / burg. particip.	12	12		
Inzet burgerparticipatie	20			
Digitalisering dossiers	163			
Stelposten effecten corona	500			
Extra inzet handhaving	30			
Totaal incidentele lasten	951	67	15	65
Specificatie baten				
Programma Fysiek				
Leges omgevingsvergunning	75			
Winstnemning grondexploitaties	701	592	317	149
Totaal incidentele baten	776	592	317	149
Totaal incidentele baten en lasten	-175	525	302	84

5. Bijlagen

5.1. Beleidsindicatoren

In deze bijlage zijn de verplichte indicatoren opgenomen (bron: Waarstaatjegemeente.nl).

Vergelijking Losser met gemeenten < 25.000 inwoners

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.



Omvang huishoudelijk restafval

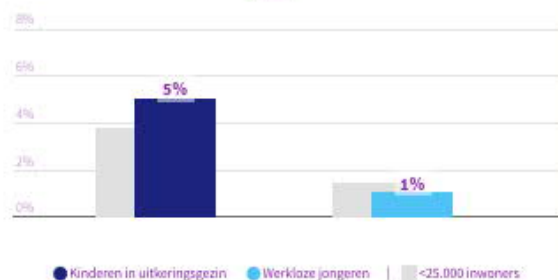
kg per inwoner



CBS statistiek Huishoudelijk afval | 2018

Achterstand onder jeugd

Losser



CBS Jeugd | 2018

Hernieuwbare elektriciteit

8,1%

Losser

Geen data

<25.000 inwoners

Klimaatmonitor-RWS | 2018

Netto arbeidsparticipatie

67,2%

Losser

69,6%

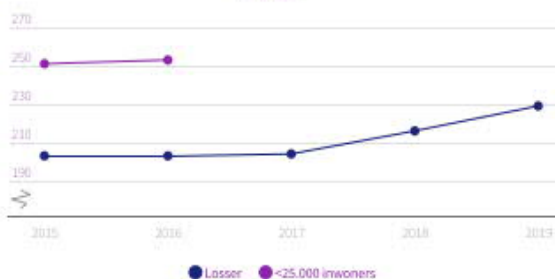
<25.000 inwoners

CBS | 2019

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde

x €1.000



CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken | 2015 - 2019

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners



CBS | 2019

Lopende re-integratievoorzieningen

per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

236,8

Losser

148,1

<25.000 inwoners

CBS | 2019

Nieuw gebouwde woningen

per 1.000 woningen

7,0

Losser

9,3

<25.000 inwoners

BAC/ABF | 2019

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar



CBS Jeugd | 2019

Demografische druk



CBS Statistiek Bevolking - bewerking ABF Research | 2020

Jongeren met jeugdbescherming



CBS Jeugd | 2019

Jongeren met jeugdreclassering



CBS Jeugd | 2019

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden



COELO, Groningen | 2020

Clënten met een maatwe... per 10.000 inwoners



CBS MSD WMO | 2019

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden



COELO, Groningen | 2020

Gerelateerde thema's

- › Thema Gemeentelijke financiën

Meer over dit onderwerp

- › Regeling beleidsindicatoren gemeenten
- › Aanpassingen beleidsindicatoren gemeenten
- › Definities beleidsindicatoren bestuur en organisatie

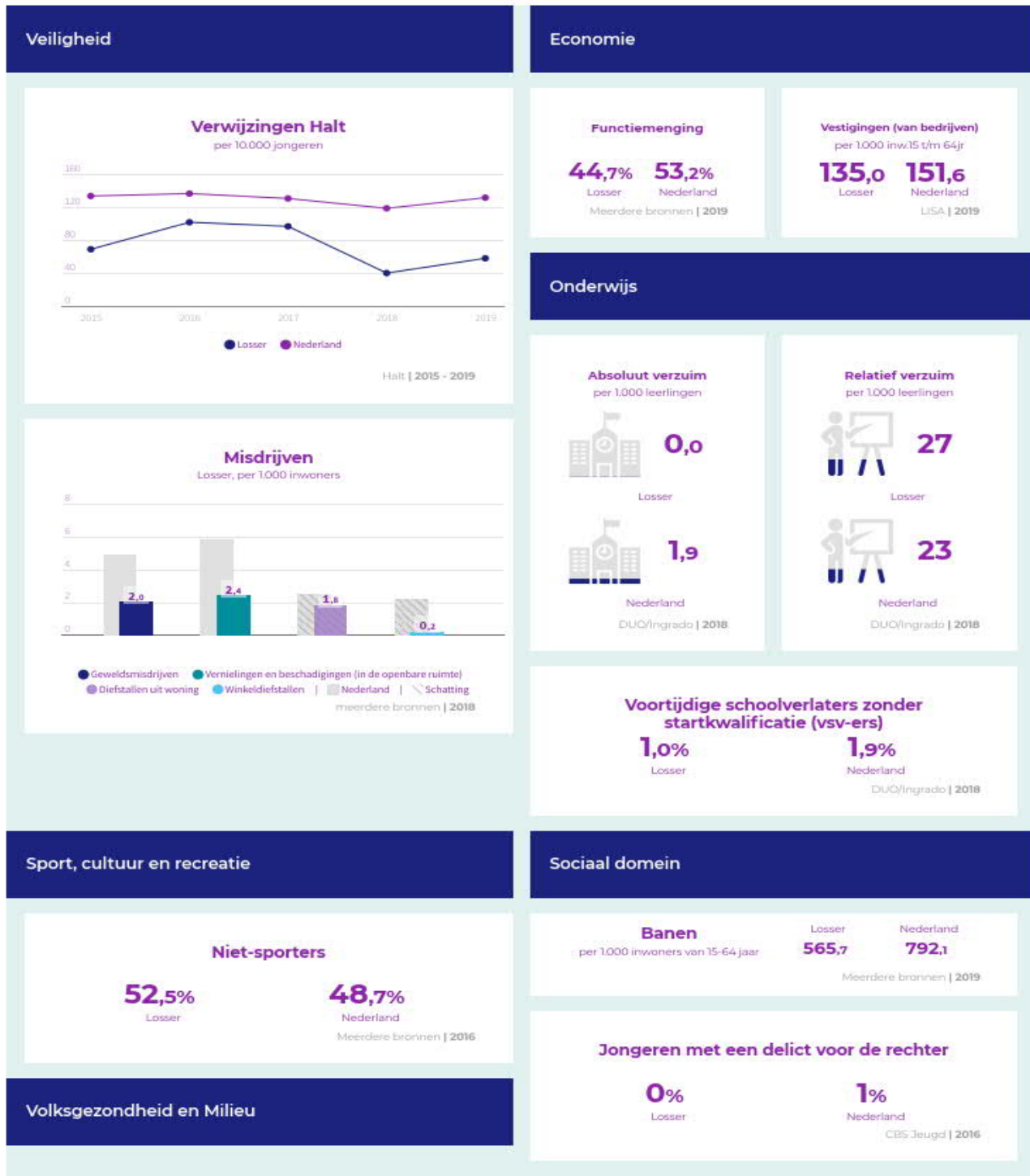
Meer cijfers

- › Overzicht beleidsindicatoren bestuur en organisatie in de database
- › Gegevensset beleidsindicatoren bestuur en organisatie

Vergelijking Losser met gemiddelde Nederland

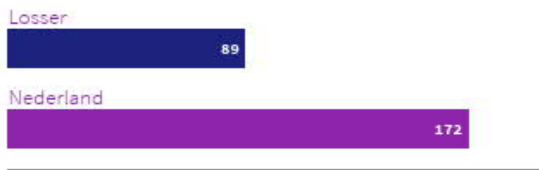
Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.



Omvang huishoudelijk restafval

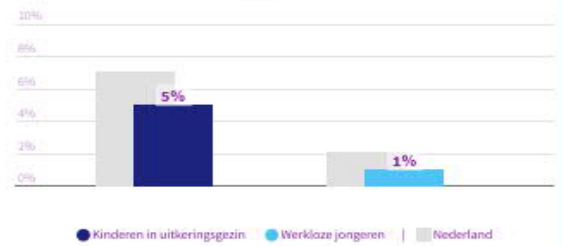
kg per inwoner



CBS statistiek Huishoudelijk afval | 2018

Achterstand onder jeugd

Losser



CBS Jeugd | 2018

Hernieuwbare elektriciteit



Klimaatmonitor-RWS | 2018

Netto arbeidsparticipatie

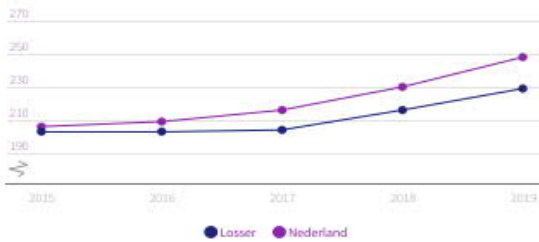


CBS | 2019

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde

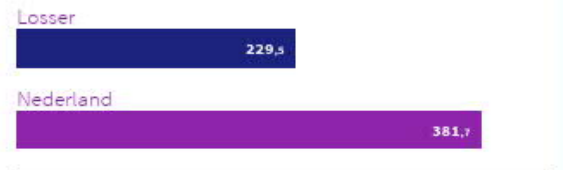
x €1.000



CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken | 2015 - 2019

Personen met een bijstandsuitkering

per 10.000 inwoners



CBS | 2019

Lopende re-integratievoorzieningen

per 10.000 inwoners van 15-64 jaar



CBS | 2019

Nieuw gebouwde woningen

per 1.000 woningen



BAC/ABF | 2019

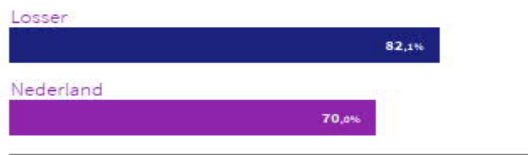
Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar



CBS Jeugd | 2019

Demografische druk



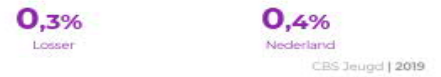
CBS Statistiek Bevolking - bewerking ABF Research | 2020

Jongeren met jeugdbescherming



CBS Jeugd | 2019

Jongeren met jeugdreclassering



CBS Jeugd | 2019

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden



COELO, Groningen | 2020

Clënten met een maatwe... per 10.000 inwoners



CBS MSD WMO | 2019

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden



COELO, Groningen | 2020

Gerelateerde thema's

- > Thema Gemeentelijke financiën

Meer over dit onderwerp

- > Regeling beleidsindicatoren gemeenten
- > Aanpassingen beleidsindicatoren gemeenten
- > Definities beleidsindicatoren bestuur en organisatie

Meer cijfers

- > Overzicht beleidsindicatoren bestuur en organisatie in de database
- > Gegevensset beleidsindicatoren bestuur en organisatie

5.2. Financiële uitgangspunten

Het voeren van een gezond financieel beleid en het opstellen van een (meerjaren)begroting kunnen niet zonder duidelijke financiële randvoorwaarden, die borg staan voor een evenwichtig en consequent financieel beleid. Het is daarom van belang dat de financiële uitgangspunten door de raad worden onderschreven.

Algemeen

- Voor de loon- en prijsontwikkeling wordt bij het opstellen van de (meerjaren)begroting uitgegaan van de meest recente prognose van het CBS.
- Prijscompensatie = indexering.
Op basis van BBP (Bruto Binnenlands Product) waarmee voor 2021 wordt gerekend in het gemeentefonds.
- We starten met het toerekenen van de kosten voor afschrijven en rente in het jaar nadat een investering gereed is.
- Investerings die langer dan een kalenderjaar duren worden in het 2e jaar belast met de toerekening van de rekenrente over het geïnvesteerde bedrag.
- Voor de rekenrente is uitgegaan van 1,0%, ten opzichte van de 1,5% uit de PB2020 is de rekenrente met 0,5% verlaagd.
- De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt berekend op basis van de meicirculaire 2020.
- Subsidies: Het budget voor subsidies is budgettair neutraal verwerkt. Tijdens de begroting kan ten gevolge van wijziging subsidiebeleid hiervan worden afgeweken.
- Lokale heffingen: Inflatiecorrectie toepassen op lokale heffingen. Dit geldt voor de heffingen waar geen directe kostprijsberekening aan ten grondslag ligt (onroerendezaak-, woonforensen-, toeristenbelasting en leges (tenzij wettelijk gemaximeerd)).

Bron: meicirculaire 2020.

Nominale ontwikkeling	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Goederen en diensten	1,5 %	2,0 %	1,7 %	1,7 %	1,7 %
Personeelskosten	2,3 %	3,1 %	2,5 %	2,3 %	2,3 %

5.3. Taakvelden overzicht

Totaal baten en lasten 2021 per programma

Bedragen in 1.000 euro's	Fys Lasten	Fys Baten	Soc Lasten	Soc Baten	Dns Lasten	Dns Baten	Totaal
0.1 Bestuur	0	0	0	0	1.319	60	1.260
0.10 Mutatie reserves	713	46	0	227	0	123	318
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	790	533	258
0.2 Burgerzaken	0	0	0	0	528	254	274
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	663	70	0	0	0	0	593
0.4 Ondersteuning organisatie	0	0	0	0	7.822	194	7.627
0.5 Treasury	0	0	0	0	560	1.073	-513
0.61 OZB woningen	0	0	0	0	312	3.498	-3.186
0.62 OZB- niet woningen	0	0	0	0	0	1.519	-1.519
0.64 Belastingen Overig	0	0	0	0	26	119	-93
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	0	0	0	36.370	-36.370
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	675	0	675
0.9 Vennootschapsbelasting [VpB]	0	0	0	0	32	0	32
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	0	0	0	0	1.660	0	1.660
1.2 Openbare orde en Veiligheid	0	0	0	0	446	15	431
2.1 Verkeer en vervoer	3.186	73	0	0	0	0	3.114
2.4 Economische Havens en waterwegen	20	2	0	0	0	0	18
2.5 Openbaar vervoer	36	0	0	0	0	0	36
3.3 Bedrijfsloket en regelingen	222	118	0	0	0	0	104
3.4 Economische promotie	13	249	166	0	0	0	-70
4.2 Onderwijshuisvesting	0	0	872	28	0	0	844
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	978	400	0	0	579
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	185	0	0	0	185
5.2 Sportaccommodaties	0	0	1.550	619	0	0	932
5.3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	0	0	227	0	0	0	227
5.4 Musea	0	0	17	0	0	0	17
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	24	17	0	0	6
5.6 Media	0	0	471	0	0	0	471
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.369	30	171	47	0	0	1.463
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	1.520	56	0	0	1.465
6.2 Wijkteams	0	0	1.216	0	0	0	1.216
6.3 Inkomensregelingen	0	0	6.198	5.174	0	0	1.024
6.4 Begeleide participatie	0	0	4.172	858	0	0	3.313

6.5 Arbeidsparticipatie	0	0	758	0	0	0	757
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	3.966	253	0	0	3.714
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	2.888	0	0	0	2.888
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	5.065	0	0	0	5.065
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	408	0	0	0	408
7.1 Volksgezondheid	0	0	938	0	0	0	938
7.2 Riolering	2.236	2.947	0	0	0	0	-711
7.3 Afval	1.886	2.456	0	0	0	0	-569
7.4 Milieubeheer	1.161	4	0	0	0	0	1.158
7.5 Begraafplaatsen	20	1	0	0	0	0	20
8.1 Ruimtelijke ordening	880	59	0	0	0	0	821
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.146	5.616	0	0	0	0	-1.470
8.3 Wonen en bouwen	1.105	513	0	0	0	0	592
Totaal	17.657	12.182	31.791	7.679	14.170	43.757	0

5.4. Beleidsverplichtingen en wensen

Onderstaande voorstellen zijn meegenomen en verwerkt in de Voorjaarsnota 2020. Deze zijn:

- 1) gerangschikt naar programma's
- 2) onderverdeeld in de categorieën 'onontkoombaar', 'wens' en 'Investering'.

Programma sociaal, 'Onontkoombaar'.

Onderdeel	2021	2022	2023	2024
Nieuwe investeringen Sociaal	-€ 5.183	-€ 5.716	-€ 7.316	-€ 7.316
Budget Huishoudelijke ondersteuning	-€ 235.000	-€ 252.000	-€ 243.000	-€ 268.000
budget Huishoudelijke ondersteuning PGB	€ 45.000	€ 51.000	€ 54.000	€ 54.000
Reintegratie arbeidsgehandicapten	-€ 52.500	-€ 52.500	-€ 52.500	-€ 52.500
Ondersteuning reintegratie arbeidsgehandicapten	-€ 22.000	-€ 22.000	-€ 22.000	-€ 22.000
integraal consulent/trajectebegeleider	-€ 105.000	-€ 105.000	-€ 105.000	-€ 105.000
Ruimte re-integratiebudget	€ 145.000	€ 150.000	€ 155.000	€ 160.000
Nazorg vroegsignalering schulden	-€ 35.000	-€ 35.000	-€ 35.000	-€ 35.000
Inzet bij de huisarts	-€ 40.000	-€ 40.000	-€ 40.000	-€ 40.000
Integraal consulent 18-/18+	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Extra inzet administratie Wmo - Jeugd	-€ 50.000	-€ 50.000	-€ 50.000	-€ 50.000
Extra inzet contractmanagement	-€ 60.000	-€ 60.000	-€ 60.000	-€ 60.000
Ondersteuning Wmo	-€ 124.100	-€ 87.300	-€ 91.300	-€ 135.000
Ondersteuning Wmo PGB	€ 58.000	€ 63.000	€ 52.500	€ 50.000
Eigen bijdrage Wmo	€ 43.000	€ 42.000	€ 52.000	€ 52.000
Rijksbijdrage BUIG	-€ 83.200	-€ 43.200	-€ 3.200	€ 40.000
Budget BUIG	€ 550.000	€ 550.000	€ 550.000	€ 550.000
Loonkostensubsidie	-€ 268.163	-€ 336.114	-€ 404.065	-€ 492.016
Jeugdbudget	-€ 566.300	-€ 616.000	-€ 596.300	-€ 661.300
Jeugdbudget PGB	€ 63.000	€ 62.000	€ 65.000	€ 65.000
Extra inzet uitvoerend beleid zorg	-€ 7.800	-€ 7.800	-€ 7.800	-€ 7.800
Sociale werkvoorziening	-€ 33.319	-€ 327.502	-€ 292.082	-€ 292.082
Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer	-€ 50.000	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal O&O programma Sociaal	-€ 833.565	-€ 1.122.132	-€ 1.081.063	€ 1.257.014

Programma Fysiek, 'Onontkoombaar'.

Onderdeel	2021	2022	2023	2024
Vrijval budget flankerend beleid ODT	€ 55.831	€ 70.831	€ 70.831	€ 70.831
Extra inkomsten leges omgevingsvergunning	€ 75.000	€ 0	€ 0	€ 0
Opnemen milieuthema's in de omgevingsvisie.	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Implementatie Omgevingswet	-€ 56.170	-€ 14.670	-€ 14.670	-€ 65.190
Actualisatie Stec rapport 2022	€ 0	-€ 10.000	€ 0	€ 0
Jaarlijkse Lyme controle	-€ 10.000	-€ 10.000	-€ 10.000	-€ 10.000
Bestrijding Eikenprocessierups op basis van Pv	-€ 100.000	-€ 100.000	-€ 100.000	-€ 100.000
Bestrijding Eikenprocessierups 2020 uit algemene reserve	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Nieuwe investeringen fysiek	€ 0	-€ 20.563	-€ 60.763	-€ 123.263
Totaal O&O programma Fysiek	-€ 35.339	-€ 84.402	-€ 114.602	-€ 227.622

Programma Bestuur en dienstverlening, 'Onontkoombaar'.

Onderdeel	2021	2022	2023	2024
DVO Enschede - Losser: compensatie voor kosten ziekte	-€ 102.600	-€ 142.000	-€ 142.000	-€ 142.000
Investeringen Bestuur en Dienstverlening	-€ 9.080	-€ 15.600	-€ 19.600	-€ 19.600
Digitalisering dossiers	-€ 163.000	€ 0	€ 0	€ 0
Extra taken bij het webteam	-€ 20.000	-€ 20.000	-€ 20.000	-€ 20.000
Brandverzekering	-€ 11.500	-€ 11.500	-€ 11.500	-€ 11.500
Module Pink (inclusief uitbreiding) voor iBurgerzaken	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Voldoen aan wet- en regelgeving op het gebied van ICT	-€ 45.000	-€ 45.000	-€ 35.000	-€ 30.000
Nieuwe digitale werkomgeving en doorontwikkeling	-€ 56.000	-€ 56.000	-€ 41.000	-€ 41.000
Digitale transitie	€ 0	-€ 50.000	-€ 50.000	-€ 50.000
Verhogen digitale weerbaarheid	-€ 38.600	-€ 38.600	-€ 38.600	-€ 38.600
Toename complexiteit contract en licenties	-€ 23.600	-€ 23.600	-€ 23.600	-€ 23.600
Marktconforme tarieven postbezorging tgv wetgeving	-€ 7.500	-€ 7.500	-€ 7.500	-€ 7.500
Licentiekosten Microsoft	-€ 30.000	-€ 30.000	-€ 30.000	-€ 30.000
Totaal O&O programma Bestuur en Dienstverlening	-€ 506.880	-€ 439.800	-€ 418.800	-€ 413.800

Overzicht van verwerkte gehonoreerde wensen (alle programma's)

Onderdeel	2021	2022	2023	2024
Beschikking hebben over BOA's domein II van ODT	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Extra subsidie Tourist Info De Lutte Losser	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Actieprogramma Recreatie en Toerisme	€ 15.000	€ 15.000		
Pilot jongerenwerk St. Fundament	€ 40.000			
De reis van het zandsteen	€ 5.000	€ 5.000		
Uitvoering lokaal sportakkoord	€ 10.000	€ 10.000		
Schatkamerprijs	€ 1.000			
Voortzetting coordinator armoedebeleid	€ 30.800	€ 30.800	€ 30.800	€ 30.800
Totaal wensen	€ 136.800	€ 95.800	€ 65.800	€ 65.800

5.5. Vervangingsinvesteringen

Betreft de investeringen waar de gemeenteraad bij besluitvorming over de Voorjaarsnota 2020 voor heeft gekozen. Deze zijn opgenomen in de Voorjaarsnota (bijlage 2)

Omschrijving	Investeringsbedrag	Start investering	2021	2022	2023	2024
Digitalisering archieven	163.000,00	2021		6.520,00	6.520,00	6.520,00
Vervanging l-pads raad	20.000,00	2021		4.000,00	4.000,00	4.000,00
Bijdrage kunstgrasveld Sportclub Overdinkel (veld 1)	100.000,00	2021		10.000,00	10.000,00	10.000,00
Renovatie veld 2 Sportclub Overdinkel 2021 - 2022	40.000,00	2021			1.600,00	1.600,00
Electronisch sluitsysteem en toegangscontrole sporthal en gymzalen	8.000,00			533,00	533,00	533,00
Structureel vervangingskrediet wegen 2021 - 2023	1.250.000,00	2021				62.500,00
Structureel vervangingskrediet wegen 2022 - 2024	750.000,00	2022				
Structureel vervangingskrediet wegen 2023 - 2025	750.000,00	2023				
Structureel vervangingskrediet wegen 2024 - 2026	750.000,00	2024				
Civieltechnische kunstwerken	440.000,00	2021		11.000,00	11.000,00	11.000,00
vervanging openbare verlichting	200.000,00	2024				
Vervanging materieel servicebedrijf 2023 - 2025	225.000,00	2023				
Vervanging materieel servicebedrijf 2024 - 2026	225.000,00	2024				
Kleintje Beuningen 2021 - 2022	300.000,00				17.700,00	17.700,00

5.6. Actueel overzicht kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen					
Areaal	Hoeveelheid	Eenheid	Areaal	Hoeveelheid	Eenheid
Groen			Speeltoestellen		
Bomen	11.104	st.	Speeltoestellen	334	st.
Natuurlijke beplanting	395.381	m2	Speelondergrond zand	7.158	m2
			Speelondergrond rubberen tegels	810	m2
Bodembedekkende heesters	17.870	m2			
Heesters/ botanische rozen	77.391	m2	Verharding		
Rozen	6.449	m2	Cementbeton	23.722	m2
Vaste planten	2.141	m2	Dicht asfaltbeton	505.089	m2
Wisselperk (zomergoed)	65	m2	Elementen	715.661	m2
<i>Totaal cultuurlijke beplanting</i>	<i>103.916</i>	<i>m2</i>	Oppervlakbehandeling	441.203	m2
			Overige	293.158	m2
Hagen	5.399	m2	Zeer open asfaltbeton	7.593	m2
Plantenbakken	22	st.	<i>Totaal verharding</i>	<i>1.986.427</i>	<i>m2</i>
Berm	629.574	m2	Water		
Gazon	417.047	m2	Duikers	14.050	m
Gazon met bollen	6.771	m2	Waterlopen	125.307	m
Kruidenrijk gras	18.050	m2	Beschoeiing	1.987	m
Natuurlijke oever	1.687	m2			
Ruigte	29.999	m2	Kunstwerken		
Wadi	20.393	m2	Faunaraster	3	st.
<i>Totaal gras</i>	<i>1.123.521</i>	<i>m2</i>	Steiger/ vlonder	6	st.
			Stuw	4	st.
Openbare verlichting			Tunnels	1	st.
Lichtmasten	4.623	st.	Vaste bruggen	49	st.
Straatmeubilair			Riolering		
Afvalbakken	257	st.	Vrijerval riolering	168.739	m
Bebouwde komborden	76	st.	Putten, vrijerval riool	4.226	st.
Verwijzing borden	270	st.	Kolken	7.736	st.
Zitmeubilair	274	st.	Drukriolering	163.846	m
Verkeersborden	3.640	st.	Randvoorzieningen	5	st.

Straatnaamborden	1.006	st.	Hoofdgemalen	17	st.
Schrikhekken	159	st.	Tussengemalen	7	st.
Vlaggemasten	7	st.	Tunnelgemalen	3	
Plattegrondkosten	7	st.	Minigemalen	576	st.
Welkomstborden	13	st.	Centrale verdeelkasten (electra)	35	st.
Verkeersspiegel	7	st.	Meet en regelsystemen	33	st.
Afvalinzameling			Areaal vastgoed		
Minicontainers GFT, rest en VEC	25.381	st.	Eigendienst	9	st.
Bovengrondse container glas	4	st.	Maatschappelijk	55	st.
Bovengrondse container textiel	4	st.	Commercieel	48	st.
Bovengrondse container verpakkingen	13	st.			
Ondergrondse container glas	17	st.			
Ondergrondse container restafval	30	st.			
Ondergrondse container textiel	7	st.			
Ondergrondse container verpakkingen	5	st.			

5.7. Factsheet Sociaal Domein 1e helft 2020

JEUGD & WMO

Halfjaarlijkse monitor 2020
1e en 2e kwartaal

Gemeente Losser

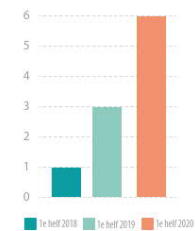


Zorg per leeftijdsgroep

Eind 2019 was er een lichte stijging zichtbaar in de inzet van jeugdhulp voor de leeftijdscategorie 12-17 jaar. Deze aantallen zijn in de eerste twee kwartalen van 2020 gestabiliseerd. In de eerste twee kwartalen is daarentegen wel een stijging te zien in de leeftijdscategorie 18-23 jaar. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de in 2018 doorgevoerde wijziging in de Jeugdwet omtrent verlengde jeugdzorg. In de nieuwe pilot 'consulent 18-/18+' wordt deze doelgroep onderzocht.

In vergelijking met de bevolkingsopbouw van Twente is Losser een gemeente die een snelle vergrijzing kent. De bevolkingsopbouw van de leeftijdscategorieën 40 tot en met 64 jaar en 65 tot en met 74 jaar ligt in onze gemeente hoger dan het gemiddelde in Twente. Voor de leeftijdscategorie 40 tot en met 64 jaar ligt dit op 36,8% in Losser en 33,6% in Twente. Voor de leeftijdscategorie 65 tot en met 74 jaar is dit in Losser 13% tegenover 11,3% in Twente. Ondanks de hogere bevolkingsopbouw van beide leeftijdscategorieën zitten er in de gemeente Losser minder cliënten in zorg dan het gemiddelde in Twente.

Aantal cliënten 18-23 jaar in Jeugdzorg



Aantal Wmo cliënten per 1000 inwoners leeftijdsgroepen 40-64 en 65-74 jaar



Verdeling van jeugdhulp, Wmo en Participatiewet

Huishoudens (%) met:

- jeugdhulp, Wmo en P-wet
- jeugdhulp en P-wet
- jeugdhulp en Wmo
- Wmo en P-wet
- alleen Wmo
- alleen P-wet
- alleen jeugdhulp

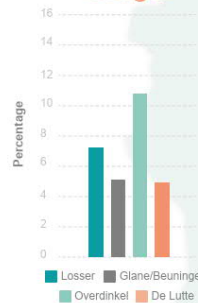


Personen met ondersteuning (per dorpskern)

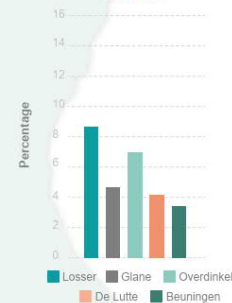
In totaal ontvingen 444 jeugdigen in de eerste twee kwartalen van 2020 jeugdhulp. Vergelijkbaar met de eerste twee kwartalen van 2019 werd procentueel de meeste jeugdhulp ingezet in de dorpskern Overdinkel.

In de eerste helft van 2020 is aan 1633 inwoners ondersteuning vanuit de Wmo geboden. Op dorpskernniveau wordt relatief de meeste ondersteuning geleverd in de dorpskern Losser en Overdinkel. Vanuit de Wmo is er in de dorpskernen Losser, Glane, De Lutte en Beuningen een lichte stijging te zien van de ondersteuning. Voor de dorpskern Overdinkel is er een lichte daling ten opzichte van dezelfde periode in 2019.

Jeugd



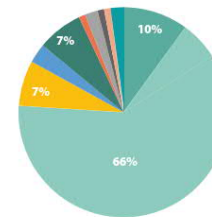
Wmo



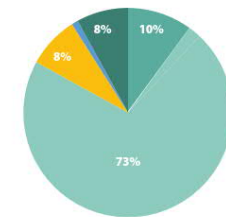
Soorten ondersteuning

In de cirkeldiagrammen is te zien dat de meeste jeugdhulp onder de ondersteuningsbehoeften valt (Twents model). Opvallend is, is dat er bij ondersteuningsbehoefte 2B veel zogenoemde dakjes (extra ondersteuning door verblijf) worden ingezet. Mogelijk heeft dit te maken met dat het in deze groep gaat om minder gemotiveerde jeugdigen, die iets extra's nodig hebben en niet zwaar genoeg zijn voor de GGZ. Opmerkelijk is dat 96% van de jeugdigen slechts 1 voorziening toegekend hebben gekregen t.o.v. 90% in 2019.

Jeugd 2019 - Q1 & Q2



Jeugd 2020 - Q1 & Q2



- Ondersteuningsbehoefte Jeugd
- Wonen en verblijf
- Diagnostiek
- Dyslexie
- JeugdzorgPlus/LTA/GGZ
- Consultatie
- Curatieve zorg
- Speciale Jeugdzorg
- Maatregelhulp/Beschikbaarheidsvoorzieningen

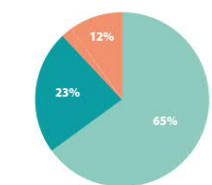
Top 3 Zorgaanbieders

De meeste jeugdhulp wordt geleverd door de GGZ-aanbieder Helios, gevolgd door JBOV en Karakter. Onze externe verwijzers hebben goede contacten met Helios, wat een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn. Zoals in de jaarlijkse monitor van 2019 zichtbaar was, is er een lichte stijging zichtbaar in de beschermingsmaatregelen. Deze lopen door in 2020, waardoor logischerwijs JBOV de top 3 binnen komt.

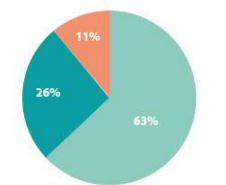
Voor de Wmo is de top 3 zorgaanbieders in vergelijking met het eerste half jaar 2019 onveranderd. De top 3 bestaat uit de aanbieders huishoudelijke ondersteuning. Dit komt doordat de meeste cliënten, die zorg in natura ontvangen vanuit de Wmo, dit krijgen in de vorm van huishoudelijke ondersteuning. De meeste zorg wordt geleverd door Tzorg, Bions en Zorggroep Manna.



Wmo 2019 - Q1 & Q2



Wmo 2020 - Q1 & Q2



- Hulpmiddelen en diensten
- Huishoudelijke ondersteuning
- Ondersteuningsbehoefte Wmo



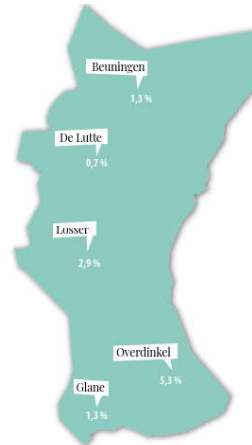
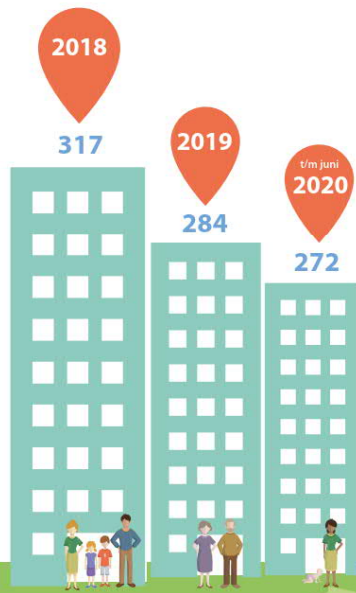
PARTICIPATIE & WSW

Halfjaarlijkse monitor 2020
1e en 2e kwartaal



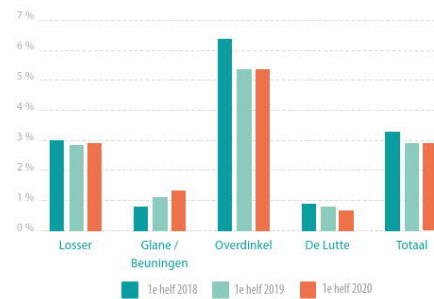
Stabilisatie aantal huishoudens met een uitkering

De cijfers geven het gemiddeld aantal huishoudens met een Participatiewetuitkering weer. Het aantal huishoudens met een Participatiewetuitkering is in Losser in het eerste half jaar licht gedaald. In Losser kiezen we voor een intensieve en persoonlijke begeleiding, waardoor ook mensen met een lange afstand tot de arbeidsmarkt, relatief vaak naar betaald werk uitstromen. Soms is parttime werk het maximaal haalbare waardoor mensen nog een aanvullende uitkering houden. De daling van het aantal huishoudens met een Participatiewetuitkering in Losser is over de laatste anderhalf jaar groter dan de gemiddelde daling in Twente. Ten opzichte van 1 januari 2019 laat Twente een daling zien van 0,9% en Losser van 9%.



Percentage huishoudens met een Participatiewet uitkering

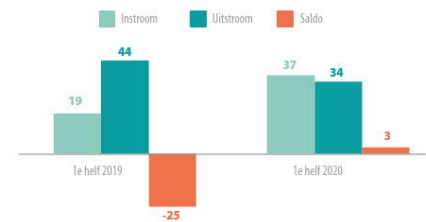
De verdeling van het aantal huishoudens met een Participatiewetuitkering over de verschillende dorpskernen is niet evenredig. In verhouding heeft Overdinkel veel uitkeringsgerechtigden. De percentages huishoudens met een Participatiewetuitkering zijn in de kernen vrijwel hetzelfde gebleven ten opzichte van 2019. De percentages stijging respectievelijk daling in Glane/Beuningen en De Lutte zeggen niet zoveel omdat de absolute aantallen erg laag zijn. Om de cliënten uit Overdinkel intensiever en dichtbij huis te kunnen begeleiden, worden er ook op locatie in Overdinkel gesprekken met cliënten gevoerd.



In- en uitstroom uitkering Participatiewet

Voor het eerst sinds jaren is de instroom hoger dan de uitstroom, al gaat het om een klein aantal: +3. De belangrijkste reden van instroom is het hebben van onvoldoende inkomsten (8), gevolgd door de coronacrisis, einde dienstverband en vestiging uit andere gemeente (alle 6). Door bij de aanvraag voor een uitkering de nadruk te leggen op het vinden van werk, een goede samenwerking met het UWV en het onderwijs, begeleiden we mensen voortijdig naar werk.

De belangrijkste reden van uitstroom blijft met 21 (55%) het vinden van betaald werk, gevolgd door verhuizing naar een andere gemeente en het bereiken van de AOW gerechtigde leeftijd (beide 4).

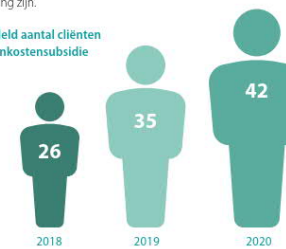


Stijging loonkostensubsidie

Het aantal cliënten dat met een loonkostensubsidie aan het werk is, is gestegen, zoals verwacht. Ieder jaar vindt nieuwe instroom plaats van (o.a.) schoolverlaters van het Voortgezet Speciaal Onderwijs en het Praktijkonderwijs.

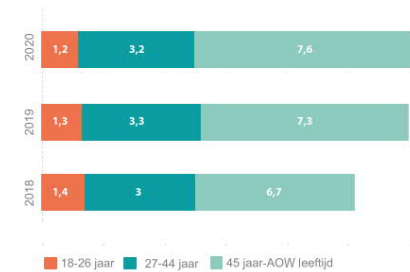
We werken intensief samen met het onderwijs: er vindt een warme overdracht plaats. Hierdoor worden jongeren zoveel mogelijk geplaatst bij een werkgever vóórdat zij een beroep op een uitkering doen. Het doel is de ontwikkeling van deze cliënten zoveel mogelijk te stimuleren. Daarom blijven wij deze cliënten begeleiden in samenwerking met de werkgevers. Dit voorjaar zien we een relatief hoge stijging, o.a. door plaatsing van 16 cliënten met een loonkostensubsidie bij Confidensius, waarvan er 4 volledig uit de uitkering zijn.

Gemiddeld aantal cliënten met loonkostensubsidie



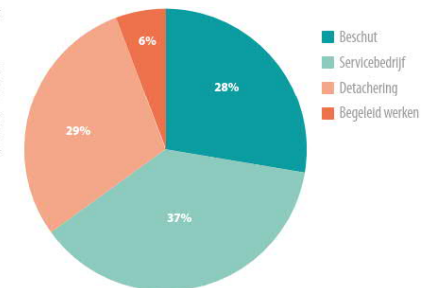
Gemiddelde tijd in de bijstand

De gemiddelde tijd in de bijstand is iets gestegen naar 5,7 t.o.v. 5,5 jaar in 2019. Een deel van deze mensen (63) heeft wel parttime inkomsten uit betaald werk.



Wet sociale werkvoorziening

Per 1 januari 2015 is er alleen nog sprake van uitstroom, vooral door pensioering. De populatie vergrijsst en de beperkingen nemen toe. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om vrijvallende detachingsplaatsen weer goed in te vullen. Het totaal aantal plaatsingen is van 132 eind 2019 gedaald naar 123 eind juni 2020.



INNOVATIEPLAN

Pilots 2020
Jeugd & Werk en inkomen

Gemeente Losser

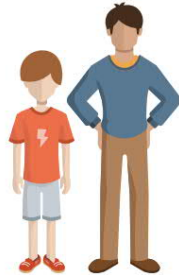


Jeugd

Consulent 18-/18 +

Losserse jeugdigen met meerdere vormen van ondersteuning vanuit de Jeugdwet ervaren geen vlotte overgang naar vervolgzorg wanneer ze 18 jaar worden. De belangrijkste oorzaak is dat de ondersteuning na het 18e levensjaar, op een paar uitzonderingen na, vanuit een andere wet moet worden ingezet.

Middels de consulent 18-/18+ willen we de zorgcontinuïteit voor deze doelgroep verbeteren, escalatie voorkomen en financiering vanuit de bijbehorende wetgeving tijdig organiseren (bijv. Cimoto, Zvw, Wlz, Wmo, Pw). Daarbij is het essentieel om tenminste één jaar voordat de jeugdige 18 jaar wordt, een passend plan te hebben. Ook de processen eromheen moeten onderzocht worden en waar nodig aangepast. Deze eenjarige pilot is gestart en zal zowel tussentijds als aan het eind geëvalueerd worden.



Werk en Inkomen

Verhogen loonwaarde van arbeidsgehandicapten en stimuleren duurzame plaatsing

We stimuleren cliënten, die met een loonkostensubsidie werken, zich verder te ontwikkelen zodat zij een verhoogde loonwaarde krijgen en ervoor te zorgen dat zij duurzaam geplaatst blijven. In januari 2019 is een nulmeting gedaan per cliënt, het ging om 30 personen. In de tussentijd is er echter veel in- en uitstroom geweest, waardoor het lastig is gebleken een betrouwbare meting uit te voeren. Wel zien we eind juni een lichte stijging in de loonwaarde binnen deze groep van 53% naar 55%. Die stijging is echter te laag om alleen daarvoor een extra inspanning te leveren. Wel leveren we een intensievere begeleiding om een duurzame (her-)plaatsing te realiseren.



Door te onderzoeken waar passende arbeid mogelijk is voor een deel van onze cliënten met fysieke beperkingen, is een intensieve samenwerking ontstaan met Confidencus. Zij bieden de mogelijkheid om deze cliënten werk aan te bieden. Hierdoor zijn 17 cliënten geplaatst bij Confidencus en worden nog eens 4 cliënten toegeleid naar plaatsing. Hierdoor komt een groep aan het werk waarvoor het anders niet gelukt zou zijn om deze mensen te bemiddelen naar werk. Hierdoor ontwikkelen zij loonwaarde die zij voorheen in de bijstand niet hadden. Deze aanpak vergt intensieve samenwerking om te zorgen dat cliënten zover zijn dat ze geplaatst kunnen worden en om te voorkomen dat cliënten uitvallen.

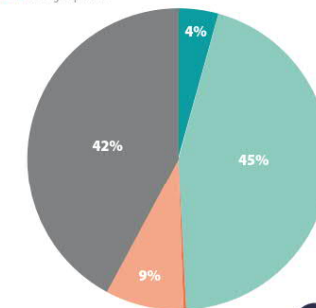
Schuldhulpverlening: opvolging vroegsignalering

Het doel van deze pilot is door vroegtijdig signaleren van betalingsachterstanden vaste lasten, het ontstaan van problematische schulden bij inwoners te voorkomen. Deze pilot wordt vanaf 2021 structureel omdat vroegsignalering vanaf die datum opgenomen wordt in de Wet Gemeentelijke Schuldhelpverlening.

In het 1e halfjaar van 2020 hebben de deelnemende signaalfactoren samen 655 meldingen gedaan. Dit is een verdubbeling van het aantal meldingen t.o.v. de periode juni - december 2019. Voor een groot deel komt dit doordat het Gemeentelijk Belastingkantoor in deze periode iedere maand achterstanden heeft aangeleverd en dat in 2019 pas vanaf oktober heeft gedaan. Deze meldingen leverden 36 unieke adressen op waar sprake was van 2 of meer achterstanden in dezelfde maand of in de maand er voor (match). 27 van deze adressen waren niet bekend bij de gemeente.

Met totaal 18 inwoners is in het 1e halfjaar contact geweest, wat heeft geleid tot alsnog betalen, het treffen van een betalingsregeling en doorverwijzen naar schuldhelpverlening. Soms was er geen behoefte aan hulp. Met de overige 18 inwoners is, ondanks meerdere pogingen, geen contact met het Team Vroeg Eropaf geweest.

■ Energieleverancier
■ Waterleverancier
■ GBTwente
■ Zorgverzekeraar
■ Woningcorporatie



Inzet sportcoach bij verenigingen

In deze pilot staat het signaleren van opvoedvraagstukken en het inzetten van preventieve interventies door een sportcoach bij Losserse verenigingen centraal. Deze pilot heeft twee seizoenen bij de voetbalverenigingen AJC '96 en Sportclub Overdinkel gedraaid.

Juist nu we de pilot samen met de twee verenigingen een structureler karakter wilden geven en wilden onderzoeken of de pilot uitgebreid kon worden naar andere verenigingen, gaf de sportcoach aan dat hij een andere baan heeft aanvaard. We zijn tot op heden op zoek naar een nieuwe sportcoach die deze functie kan vervullen. We hopen spoedig een nieuwe sportcoach te introduceren en de pilot een vervolg te geven.



Intensieve begeleiding en nazorg van mensen met complexe problematiek

Voor de monitoring van deze pilot kijken we naar de ontwikkeling van iedereen die langer dan een jaar een Participatiewet uitkering heeft ontvangen. We hebben in januari 2019 een nulmeting gedaan van deze groep, het betrof 282 cliënten (= 232 huishoudens) en daarbij de mate van maatschappelijke participatie vastgelegd. We monitoren ieder half jaar de ontwikkeling van deze groep.

Deze pilot loopt nu anderhalf jaar. In de tussentijd zijn we overgegaan van het vastleggen van "trede op de participatieladder" naar een maat voor "arbeidsvermogen". Hierdoor zijn de cijfers niet meer vergelijkbaar. Ondanks al onze extra inspanningen zien we dat de totale omvang van de groep vrijwel hetzelfde is gebleven. Wij kijken echter niet alleen naar uitstroom betaald werk maar ook naar een zinvolle dagbesteding, waaronder sociale activering, wat bijdraagt aan het welzijn en welbevinden en mogelijke instroom in de Wmo kan vertragen of zelfs voorkomen.



5.8. Actuele beleidsdocumenten

Beleidsdocument	Jaar van vaststelling	Jaar van herziening
Programma Fysiek		
Gemeentelijk rioleringsplan vGRP 2018-2022	2018	2022
Verbrede nota kapitaalgoederen openbare ruimte 2014-2018	2013	2020/2021
Verkeer en parkeerplan centrum Losser (onderdeel van het Parapluplan centrum Losser)	2017	
Categoriseringsplan Wegen op basis van Regionaal uitvoeringsprogramma's duurzaam veilig (actualiseren als onderdeel van de gemeentelijke mobiliteitsvisie)	1999	
Landschapontwikkelingsplan	2008	2021
Groenstructuurplan	2017	
Beleidsnota Wegen (incl. gladheidsbestrijdingsplan)	2019	
Beleidsnota Licht in de openbare ruimte	2017	
Beheer en beleidsplan straatmeubilair en verlichting		2021
Beleidsnota kunstwerken (inclusief vervanging)		2021
Groenbeheer- en beleidsplan		2021
Beleidsplan Vergunningsverlening, toezicht en handhaving 2018-2021	2017	2020
Beleidsnota Inzameling huishoudelijk afval	2017	
Bouwverordening	2012	
Welstandsnota	2013	
Gladheidsbestrijdingsplan	2015	2021
Gemeentelijk mobiliteitsplan		2021
Prestatieafspraken woningbouw gemeente - provincie	2016	2021
Gebiedsvisie Noordoost Twente	2012	
Casco benadering in Noordoost Twente	2012	2020
Gemeentelijk gebouwen (RGDBoei)	2016	
Woonvisie 2016	2016	2021
Structuurvisie Losser (gaat in 2021 op in de Omgevingsvisie)	2018	2021
Bestemmingsplan buitengebied (wordt in 2022 Omgevingsplan)	2018	2022
Toekomstvisie gemeente Losser 2025	2014	2025
Nota Grondbeleid	2018	2022
Notitie van uitgangspunten grondexploitaties Losser 2019	2019	2020/2021
Nota vastgoed gemeente Losser	2014	
Notitie karakteristieke gebouwen centrum Losser	2018	
Standplaatsenbeleid gemeente Losser	2018	2023

Beleidsregels planologische afwijkingmogelijkheden	2018	2025
Beleidsplan centrumontwikkeling	2020	
Beleidsnotitie buitengebied met ruimtelijke kwaliteit		2021
Hondenbeleidsplan	2017	
Algemene verordening ondergrondse infrastructuur	2016	
Toekomstvisie Duurzaam Losser 2040	2018	
Structuurvisie Losser	2018	
Beleidsregel Wet aanpak woonoverlast gemeente Losser	2018	
Nota bodembeheer regio Twente	2020	
Programma Sociaal		
Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs	2013	
Verordening Leerlingenvervoer	2017	
Buiten Schoolse Opvang: een nieuwe schakel in kinderopvang	1999	
Integraal huisvestingsplan 2010 - 2018	2011	
Nota algemeen sportbeleid	1997	
Notitie binnensportaccommodaties	2013	
Notitie privatisering buitensportaccommodaties	2011	
Algemene subsidieverordening gemeente Losser	2010	
Notitie Subsidiebeleid 2017-2018	2017	
Uitvoeringsbesluit voor structurele waarderingssubsidies 2013	2013	
Cultuurnota	2010	
Cultuurvisie	2019	
Erfgoedbeleid	2010	2021
Nota integraal jeugdbeleid	2017	
Verordening Jeugdhulp	2019	
Beleidsregels Jeugdzorg	2019	
Veiligheidsbeleid jeugdzorg	2016	
Startnotitie voor jeugd en gezin	2009	
Verordening inburgering	2010	
Nota ouderenbeleid	2009	
Kadernota gezondheidsbeleid 2019-2022	2019	
Lokaal uitvoeringsprogramma gezondheidsnota 2013-2016	2013	
Verordening maatschappelijke ondersteuning	2019	
Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning	2016	
Nota uitvoering Wet Tijdelijk Huisverbod	2009	
Notitie Lokaal Bibliotheekbeleid Gemeente Losser	2011	
Beleidsnota Maatschappelijke ondersteuning	2017	

Beleidsregels begeleid werken Wet sociale werkvoorziening gemeente Losser	2009	
Beleidsregels wachtlijstbeheer Wet sociale voorziening	2009	
Financieel besluit maatschappelijke ondersteuning	2018	
Nadere regels pgb jeugd gemeente Losser	2019	
Beleidskader huishoudelijke ondersteuning	2017	
Verordening maatschappelijke ondersteuning	2019	
Nota 'Van peuter tot kleuter in Losser' herziene versie (VVE, Asscher en SMI)	2018	
Reïntegratieverordening gemeente Losser 2017	2017	
Urgentieverordening gemeente Losser	2017	
Armoedebeleid	2016	
Beleidsnota integratie stutushouders	2019	
Projectplan dementievriendelijke gemeente	2019	
Regionaal projectplan onafhankelijke cliëntondersteuning	2019	
Verordening Individuele Inkomensloosheid 2015 gemeente Losser	2015	
Beleidsregels Participatiewet gemeente Losser 2015	2015	
Plan van aanpak Werkzoekenden aan het Werk	2015	
Plan van aanpak Activering en Participatie	2016	
Beleidsplan schuldhulpverlening 2018-2021	2018	
Beleidsregels schuldhulpverlening	2013	
Beleidsregels toegang schuldhulpverlening	2013	
Nota Reclame- en wegbewijzingsbeleid	2014	
Evenementenbeleid	2013	2020/2021
Actieplan Recreatie en Toerisme	2018	
Nota Verblijfsrecreatie Noordoost Twente	2018	
Verordening Bedrijveninvesteringszone Centrum Losser 2017-2021	2016	
Privacybeleid Sociaal Domein	2016	
Sociaal Economische Strategie	2008	
Verordening marktgeld 2018	2017	
Uitvoeringsplan LEA	2019	2022
Nota inwonerparticipatie	2019	
Programma Bestuur en Dienstverlening		
Collegeprogramma 2014 - 2018	2014	
Algemene Plaatselijke Verordening	2015	
Regionaal risicoprofiel Twente	2015	
Beleidsplan integrale veiligheid gemeente Losser 2013 - 2016	2013	
Regionaal beleidsplan	2012	

Regionaal crisisplan	2012	
Uitvoeringsprogramma integrale veiligheid	2013	
Wet Veiligheidsregio	2010	
Besluit en organisatieplan één brandweer Twente	2012	
Besluit overdrachtdossier gemeente Losser - brandweer	2012	
Notitie zelfstandig blijven: samenwerken moet! En zelfstandigheid, wat is dat?	2010	
Nota representatie	2010	
Beleidskader Verbonden Partijen	2019	
Financiële verordening gemeente Losser (art. 212 Gemeentewet)	2018	
Controleverordening (art. 213 Gemeentewet)	2004	
Nota weerstandsvermogen en risicomanagement	2018	
Nota reserves en voorzieningen	2018	

5.9. Organisatieoverzicht

